

VIII N
23

Organ hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku. I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bizovu.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastnik.

Uredjuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi član neplatio takav list, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismenim listom, a za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo, učinkovito do dne 1. prosinca u godišnjem razdoblju. — Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskanih stranâ, u spesegu dne 1. prosinca u godišnjem razdoblju, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnju pretplatu.

Br. 1. i 2.

U OSIJEKU, za mjesec siječanj i veljaču 1913.

Tečaj XXXIII.

Sistematska pouka u pčelarstvu.

vakova se samo iscrpivom naukovom osnovom u dobro uređenim školama i zgodno udešenim tečajevima postići može. Razumije se dakako, da i onaj, koji provoda naukovnu osnovu, mora biti svestrano verziran i prokušan pčelar, jer ako to nije, uzaludna je tada svaka naukovna osnova. Nasuprot opet, ako je naukovna osnova i manjkava, ali ju provoda pravi stručnjak, on će ipak postići željeni uspjeh. Da se međutim ne udaljimo od predmeta, o kom naumisno ovde svoju reči, preći ćemo odmah na samu stvar. Pčelarski je kongres u svom zasjedanju prošle godine na Sušaku odlučio ozbiljno uzraditi, da se i kod nas posveti što veća briga oko naprednoga pčelarstva, pa ako nam za sada još nije moguće osnovati barem jednu pčelarsku školu, poput one u Jedlovu (Gödöllö u Ugarskoj),

to da se zavedu pčelarski tečajevi. Mi ćemo ovdje priopćiti, malom promjenom, naukovnu osnovu, koja se provodi na austrijskoj pčelarskoj školi u Beču.* Osnova je ova podijeljena u četiri glavna dijela i jedan dodatak, kao peti dio osnove.

I. dio: Teorija pčelarstva.

1. Korist pčelarstva u raznom pogledu; temeljni uslovi racionalnoga pčelarenja, sredstva za podizanje i rasprostranjivanje naprednoga pčelarstva.

2. Pojedina bića u pčelcu, prema obliku i razvoju svoga tijela: a) matica, b) radilica c) trut.

3. Međusobni odnošaji ovih triju bića: a) radilice i matica, b) radilice i trutovi, c) matica i trutovi, oplođenje, partenogeneza.

4. Osjetila kod pčela, glasovi, kojima

* Ova je škola osnovana na uspomenu 50-godišnjega vladanja Njeg. Veličanstva cara i kralja Franje Josipa I.

dojavljuju zadovoljstvo ili pogibelj, exkrementi pčela.

5. Razne prasnine pčela: hrvatska, kranjska, banatska, njemačka, talijanska, ciparska egipatska pčela itd.

6. Križanje kod pčela.

7. Poziv i zadatak svakog pojedinog bića u pčelcu: a) matica: njen život, leženje jajašaca, po čem se raspozna dobra i zla svojstva matice; b) radilice: kako su med njima podijeljeni svi poslovi u i izvan košnice, dadilje, zatim koje unašaju vodu, med, pelud i propolis (smolu), koje vode skrb oko čistoće u ulištu, koje su na straži i uhodnice (Spurbienen); c) trutovi: zastarjeli i krivi nazori o njihovom zadatku, koji im je pravi zadatak, proganjanje i ubijanje trutova.

8. Voštana gradnja: pčelinji vosak, njegove fizikalne i kemičke sastojine, razne vrsti stanica. Kako pčele proizvadaju vosak, kada i od čega? Kako se pčele podstrekuju na građnju i kada ne grade?

9. Hrana pčela: a) med, vrsti meda, kako ga pčele čuvaju u ulištu, kristalizacija meda, vrijenje meda, patvoreni med; slador mjesto meda, kao hrana za pčele; b) pelud (cvjetni prašak); svojstva peludi, kako unašaju pčele pelud, razni surrogati mjesto peludi; c) voda pojnica u ulištu i izvan ulišta; d) nužno i špekulativno hranjenje.

10. Razno iz života pčela: a) nalijetavanje i igra pred košnicom, straže; b) marljivost pčela; c) djelovanje boje na pčele; d) razvijanje pčelca za rojenje; e) rojevi: doba rojenja, znakovi rojenja, vrsti rojeva, kako se hvataju rojevi, koji su rojevi dobri za prisad, kako se barata rojevima, kako se može zapriječiti da se rojevi ne spoje, a ako se spoje, kako se mogu odijeliti, kako se postupa sa staricom, koja se je izrojila; f) čistoća kod pčela; g) promjena matice, dvije matice u jednom pčelcu; h) pčele ubiju katkada svoju vlastitu, maticu; i) pčele tuđice, kad navaluju na kojeg pčelca, kako se mogu odbiti, što je razlogom, kad tuđice navaluju.

11. Pčelinje bolesti: a) trulež legla, kako nastaje, kako se liječi i kako se uopće zapriječiti može, kao i druge kužne bolesti; b) griža; c) oskudica zraka, vode itd.

12. Neprijatelji pčela: pčelinja uš, metilj

(voštani moljac) osa, stršen, mrav, medar, kućni miš, rovka, žaba krastača itd., razne ptice, medved, jazavac i sam čovjek.

II. dio: Košnice i pčelarsko orudje.

1. Stanovi pčela: a) stan u naravi; b) stanovi stabilni (sa nepokretnim saćem); panjevi, pletare, skladišnice itd. c) stanovi mobilni (sa pokretnim saćem), štapići, okvirci, glavni uslovi dobre džirzonke, materijal za pletare košnice i džirzonke, leto, poslovanje kod košnica s traga, ozgora, ozdola i sa strane; plodište, medište; točno baratanje sa uzor-džirzonkom; berlepševka; Džierzonova dvojnica; Albertijeva listara; amerikanka; Gravenhorstova svodnjača; posmatraonici i ormarići za uzgoj matice.

2. Pčelinjaci: najzgodnije mjesto za pčelinjak, zatvoreni i otvoreni pčelinjaci, štelaže, paviljoni.

3. Pčelarsko oruđe: a) klješte, kuka čistilica, satni nož, čistilica za žlebiče, kadila, strugača, posude za hranjenje i napajanje pčela, sprave za hvatanje rojeva, rešetke, pčelarske krinke i rukavice; b) noževi i druge sprave za otklapanje mednoga saća, vrcala, sitanca; c) sprave za topljenje voska, preše, sprava za topljenje voštine na suncu, preša za umjetno saće, sprave za pričvršćivanje umjetnoga saća u okvirce, sprave za sastavljanje okviraca.

III. dio: Način pčelarenja.

1. Kako se počima pčelariti? Početnik u 1. i 2. godini; postepeno pomnožavanje pčelaca.

2. Razni način pčelarenja:

- a) primitivno pčelarenje u običnim košnicama sa nepokretnim saćem;
- b) napredno pčelarenje u džirzonkama (sa pokretnim saćem);
- c) putujuće pčelarenje;
- d) mješovito pčelarenje, sa pokretnim i nepokretnim saćem.

3. Svrha pčelarenja: Kako se moraju udesiti pčelci, ako se želi pomnožati broj pčelaca, a kako opet, ako je željeni broj pčelaca već postignut, pak se hoće dobiti što više meda?

4. Rasporед radnje za cijelu godinu.

5. Kupovanje, prodavanje i razšiljanje pčelaca i rojeva.

6. Putovanje sa pčelcima.
7. Revizija pčelaca: pregledavanje legla, meda i grude; kako se što prije nađe matica i kako se zatvara.
8. Bezmatičnost pčelaca: znakovi bezmatičnosti, uzroci, kako se tomu može predusresti, dodavanje matica.
9. Uzgoj matica: svrha, vrijeme i način uzgoja.
10. Izmjenjivanje matica kod pčelaca: naravnim ili umjetnim načinom; baratanje sa matičnjacima, dodavanje oplođenih matica.
11. Uzimljivanje pčelaca.
12. Prezimljivanje pčelaca u pivnicama, komorama, na pčelinjaku; umjetno grijanje prostorija za prezimljenje pčelara.
13. Zimovanje pčelaca: skrb pčelara tečajem zime.
14. Pčelci u rano proljeće: pročistni izlet pčelaca; prva glavna revizija pčelaca; proljetno pregledavanje; proširivanje plodišta.
15. Hranjenje pčelaca: nužno hranjenje, špekulativno hranjenje; nadoknađivanje nestasice plodudi.
16. Napajanje pčelaca proljećem.
17. Baratanje oko pčelaca za vrijeme rojenja; naravno množanje.
18. Umjetno množanje pčelaca; umjetno rojenje; kako i kada se prave umjetni rojevi.
19. Baratanje oko pčelaca poslije rojenja: stezanje plodišta kod starica; dodavanje umjetnoga saća rojevima; češće pregledavanje, da li su mlade maticе kod starica i rojeva drugenaca ili trećinaca oplođene ili ne.
20. Pčelinja paša: proučavanje okolice, obzirom na cijetanu i prema tomu udesiti rad oko pčelaca.
21. Berba meda; vrcanjem, podrezivanjem košnica, omamljivanjem pčelaca itd.
22. Unovčivanje meda i voska: med za prodaju ima biti vrcan i sortiran, pak čist i proziran, a vosak bez ikakovih drugih primjesa.
23. Čuvanje saća, da ga voštani moljac (metili) tečajem ljeta ne uništi.
24. Primitivno pčelarenje sa nepokretnim saćem: prednosti i štete; pčelarenje u zvonolikim pletarama; prelaz na pokretno saće; prenašanje pčelca i legla sa nepokretnog na pokretno saće.

IV. dio: Praktični rad.

Praktični poslovi, koje su dužni svi slušatelji pčelarskoga tečaja, dakako pod nadzorom i u prisutnosti učitelja, sami izvađati, označeni su u 24 točke, u zadnjem broju «Hrvatske Pčele» od prošle godine na strani 84.

V. dio: Dodatak.

1. Pčelarsko pravo.

2. Povjest pčelarsva: a) staro doba, b) srednje doba, c) novo doba, d) najnovije doba, e) pčelarstvo u Austro-ugarskoj monarkiji, osobitim obzirom na razvoj pčelarstva u Hrvatskoj i Slavoniji, g) biografije i rad znamenitih pčelara.

3. Apistička literatura.

4. Sadašnje stanje pčelarstva uopće, a napose u Hrvatskoj i Slavoniji.

5. Knjigovođstvo: Inventar, blagajnička knjiga, bilješke o izvađanju pojedinih poslova pri pčelinjaku, godišnje bilješke o uspjehu u svakoj pojedinoj godini.

Prikazavši tako ovaj nacrt naukovne osnove odužimo se svome obećanju, pa dao Bog uspjeli oni, koji nastoje oko osnivanja pčelarskih tečajeva.

Uredništvo.

Kako da se počneš baviti naprednim pčelarstvom?*

(Niz pouka i poziv na sve prijatelje pčelarstva).

Nemo sumnje, da je napredno pčelarstvo zadnjih decenija među naprednjim narodima uhvatilo dubok korijen, te kroči sve većem napretku, kojemu je svakako uvelike dooprinosio i napredak tehnike, koja je baš pčelarstvu dala

dva najpotrebnija pomagala: vrcalo i prešu za umjetno saće. Stoga napredno pčelarstvo stoji visoko nad onim primitivnim, koje ne iziskuje toliko znanja, vještine i troška, no zato ne odbacuje ni izdaleka ono, što to napredno pčelarstvo može.

Kod naprednog pčelarstva izbjijuju dvije temeljne, već gore naznačene točke, a te su »lijepo i korisno«.

Napredno pčelarstvo na svom današnjem stupnju

* Predavanje prigodom XI. zasjedanja kongresa hrv. i srps. pčelara na Sušaku 8. i 4. srpnja 1912.

zaista je lijepa i plemenita zabava, jer ono kroz najlepše godišnje doba zabavlja ugodno pčelarevu dušu, on izgleda radosno lijepo vrijeme u kom pčelice neu-morno rade, on motri onaj uzor — red u pčelinoj državi, koji bi, kad bi se mogao prenijeti medju ljudsko društvo, urođio velikim preporodom svega socijalnog života. Da je to gola činjenica pokazuje već i obzir, koji je i državna vlast za vladanja carice Marije Terezije imala prema pčelarstvu, jer da su baš pčelari najmirniji, najradiniji i najsolidniji ljudi i državljanji. K tomu napredno pčelarstvo ne zna za onu okrutnost, koju iziskuje ono primitivno pčelarenje, koje za hvalu marnim pčelicama oduzimlje život i tako mjesto da isto podiže i rasaduje, a ono zaustavlja i zatire. Nije li dakle baš za napredno pčelarstvo opravdan krasan naziv „poesija gospodarstva“? To i takovo napredno pčelarstvo je ali uz lijepo i korisno, dapače marnim nastojanjem jedna od najkorisnijih grana gospodarstva. Istina, ima zaista i slabijih godina, no zato ipak stoji, da pčelarski dobitak uzet prosječno kroz tri godine u povoljnim krajevima donosi i do 100% čista dobitka od uložene glavnice. A tih povoljnih krajeva ima duž naše krasne hrvatske domovine dosta, pa je samo začudno, što se kod nas napredno pčelarstvo nije onako proširilo i ukorijenilo, kako bi to moglo u tim prilikama biti.

Poznato je, da je predjašnjih godina kod nas u velike cvalo prosto košničarenje kao i to, da isto sve više nazaduje, te prijeti potpunom propašću, pa zato je baš sada hora, da ga naprednim pčelarstvom zamjenimo i tako podignemo. Tu misiju živo prema okolnostima vrše naša pčelarska društva, podružnice pa i marni pojedinci, no to nije ni iz daleka dovoljno, jer uz sve to bit će krajeva, gdje moderno pčelarenje nije poznato, premda je sva naša javnost prijazno raspoložena za pčelarstvo.

Ja sam uvjeren, da i među učesnicima ovog sl. kongresa ima mnogo prijatelja pčelarstva, koji ali još ne započeš pčelariti odgađajući to na zgodnije vrijeme, ili »na godinu za stalno« iz štokavkih manje vrijednih razloga.

Svim tim prijateljima pčelarstva posvećeni su ovi redci, pa ih uz istaknuto već geslo: »Spojite lijepo sa korisnim! — pozivljem na suradnju u naš pčelarski krug.

Ujedno će se ovdje istaći četiri važna momenta, koja za svakog prijatelja pčelarstva i početnika dolaze u obzir, te im, držim, mogu poslužiti oko priprema za bavljenje napred. pčelarstvom, a ti su ovi:

1. Nabava pčela ili izbor pasmine;
2. Nabava košnica, t. j., za naš najzgodniji sistem;
3. Nabava najnužnijeg pčelarskog orudja i
4. Sve veće usavršavanje u napred. pčelarenju čitanjem pčelarske književnosti.

O svakoj toj točki napominje se slijedeće: Mnogi početnik zapada u pogrešku, da ili želi preko noći postati pčelar, t. j. želi odmah imati velik i brojan pčelinjak, ili, što je još češće, počne s premalim i opet ne uspije.

U prvom slučaju bit će mu uz neznanje kao nevjeki trošak nerazmjeran, pa će ga ozlovoljiti ili će u drugom slučaju izgubiti s prvog neuspjeha odmah svu volju, te se prestati baviti pčelarenjem. Stoga se najbolje može preporučiti srednji put, t. j. lagano kćiljul. K tomu taj put daje više prilike za bolje proučavanje, veće iskustvo i stalniji napredak.

Poznat mi je slučaj, gdje se neki početnik zadobio najednom do 40 pčelaca, pa neznaјući s njima rukovati imao s istima silna posla i neprilika. Drugi je opet nabavio jednu košnicu u ime početka za prijesad, ista mu s proljeća propala, njegove se nade razoriše, a kašnje ga se moglo čuti, gdje poput drugih takovih stradalnika govoriti: »kušao sam pčelariti, no ne ide to više u današnja vremena.« I tako je dotočnik napustio pčelarenje, pa će nerijetko i drugoga, koji se možda zaklanio pčelariti od istoga odvratiti, a otud samo šteta rasiřenju napred. pčelarstva.

Ja stoga mislim, da je najbolje početi sa dvije s proljeća nabavljene jake košnice za prijesad, jer je teže, da će baš obe propasti. U slučaju, da su oslabe ili da baš jedna i propane, može se gdje god u blizini pobrnuti za i ili z roja. Tu valja istaći, da se svaki drži naše domaće hrvatske ili kranjske pčele, te njenih križanaca. Naše domaće pčele imadu obzirom i na naš kraj i obzirom na svoja svojstva glede umjerenog rojenja i velike radnosti pred svim stranima svoju prednost. Zato je i pravo rekao glasoviti švicarski pčelar Dr. Kramer: »Svaka zemlja ima svoju najbolju pasminu! Danas postoje u nekim zemljama velike trgovine živim pčelama, pa i potpuno izgrađenim okvirima, što se često pod zvučnim i zamamnim oglasima nudi ističući posebice za tu pčelu, da je najžilavija, najradinija, pa da osvježuje krv, t. j. pasminu naših pčela. Mnogi je početnik kod toga kao nevjeba zlo prošao, jer za skupe novce mogao je ovdje bolje i više imati. U neke se pak krajeve baš

tom nabavom iz daljine uvukla i najgora pčelina bolest, trulež legla, koja dotada u tim krajevima bijaše nepoznata. S toga treba osobito početniku u tom najveći o prez!

Drugo je što sad treba, a to su košnice s pokretnim saćem, a i gledi toga treba se držati onoga, što je zanaše prilike pronađeno najbolje i najviše u porabi. To su pako američke ili ležeće košnice (sistemi Živanović i Barać) i „stopeće“ ili džerzonke dok već ima na desetke vrsti košnica, koje da su jedna bolja od druge, no mi ipak ostajemo kod svog.

budućnosti. U ostalom mora se priznati, da je svaka od tih naših dviju vrsti košnica dobra, te da u vole vještim rukama svaka od njih uspijeva.

Kod novih košnica osobito je pažiti na jedinstven izgled sviju njih i na jednaku mjeru svih okviraca, jer prvo daje vrijednost pčelinjaka a drugo olakšava sav rad oko dodavanja hrane, pojačavanja legom slabijih pčelaca, pa i vrcanja meda. Uopće dobro je nabaviti valjan uzorak, pa po njemu sve tada udešavati.

Kad je tako pripravljeno za 3—4 roja bilo iz onih

Sl. 1. Učesnici III. svetoslavenskog pčelarskog kongresa u Moskvi 7., 8. i 9. kolovoza 1912.

Skoro bi se moglo preporučiti početnicima, da si nabavljaju ležeća ulišta ili amerikanke sa 16 okviraca, koje su osobito lake za rukovanje, jeftinije, s nastavcima, unosnije na medu, te gotovo potpuno usavršene, što za dobre paše lako možemo nastavke nametnuti za medište (sistemi Barać), a ne trebaju ni posebnog skupog pčelinjaka, nego su izvrsne za slobodno stajanje i prenos. Osim toga se opaža, da u sjevernjim, naročito austrijskim zemljama postoji neka utakmična žurba, da pčelari svoje »Ständere« što prije izmjene sa t. zv. »Beitvaben-stockom« ili ležećim sanducima (poput naše amerikanke te koji se tamo već nazivaju »Zukunftsstock« ili »ulište

nabavljenih za prijesad ili posebnom nabavom, moći je opisanim putem već prve godine napučiti 3—4 sanduka, slijedeće godine bilo naravnim ili umjetnim rojevima podići iste na 6—8, slijedeće na 12—14 pčelaca, a da pri tom nije se torsiranim rojenjem odveć izgubilo na dobitku meda, to se tako već u 3—4 godine došlo do lijepog broja pčelaca, koji će se sve bolje rentirati. A kod naprednog pčelarstva nije nigda odlučujući broj pčelaca, već njihova kvaliteta, te dobar i jak pčelac vrijedi više od 2 i 3 slabića. Zato je osobito dobro početniku imati manji broj valjano uzdržavanih pčelaca, lakšeg postupka radi boljeg proučavanja, te

lakše pripomoći u slučaju nužde. Dobitak pak, koji će se postepeno ukazivati, probudit će već volju pčelarevu, pa će se pčelinjak postepeno proširivati, jer je i onako mnogomu dosta teško odmah veću glavnici u pčelarstvo ulagati kraj i onako prilične već skupoće pčelarskog pribora. Zato neka se u tom pogledu svaki početnik drži postepenosti i štedljivosti.

Upravo je smiješno vidjeti, kad početnik ima cijelu izložbu i potrebna i nepotrebna pčel. oruđa, a ovamo je bez pravih pčelaca. Vrcalo, strugalo, nož i peruška uz zdrave ruke i dobre oči najbolje su i najnužnije pčel. oruđe za većinu radova, a ustreba li još što, lako si je možda u početku posuditi ili možda i sam načiniti, a tek kašnje si nabaviti. Uopće je dobro u svem tom ugledati se u štedljivost pčelinje države, koja se očituje jednako i za najboljih i najgorih njima vremena, pa namirivati samo potrebno, a maniti se skupih luksusa, među koje često spadaju skupi paviljoni s rezbarijama i t. d. bez čega može dobar i unesan pčelinjak biti.

Uz svaki rad oko svojih pčelaca treba nastojati

pozorno motreći sve proniknuti, a što se ne razumije popitati iskusnjeg pčelara ili tražiti to u valjanoj pčelarskoj knjizi ili novinama. Držim, da ne bi smjelo biti pčelara bez valjane pčelarske knjige, među koje se opravdano može ubrojiti i Brozova: »Pčelarenje s pokretnim saćem», koja popularnim sloganom razlaže savršad oko pčelaca kroz cijelu godinu. Praksa uz teoriju usavršuje temeljito i stvara stručnjake svuda, pa tako i u pčelarstvu, a kako se ovdje ne može istaći savršad oko pčelaca, već jedino nekoliko najvažnijih točaka i pouka, neka osobito početnik posuze za valjanom knjigom, a neka svakako drži i koji pčelarski list**, da može pratiti savremeni rad i život u pčelarskim krugovima.

Stoga na koncu ovoga razlaganja ponovo dozivljem svim prijateljima pčelarstva onu temeljnu misao ovog razlaganja: »Spojite lijepo s korisnim i počnite se što prije baviti naprednim pčelarstvom!»

U Gibarcu (Šid), 10. lipnja 1912.

Stjepan Imančić

učitelj.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje:

Pisac J. B. pčelarski Šegrat u R.

XXIV.

Godina 1914.!

Na Silvestrovo, dakle na staro ljeto, to jest dne 31. prosinca 1912. u četiri sata poslije podne sjedim u sobi, draškama vatru i — pijuckam. Malo mi i dosadiło, pa uzeh pero i evo napisao sam: godina 1914.! Čudnovato! Još samo nekoliko, u istinu osam sati dijeli me od godine 1913., želio bih napisati nešto za »Hrvatsku Pčelu« za prvi broj 1913., a meni se ispod pera izlegla godina 1914.! Nisam baš suevjeran, ali ipak vele ljudi, da je 13 nesretni broj, možda mi je zato izmakao. Ne vjerujem, jer kod mene kod kuće broj 13. Ljetos sam na primjer počeo sa 13 pčelaca, doduše 15 uzimio, ali dva otišla, kud za vazduh gre se. Dobio sam 13 rojeva ili bolje 13 ih se rojilo, ali ipak spremio sam samo 11, jer da ne bude nesretni broj, dva su mi pobegla. Već na mojih pčelaca, osobito jačih, uzimljena je na 13 okviraca, dapaće na šarenom krovu moga pčelinjaka u svakom redu jest upravo 13 crnih crijevova, pa kad sada dolazi

i godina 1913., tko se ne bi bojao. Zato preskočimo, putinimo godinu 1913. pa se prenesimo u godinu 1914.

Bila sad kaka bila godina trinajsta, nas hrvatske pčelare zanima i mora zanimati godina 1914. Mi već sada moramo misliti na godinu 1914., mi se već sada moramo spremati za god. 1914., jer je godine 1914. kod nas u Hrvatskoj, u našem bijelom Zagrebu — sveslavenski pčelarski kongres!

Mi treba da si pred slavenskom braćom i drugim gostima osvjetlamo lice, mi treba da pokažemo da kročimo korakom naprednih naroda, da ne zaostajemo, ili barem pokažimo volju, da ne želimo zaostajati! Nadajmo se, da će nas podupirati sva naša braća po rodu i po jeziku, ali glavna briga treba da bude naša, koji ćemo biti domaćine. Treba da se već ljetos spremamo, priredujemo, da se ti pčelarski dani u Zagrebu što ljepše upriliče, da bude zagrebački kongres odsjev pčelarenja svih hrvatskih zemalja.

Treba da se unaprijed dogovorimo, kako ćemo goste što ljepše dočekati, primiti, pogostiti i pozabaviti. Svakako treba misliti i na to, da se tom zgodom priredi pčelarska izložba. Na brzu ruku ne može se ništa uspjeloga, savršenoga učiniti. Za uspjelu izložbu treba

* Izdanje društva sv. Jeronima, Zagreb. Cijena 60 filira.

** U Osijeku izlazi »Hrvatska Pčela« Cijena 6 K godišnje.

U Srijem, Karlovicima »Srpski Pčelar« (čirilicom) 6 K godišnje.

vremena, mnogo vremena. Treba misliti, kombinirati, što bi čovjek mogao izložiti, pa onda spremati, priređivati, usavršivati izloške. Ja na primjer ovaj čas neman ništ za izložiti, nemam pojma, što bi mogao izložiti, ali ako se cijelu ovu godinu, pa onda slijedeću spremam, vala će u nečato naći, nečemu se domisliti, nečto prirediti, što bude vrijedno izložiti. Ali moram se već ljetos pobrinuti. Napokon tko znaće kakova će biti godina 1914. za pčelare i pčelarenje? Može biti nepodesna, mršava. Možda baš god. 1913. postignem u nečem lijep, poseban, makar i slučajan rezultat, pa će ga spremiti za godinu 1914. Dakle pčelari na posao! Neka nam bude neprestano na srcu i u pameti pčelarska godina 1914. i sveslavenski pčelarski kongres u Zagrebu godine 1914. Neka ne budu ovi redci... glas vapijućega u pustinji!

XXV.

Izložba!

Donijele novine objavu, da će braća Slovenci imati u Celju »Cebelarsko razstavo« i tim proslaviti deset-godišnjicu »podnoštajerskoga cebelarskoga društva«.

Razstava — izložba, koga da ne oduševi, da ne mami? Pa još k tomu strukovna izložba, pčelarska izložba, kako da ne privlači pčelara? Tu se izlaže sve što je najljepšega postignuto, najboljega izumljeno. Tu se pokazuje sve što pospiješuje rad, pospiješuje napredak, pospiješuje uspjeh. To vrijedi napose za strukovne izložbe, jer na dobroj, uspjejloj strukovnoj izložbi predočuje ti se odnosna struka zorno u primjerima, pa ćeš u ovakovoj strukovnoj izložbi u jedan dan više naučiti, nego da se gnjavиш i ponajboljom strukovnom knjigom i mjesec dana.

Ta se izložba upriličuje u ubavom Celju, na miloj Savini, u Celju, gdje se uhvatio pitomi Slaven sa gordim Germanom. Priređuju ju iskrena i dobra naša braća Slovenci, koji nas zovu, koji se nadaju našem mnogobrojnom pohodu, pa nas u svojoj jubilačnoj knjižici već unaprijed pozdravljaju: »Srčno bodite pozdravljeni po-

sebno Vi, naši narodni in krvni bratje!« Pa tko ne bitamo pohrljio? U prvi čas odlučio sam: idem!

Obidem neke znance i prijatelje pčelare i ne pčelare, pa nagovaram, molim, kumim, da pođu sa mnom u Celje. Ta nije ni daleko, blizu željeznica, a i onako rado se zalijeću u Celje! Obećali, sveto obećali, a ipak na kolodvoru našao sam se sám.

XXVI.

Uz put.

Brzi auto prenio me u lijepo susjedno štajersko mjestance na kolodvor. Pred blagajnom iznenadila me neobična žurba, stiska. Više štajerskih seljaka stoji u grupama a jedan inteligentniji čovjek bavi se oko njih, naručuje im karte, zove, dozivlje, spominje neke po imenu,

pita za druge i slično.

Pođem na peron i sretnem znanca i prijatelja.

— Oo! Kam pa greš?

— Idem u Celje na pčelarsku izložbu, na čebelarsku rastavu.

— Mi pa idemo na kmetijsku godišnju šolu u Sveti Juriju obvezni željeznici. Sinozrak je dovoljno kmete da nekaj

Sl. 2. Učesnici XI. kongresa hrv. i sp. pčelara na Sušaku 3. i 4. srpnja 1912.

vidiju in navčiju.

Razgovarali smo o toj školi. Pošto sam razgledao vozni red i osvjeđočio se, da su mi vrlo zgodni priključci zaključim: idem i ja s vami!

Oni to oduševljeno primili i za uzvrat obrekli, da će isti dan sa mnom u Celje, prem su mislili tek poslije ići. Bio naime u društvu moga prijatelja mlad, okretan i inteligentan čovjek, kojega mi je predstavio riječima: naš gospod nadučitelj.

XXVI.

Kmetijska šola.

Polagano dovukla nas spora vicinalna željeznica u Grotelnu. Tu se iskrasimo. Bilo lijepo popodne. Baš milota bijaše gledati kršne štajerce, kmete, kako u veli-

kom skupu kroće prema svojoj gospodarskoj školi, da što vide, da što nauče. Nekolicina sjedosmo u kočije, što ih je uprava poslala u susret i za četvrt sata stajasmo pred krasnom vilom, to je: kmetijska šola.

Okupismo se, pa će nas jedan od zavodskih učitelja voditi i biti nam tumačem. Prošli smo staje, gdje se odgaja govedo, konji i svinje. Tu sam naišao na jednu vrlo zdravu ekonomsku misao: oni užgajaju, racionalno timare samu domaću, iz bližnje okolice nabavljenu živinu. Oni hoće, da dobrom uzgojem oprobaju vrijednost domaće stoke, da ju obirom usavrše, dotjeraju i već u kratko vrijeme dostigli su krasne rezultate. Uzgojili su n. pr. kravu, koja daje godišnje 2510 litara mlijeka.

Još više zanimalo me voćarstvo, povrtlarstvo i cvjetarstvo. Zavod opstoji tek dvije tri godine, pa je sve to još u povoјima, ali je baš to zanimivo i poučno za početnika. Imadu krasnih mladih cijepova, a osim mar posvećuju uzgoju patuljastoga voća; imadu već lijepih piramida, početke od kordunaca, a žicu napinju na vrlo zgodne i jeftine stupove od betona, koje sami produciranju. Povrtljarstvo lijepo uspijeva, pa sam uz najrazličitije domaće povrće opazio osobito bujno razvite karde, malancane i druge neke posebnosti. Oko same školske zgrade razvija se park, pa već sada vidiš najrazličitijeg cvjeća i uresnog grmlja.

Pčelinjaka još nemaju, ali će ga naskoro podići.

Pregledali smo i školsku zgradu, razne prostorije i našli se u prostranoj dvorani sa prostrtim stolovima, gdje nas je ljubezniva domaćica ponudila mrzlim jelom i čašicom vina. Međutim brzo se oprostimo, da još probđem mjesto Sentjurij, gdje me iznenadila krasna »ljudska šola«, kakove jedva ima u Hrvatskoj.

Napreduju naša braća Slovenci, ustrajni su, marljivi su, žilavi su, pa se ne dadu. Dok sam ovako uživao u radu, u napretku naše braće Slovenaca, kao da mi je neki gvozdeni obruč stisnuo srce, kada sam se sjetio Hrvatske.

XXVII.

Pčelarska večer u Celju.

Bilo već tamno, kada smo se dovezli u Celje. Baš na ulazu koči se ogromna zgradurina »Deutsches Haus«. Mi ju prođosmo pa tražimo »Narodni dom«. Tu nadosmo neke znance, koji nas naputiše u slovensko svratište, na kom se ipak koči napis: »Zum weissen Ochs«. Smjestimo se, večerasmo, pa na veselicu u Narodni Dom.

Elegantnim stubištem dođosmo u prostranu dvoranu. Stol do stola, čovjek do čovjeka, sve se veselo zabavlja, žvrgoli. Čedno sjedoh k jednom stolu pa pro-

matrami. Tu sjede elegantne dame, tamo opet jednostavne građanke, pa i seljakinje. Uz gospodu u fraku i smokingu smjestio se radnik, seljak u svom običnom odijelu i svi se međusobno zabavljaju povjerljivo intimno.

Na podiju ispod pozornice, smjestili se glazbenici, većinom dilektanti, pa sviraju, skladno sviraju razne komade, aiza svakog komada zaori živahan, nestasan pljesak, povlađivanje. Pa opet razgovor čavrjanje, a sve tako jednostavno, čedno, bez nadutosti, a i bez ašikovanja.

Počeo se i zastor micati, počimlje predstava: »Čebeljarjev god«. To je mala dilektantska stvarca, složena po samoj junakinji predstave baš za ovu zgodu. Prvi čin jedan dialog, koji uza sve zgodne doskočice, umara. Drugi čin živa slika: zimski san pčela i njihovo probuđenje, što je lijepo scenerički uspjelo. Treći čin pčelareva težnja, da iznađe savršenu košnicu, pa čestitanje marljivih pčelica, u četvrtom činu još malo razgovora i — zastor pada, dapače još prije vremena pada. Naravski da se pljeskom nije štedilo, jer su kod naših Slovaca dilektantske predstave veoma u modi.

Poslije predstave opet svirao orkestar ili sam ili uz harmoniju, uz glasovir, a napokon jedna dama odsvirala na glasoviru nekoliko teži komada velikom rutinom i dobrom tehnikom, te je ubrala urnebeski pljesak za krasne varijacije poznate naše arije: Na te mislim . . .

Međutim sam se i ja upoznao sa mnogim slovenskim pčelarima, koji su me kod moga stola »obiskali«. Primili me kao brata, kao druga, kao svoga, pa se i ja brzo snašao među svojim novim prijateljima. Upoznamo se i zuvolismo se.

Još su i pjevači skladno i vrlo lijepo odpjevali dvije pjesmice, jednu slovensku, jednu hrvatsku, pa se plesači i plesačice spremali u pokrajnju manju dvoranu na ples. Plesa baš ni vidio nisam, jer smo se okupili oko jednoga stola, pa smo »krokali«. Dugo je trajao ples, mi smo »krokali«, prestao ples, mi smo „krokali“, otišli plesači, plesačice, mi smo „krokali“, dvorana već bila prazna mi smo „krokali“, već su počeli i svjetiljke gasti mi smo „krokali“, dapače sišli smo dolje u prizemlje, pa još dalje „krokali“. Ne znadete li što znači „krokati“, pitajte prijatelja Juru de T. u Celju!

XXVIII.

Jubilejna razstava na Lanovžu.

Kasno t. j. rano sam legao, ali sam ipak već u sedam sati ustao, da posjetim i pregledam izložbu. Stranac sam u Celju, pa mi bilo dosta teško naći izložbu, koja bijaše smještena iza Celja u jednoj vilji.

U prostranoj dvorani još nedovršene vile smještena je izložba pčelarskoga oruđa i pčelarskih proizvoda. Cijela izložba vrlo ukusno aranžirana, dvorana lijepo zelenilom dekorirana. Baš sam u neprilici koga da prije istaknem, čemu da se više divim! Ta morao bi ispisati cijeli imenik! Žato ču se ograničiti tek na kratke, općenite opaske.

Izložba je uspjela u moralnom i materijalnom pogledu. Donjoštajerski pčelari pokazali su već time svoju jakost, što su uopće mogli priređivati izložbu, zasebnu pčelarsku izložbu. Napose pokazali su i veliku odvažnost i samopouzdanje, što su tu izložbu spremili g. 1912., koja je za pčelarenje osobito nepovoljna. Pa ipak su uspjeli, lijepo uspjeli.

Bijaše tu izloženo na stotine kilograma meda, čistoga prozirnoga meda, vrcanoga meda u ukusnim staklenkama. Bijaše izloženo voska u dosta velikim količinama, pa umjetnog sača, medice, mednog vina, mednih likera, kolača, zakusaka, torta: uopće svega što napredni pčelar dobiva i producira od svojih pčela.

Obilno bijaše zastupano pčelarsko oruđe, te su se dvije tvrtke: Par iz Varaždina i Majdić iz Celja upravo iskazale. Bilo nekoliko dobro konstruiranih vrcala, tiskova za vosak, a nadasve mnogo bijaše izloženih — košnica.

Dá, košnica! To je ipak fatalno s tim košnicama!

Ja se među tim košnicama ne mogu snaći! Tu vlada manija i specijalna hiperprodukcija. Nješto sličnoga ne nalazimo kod ni jednoga zanata, poduzeća: toliko težnje za originalnošću, za izumljivanjem ne vidimo kod ni jednoga staleža, koliko kod pčelara, da izume nove košnice. Možda im u tom još samo ljekarnici konkuriraju. Tek je netko malo zavirio k pčelam, već smišlja, kombinira i konstruira „sviju“ košnicu. I svaki će naći povoda, razloga, nepobitnih dokaza, da je baš njegova najbolja. Dá, dá, dok je siroti pčeli gotovo svaki šuplj panj, šuplje drvo ili pečinska pukotina „dobra“, lako smišljavati razne oblike pčelinjih stanova! I moji seljaci imadu „svoje“ košnice! Koliko je daska slučajno široka, tako će visoka biti košnica, kako duga daska, tako duga košnica: zbij, zamaži, pa eto!

Dá, nastala je manija priugotavljanja raznih košnica i kod nas i kod Slovenaca i kod Niemaca, a ma svagdje. Ipak kod svih se vidi, da je amerikanka ipak amerikanka, te da su nam u tom amerikanci uzor i učitelji. Da tu djeluje i moda, to se zna. Danas su u modi amerikanke i široki okvirci, pa se svi „izumi“ vrte oko toga.

Dobra je ova utakmica, ovo sveukupno nastojanje oko poboljšanja pčelinjih stanova, jer će se možda tim otkriti koje Kolumbovo jaje.

Prijedlozi jednog pčelarskog predavača.

Pčelarski pododbor hrv. slav. gospodarskog društva punim pravom uz ostale točke svoga zahtjevanja nadodaje i točku: Eventualni prijedlozi, koje mogu staviti pojedini predavači pčelarski.

Ovi zbilja najbolje opažaju onu ranjavu petu, koja prijeći naprednom koracanjem racionalnog pčelarenja u puku.

Zato jedan opet punim pravom kao predavač pčelarski nadodaje svoje prijedloge pčelarskom pododboru gospodar. društva u Zagrebu ovo:

I. Da svaka škola dobije pčelinjak, od općine, a možda i bar, uzornu košnicu sa pokretnim sačem (Do sada je bar ovo bilo samo na papiru).

II. Da se predavačima pčelarstva pokloni preša za

umjetno sače, pa bi prigodom predavanja pokazivali priugotavljanje voštanih ploča.

III. Da se učiteljima sljedušma pokloni oruđe za sljed, pa bi time ne samo u ručnim radnjama sticali đaci spretnost, već bi ih učitelji naučili praviti košnice.

IV. Trebalо bi zamoliti vis. kr. zem. vladu, da zabrani već koncem kolovoza i početkom rujna prostokosničarskim pretrglijama kupovati med, jer:

1. pri vaganju i dropljenju meda u selima nakupi se danju sva sila pčela od drugih pčelara i tamo nevine stradaju.
2. jer u to doba ima u košnicama dosta legla, što pretrglijе zdrope sa medom zajedno, a tim se na svjetskim tržištima gubi glas našemu medu

—c.

Priredjivanje rastopine karakterisovanog surovog sladara za proljetno hranjenje pčelaca.

Kako je šećerni ili sladorni med od rafiniranog kristalnog sladara najbolji za jesensko hranjenje i uzimljenje pčelaca, tako je najzdraviji naravni rastopljeni med sa cvijetnim praškom (kad je prost od klica pčelinjih bolesti) za proljetno hranjenje pčelaca.

Poradi pomanjkanja i skupoće meda u proljeću poslužiti ćemo se u ovoj prijekoj nuždi sladrom. Neoporezovan karakterizovan slador, surovi slador (Rohrzucker), koji je ove godine za proljetno hranjenje hrvatskom pčelarstvu dopustilo vis. kr. ministarstvo finančija, pomješan je ili karakterizovan sa 5% nečisti: od toga 4% pjeska i 1% drvenih piljevin.

Prije nego li ćemo kuhati rastopinu sladara, valjanam po mogućnosti odstraniti od sladara piljevinu i pjesak, a poslije toga ćemo pročišćenom rastopinom hraniti pčelce. — Na dva dijela sladara nalije se i dio tople vode i okreće se ili mješa slador i voda kakovom žlicom, da se drvene piljevine mogu odlučiti od sladara te isplivati na površinu. Piljevinu valja odstraniti sa površine sladorne rastopine, a veći dio pjeska staložit će se na dnu posude.

Čistu rastopinu sladara valja oprezno istočiti iz velike posude kakovom teglicom ili cjevju od gumi, tako da bude što čišća i nepomješana sa pjeskom.

Sada moramo ovakovu staviti na štednjak i kuhati u zemljanim ili kamenitom loncu (dobri su i limeni, ali dobro emajlovanii, a to toga radi, da ne bi sladoru škodila hrđa). Da bude lako pčelama ova rastopina probavljiva, neka kod umjerene vatre $\frac{1}{4}$ sata vrije, a kod toga možemo je mješati, da se ne bi nožda uhvatila i pripekla na dno posude. Za kuhanjá možemo dodati na 6 litara ove guste rastopine sok od 2 limuna ili možemo limune jednostavno narezati te iscijediti i u vrelu (ki-puću) rastopinu baciti.

Pridodana limunova kiselina prija pčelinjoj probavi, a sladorni med očuva od slučajne ponovne kristalizacije u saću. U ovako priređenu rastopinu sladara ne treba više ulijevati vode. Ohlađena ili posve mlaka rastopina sladara smije se samo u večer staviti u košnicu. Tko bi po danu stavljao hranu u košnicu, razdražio bi pčele i većma bi izlijetale i gubile se za proljetnog hladnog vremena napolju. Također bi mogle pčele tudiće iz susjednih košnica navaliti na hranjenog pčelca i oduzeti mu svu hranu i čitavog uništiti. Slobodno jest hraniti za

toplji južnih noći, kad su pčele preko dana izlijetale. Košnice moraju ostati uopće za hranjenja posve do proljetne glavne paše pokrite, a u lipetu košnice moraju ostati za hranjenja i uopće za promjenljivog proljeća sužena na 7—8 mm. visine, a 6—8 cm. duljine.

U proljeću nije dobro stavljati dnevno previše rastopine sladara u košnicu, već samo toliko, koliko je pčelama za život i za uzgoj legla dosta. Dok za jesenskog hranjenja slobodno je staviti svaki dan po 1 litru rastopine. Dostatno je, ako se svaki tjedan jedanput onima, koji zališnog meda ne imaju, dodaje $\frac{1}{3}$ litre rastopljenih sladara u jedan ili dva obroka. Rastopina ulije se u oveči zemljani tanjur, pospe se komadićima sača ili pokrije drvenim ljetvicama, da se pčele ne utapljuju. Rastopinu valja staviti točno ispod pčelinjeg klupčeta ili grozda, da mogu radilice lakše doći do nje, a da pri tome ne gube od potrebne topline, jer u proljetno doba imadu leglo, a ovome je potrebna 30—35° C. topline, makar bila vani velika hladnoća. Ako je košnica prepuna sačem i okvirima, a posuda ne bi imala mjesta tada treba jedan dio sača oduzeti i posudi mjesta načiniti. Većina sustava košnica imade u pokrovcu plodišta posebnu rupu za hranjenje pomoću balona i posudice, dok se kod drugih mora hrana dodavati na pođu košnice u posve plitkim (2 cm. visokim) limenim širokim tanjurima ili sličnim posudama za hranjenje, kakove prodavaju pčelarske trgovine. Kod prostih koševa od slame lako je hraniti pčelca, koš se digne i pod saćem stavi se prikladna posuda sa hranom. Kod koševa posve sačem izgrađenih podmetne se niski prikladni podmet, a drugi dan, kad su pčele ispile rastopinu sladara, valja odstraniti podmet, da pčelac ne bi gubio potrebnu toplinu. Hranjenim pčelcima valja što više suziti leto, da se brane od neprijatelja i da ne gubi leglo topline, jer za doba hranjenja odlaže matica vrlo velik broj jaja, od kojih se razvija radiličko leglo, a pčelcu za nekoliko nedjelja znatno uveća broj mlađih radilica, koje se brinu za daljni razvitak i opstanak društva.

Konačno dodajem, da rastopine sladara valja samo toliko priređivati, koliko nam je moguće u kratkom roku za prihranjivanje potrošiti. Rastopina sladara, koja je više dana stajala, postaje neugodna okusa i pčelama neprobavljiva. (Rad oko pčelaca kroz cijelu godinu opisan je u „Naprednom Pčelaru“ 1909.

Sastavio: P. Wittmann.

Dopis.

Veleštovani gospodine uređniče!

Ungarische Biene njem. organ ugar. zemaljskog pčelarskog saveza donaša u svojem predzadnjem broju tri vrlo važna članka o neoporezovanom šećeru, pa budući mi je poznato, da se mnogi hrv. pčelari u ovoj gladnoj pčelarskoj godini vrlo interesiraju za to pitanje, rješenje kojega za nas jako zapinje, molim da bi priopćili u „Hrv. pčeli“ članke, koje u prijevodu šaljem.

Prvi članak sadržaje naredbu ministra financija o dobavljanju i uporabi šećera, drugi sadržaje uvjete, pod kojima tvornice šećer izručuju, a treći način, kako se tim šećerom hrani.

Kongresni odbor hrv. i srp. pčelara javio je, da je ministar financija odobrio za Hrvatsku 40 metričkih centi neoporezovanoga šećera uz cijenu 64 filira (šestdeset i četiri) po kg. Iz dolje navedene naredbe pak se vidi, da su ugarski pčelari dobili 5.000 (pet hiljada) metričkih centi uz cijenu kg po 31 (trideset i jedan) filir. Za nas je taj šećer dakle više nego dvostruko skup i dobili smo ga razmjerno upravo ništa. Zašto! Naš kongresni odbor čeka već dugo naredbu o dobavi šećera, a ta evo već davno postoji, samo bi se u njoj imalo izmjeniti, da se narudžbe obavljaju preko kongresnog odbora hrv. pčelara, a ne putem saveza ug. pčelara. Kongresni bi odbor mogao dakle zamoliti ministra financija da izda istu naredbu za Hrvatsku sa spomenutim ispravkom, te zamoliti tvornice da i za Hrvatsku prodaju uz istu cijenu i uvjete tih 40 metr. centi.

U Sv. Petru-Orehovcu 28. listopada 1912.

Luka Giba
učitelj.

Neoporezovani šećer.

Na molbu ug. zemalj. pčelarskog saveza odobrio je g. ministar financija svojim rješenjem od 7./8. o. g. broj 89.685. izdatak od 5 tisuća metričkih centi neoporezivog šećera za hranjenje pčela. Da se predusretne mogućim zlorabama, vezano je razrašiljanje na slijedeće uvjete:

1. Za hranjenje pčela određeni šećer razrašiljat će se samo denaturiran t. j. pomiješan sa 4% pjeska i 1% piljevine.

2. Denaturirani šećer za hranjenje pčela dozvoljava se samo za jesen i proljeće, te razrašiljanje prestaje 15. ožujka 1913.

3. Za jednu košnicu može se tražiti najviše 5 kg.

4. Razdijeljenje šećera povjerio je g. ministar ug.

zemalj. pčelarskom savezu i to tako, da tvornice šećera smiju samo one narudžbe obaviti, koje su stigle preko spomenutoga saveza, (kod nas bi to moglo biti povjerenog kongresnom odboru hrvatskih i srpskih pčelara u Zagrebu).

5. Na narudžbenici mora biti broj pčelaca dotočnika potvrđen po opć. poglavarstvu, a savez ima se izjaviti, da li je naručitelj imao zbilja tako zlu pašu, da svoje pčele može samo tako uzdržati, ako ih hrani šećerom.

6. Za hranjenje pčela dobiveni neoporezovani šećer mora se najkašnje do 1. travnja 1913. pohraniti, nakon kojeg vremena ne smije se kod pčelara naći nikakova zaliha toga šećera.

7. Pčelari, koji neoporezovani šećer uzimaju, dužni su nadzornim organima dozvoliti pregledavanje njihova pčelarstva, te im ići pri tom na ruku.

8. Za svaku zlorabu počinjenu neoporezovanim šećerom izručenim za hranjenje pčela, odgovoran je dotočni pčelar.

9. Narudžbe, koje su poslane putem ug. zem. pčelarskog saveza, bit će obavljene po onoj tvornici šećera, koja je naručitelju najbliža.

Dobava neoporezovanog šećera.

Ugarski zemaljski pčelarski savez sklopio je na temelju gore spomenutog odobrenja i uvjeta sa središnjim prodajnim uredom šećernih tvornica pogodbu kako slijedi:

1. Neoporezovani šećer pomiješan sa 4% pjeska i 1% piljevine razrašiljati će se samo u vrećama po 100 kg uz cijenu sa vrećom 31 K za metrički cent (1 kg stoji dakle 31 filir).

2. Narudžbe će se obavljati po narudžbenici: Ime i mjesto naručitelja a takođe i zadnja pošta i željeznička postaja mora se točno naznačiti.

3. Broj pčelaca mora se u smislu ministarske naredbe potvrditi po opć. poglavarstvu. Svaki pčelar može za pojedinog pčelca dobiti najviše 5 kg. šećera.

4. Budući da se radi jednostavnosti i manjih troškova manipulira samo sa vrećama od 100 kg, mogu pčelari, koji posjeduju manje od 20 pčelaca, narudžbu naciniti sa drugim pčelarima skupa i to tako, da narudžba iznosi 100 ili višeputa po 100 kg.

5. Propisno sastavljenu i po opć. poglavarstvu potvrđenu narudžbenicu treba poslati zajedno sa cijenom naručene množine šećera putem ug. pčelarskog saveza, jer će tvornice samo takove narudžbe uvažiti, koje stignu

putem spomenutoga saveza i za koje je uplaćena opredijeljena svota. Tovarni troškovi, koji ovise o daljini od tvornice, ne mogu se unaprijed uračunati, te će ih naručitelj kod preuzimanja šećera platiti.

Gledom na to, da se sa hranjenjem slabih pčelaca trebalo početi već sredinom kolovoza, umoljavaju se cijenjeni članovi, da čim prije prihvate pruženu nam pomoćnicu ruku, narudžbe što prije pošalju, da može hranjenje početi.

Uzorak za naručbu denaturiranog neoporezovanog šećera.

Narudžba.

Ime naručitelja _____
 Stan naručitelja _____
 Zadnja pošta _____
 Željeznička postaja _____
 Naručitelj treba _____ kilograma

Št. Tek.	Ime pčelara	Broj pčelaca	Koliko treba šećera
Svota .			

Potpisano opć. poglavarstvo potvrđuje, da naručitelj ima toliko pčelaca na svojem pčelinjaku i da treba toliko šećera za zimsko i proljetno hranjenje.

U _____ dne 1913.

Potpis načelnika.

Potpisani ugarski zemaljski pčelarski savez potvrđuje, da je nužno, da pčelar hrani svoje pčele šećerom da ih uzdrži.

U Budimpešti, dne 1913.

Potpis.

Dopis

Pčelarstvo god. 1912. u okolini Novigradlška.

God. 1912. u početku proljeća sasma dobra se pokazala za pčelarstvo. Do početka travnja pčele su sile meda nosile i cvijetnog praha sa mrtve koprive, koja se je s proljeća tako pokazala, da su se sve oranice crvenile od cvijeća, pčele su tako napredovale, da sam mislio da će ove godine biti prava blagodat za pčele. Do travnja već je sve puno bilo mlade družine te samo se čekalo roja koji dan, kad evo dunu ljuti sjever i donosi snijeg, baš kada je voće počelo cvjetati, i pokriva cvjetne pupoljke, koji su bili već izlazili iz svoga zavoja.

Ali ni to nije bilo dosta što je snijeg pokrio, nego se okrenuo po noći smrzavati tako, da je bilo uništeno sve što je iscvjetalo, a trajalo je ovako 14 dana. I nastupe opet lijepi dani ali na žalost, svi su cvjetovi bili klonuli i zemlji popadali, okrenuše pčeles zujiti tamo i vamo ali od svakale prazna se kući vraća. Silno leglo u košnici, a meda nigdje ni peludi, sve je bio mraz uništio.

Gledajući ovu tjeskobu pčela dade mi se na žao spram marljive pčelice i dade se na trošak. Meda u pričuvi nisam imao, što sam imao to sam im vratio još u početku proljeća, sada okreñem kupovati bijeli šećer, da samo kako tako spasim prinuždene pčele, koje su šećernu vodu tako pohlepno nosile, tako da čim sam htio da jima pružim pomoć, već je pun okvir ili tanjur bio pčela, a još ni postavio na mjesto nisam, dadem se na neprestano hranjenje tako da nisam pazio ni jutra ni dana, jer čim sam jednom dao a drugom podavao, već je prvi gotov bio, sve isprazio i tako je trajalo puni 14 dana, dok žarko sunce i božja providnost povratili zemlji opet mirisavo cvijeće, tu se najviše pokazao žuti žabnjak, kojega ja ne mogu pamtit, do je kada medio, dočim ove godine je sila imao nektara.

Tako sam već u početku svibnja počeo vrcati med, koji je bio čisto od žabnjaka, boje crvene, mirisa jakoga, koji se upravo pozna po žabnjaku, i tako ja nisam opazio natraška u mojim pčelicama ni najmanje nijesu zategnule, jer čim se snijeg pokazao, odmah sam sve košnice ispokrivalo sa starom robom, a kada se je blago sunce povratio i razgrijalo zemlju, opet sam ih uklonio.

Mogu obznaniti, da je za ovog snijega mojim susjedima puno pčela izginulo, jer ih nisu prehranili, da pače i samog učitelja niže pučke škole uginulo 12 pčelaca a zašto, za ovo 14 dana ne bi Bog zna, što potrošio ako bi ih prehranio. Baš kada je snijeg pao, onda su se pčele nalazile pune legla a sasma malo meda, te ovo malo meda potrošše na silno leglo a posle niti one niti leglo ne imaju i tako one i podmladak propadše. A dalje kada je nastupilo lijepo vrijeme i počesse novi cvjetovi rastvarati nektar bilo ga je obilno da nije prestajalo vrcalo sa svojom osavinom, dapače, ja nisam u mojih šest godina pčelarenja bolje godine doživio, jer od 20 pčelaca povisio sam pčelinjak na 40 pčelaca i k tomu još čista prihoda 400 kruna. A k tomu zahvalu dajem g. Bogu i listu „Hrv. Pčeli“ i njezinom uredniku živili!

Adam Pavković.

Nužno za putujuće učitelje u pčelarstvu u Slavoniji.

Od kako sam se počeo baviti pčelarstvom i prednjačiti u mom selu, prihvatiše se i seljani toga posla. Nuz svoje malo gospodarstvo, da i oni polag mene uspiju, sa tom mogu reći najunosnijom granom gospodarskom. Svakako čujem, gdje se nešto zanima za pčelarstvo, i kako bi rad, da i oni se time bave, ali vidim da nema nauke, vidim kako nezna ni sam kako bi počeo, dođe k meni i ja mu pokažem sve da vidi, ali sve to njemu nekako čudnovato izgleda kao da je to neki čudnovati posao, kao da on to nije kadač izvesti. Koji su se stavili oko mene i gledali gdje se bavim u poslu, ti su započeli i polučiše napred, a neke dapače i starije sam upućivao prostokosničare u pokretno pčelarenje, i počeše, ali luda misao na praznovjerje, ostadoše nadri-

pčelari. Kudgod stupim među društvo ljudi, uvjek ih se nađe radoznali za pokretno pčelarenje, nije samo moje selo nego i suajedna sela stadoše se zanimati za ovo malo gospodarstvo.

Kad god sam med na pijacu prodavao, ponesem nekoliko i poluokvira provideni sa mednim satom, tu se skupi mnogo ljudi, koji niti ne će kupiti, ali samo skupi iz znatiželjnosti pregleda i ispitava.

Jednostavno opazio sam prave volje u narodu za pokretnim pčelarstvom, ali kuda bez znanja. Zato bi dobro bilo za narod kada bi kr. zem. vlada priskočila u pomoć sa svojim pčelarskim učiteljima, gdje bi sigurno učinila rad na plodnom tlu. Dao Bog da to bude čim prije, pa da naš seljački puk procvate u napredstvu, da Bog da naše seljaštvo jednoč pokaže prvenstvo među drugim narodima.

Adam Pavković.

Zapisnik.

XXXI. glavne skupštine »Hrv. slavon. pčelarskog društva«, obdržavane u Osijeku dne 17. studenoga 1912. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika, blagorodnoga gospodina Maksimilijana Pichlera a u prisutnosti dovoljnoga broja društvenih članova. »Slavonsko gospodarsko društvo« kao središnju zadrugu zastupa tajnik tega društva g. Đuro pl. Ilić.

I. Gospodin predsjednik Maksimilijan Pichler otvarači XXXI. glavnu skupštinu pozdravlja prisutnu poštovanu gospodu i društvene članove najusrdnije, koju je društvena uprava za danas sazvala, vršeći svoju dužnost i naštojeći vazda oko napretka racionalnoga pčelarstva. Povjerenje gospode skupština bit će uvijek upravi poslata za daljni uspješni rad. Sjećajući se društvenog pokrovitelja, preuzvišenoga gospodina dra. Teodora grofa Pejacsevicha vrlo toplim riječima kao moćnoga društvenoga zagovornika, predlaže, da se isti brzojavno pozdravi, što skupština sa »živio pokrovitelj!« prihvata. Brzojav glasi: »XXXI. glavna skupština »Hrv. slavon. pčelarskoga društva u Osijeku« pozdravlja Vašu Preuzvišenost kao svoga dičnog pokrovitelja.« Pichler, predsjednik.

II. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić priopćuje svoj izvještaj o društvenom radu u prošloj godini. Uprava se društvena živo trsila i svojski nastojala širiti racionalno pčelarenje u narodu našem. (Vidi tajnički izvještaj u 11. i 12. broju »Hrv. Pčele« od g. 1912.)

III. Društveni blagajnik i perovođa g. Franjo Sudarević prikazuje stanje društvene blagajne. Godine je 1911. bio prihod 2.578 K i 10 f, a rashod 2.575 K i

53 f, pa je prema tome koncem godine 1911. ostalo u gotovini 2 K i 75 f.

Rezisionalni je odbor, sastojeći od gg. Mirka Nendwicha i Antuna Streitenbergera, račune pregledao i sve u redu našao. Iskaz blagajnikov prima skupštično jednoglasno na znanje, pa mu podjeljuje kao i čitavom odboru apsolutorij.

IV. U rezisionalni odbor bira skupština gg. Mirka Nendwicha i Antuna Streitenbergera.

V. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić predlaže proračun za gg. 1912. i 1913. prema kojemu je prihod 2800 K, a rashod 2800 K, što skupština prihvata.

VI. Društveni perovođa g. Franjo Sudarević predlaže uz obrazloženje, da se umoli uprava kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, da izvoli preporučiti svojim članovima »Hrvatsku pčelu«, da se na nju preplate, pošto ju je »Kongres« proglašio svojim organom za širenje racionalnoga pčelarenja. Predlog se prima.

Društveni prvi potpredsjednik Đuro pl. Ilić predlaže, da se »Hrv. slavon. pčelarsko društvo« sporazumi sa »Slavonskim gospodarskim društvom« kao središnjom zadrugom u Osijeku, da isto kod svojih novih gospodarskih prostorija, koje će graditi, pošto su na zgodnom

mjestu izvan grada, podigne moderan pčelinjak, koji bi mogao služiti i ovomu društvu u naučne i praktične svrhe. — Prijedlog se prima.

Prijedlog »Kongresa hrvatskih i srpskih pčelara na visoku kr. zem. vladu, da se što prije otvore pčelarski tečajevi, prihvata i ova skupština, pa zaključuje, da se izradi stručna naučna osnova za ovakove tečajeve, koja će se podnijeti visokoj zemaljskoj vladi na odobrenje, a rad se povjerava društvenom tajniku g. Bogdanu Penjiću kao priznatomu stručnjaku. — Prijedlog se prima.

Društveni perovođa g. Franjo Sudarević predlaže da se umoli visoka kr. zemaljska vlast, da bi milostivo blagoizvoljela u zemaljski budget za godinu 1913. uvrstiti 10,000 K, da se tom svotom nabave košnice džirzonke, koje bi se po pčelarskom i gospodarskim društima besplatno davale siromašnom narodu u pčelarskim krajevima naše domovine, (kako bi se što prije i što više širilo racionalno pčelarenje u narodu našem i njemu

donosilo lijepu korist — uz neznatan trud — krasnu dobit). — Prijedlog se prima.

Društveni član g. Josip Sačer predlaže, da se zapisnički izrazi priznanje i zahvala skupštine vrlo mu g. predsjedniku Maksimilijanu Pichleru kao i čitavomu odboru, što skupština prihvata.

Glavnu je skupštinu pismeno zanosno pozdravio vrli i odlični česki pčelari i začasni član ovoga društva, osobito naš drug i prijatelj blagorođeni g. Vojtjeh Novotny iz Praga.

G. predsjednik Maksimilijan Pichler, apelira na prisutne skupštinare, stavljajući im na srce probitke i unapređenja racionalnoga pčelarenja, zaključuje skupštinu, što skupštinari sa živio predsjednik popraćuju.

U Osijeku, dne 17. studenoga 1912.

Maksimilijan Pichler
predsjednik

Franjo Sudarević
perovođa.

Pitanja i odgovori.

1. Pit. Što može pčeli nadomjestiti nestaćicu pejadi (cvjetnoga praška)?

1. Odg. Brašno. Uzmite oveći komad saća (saće mora biti suho i čisto, a nipošto pljesnivo), pa napunite stanice brašnom (najbolje finim pšeničnim brašnom). Tako ispunjene stanice sa brašnom postavite kamo u blizinu pčelinjaka u zavjetrinu, a možete to postaviti i pokraj napojnice, kamo je pčela već naučila dolijetati po vodu. Pčele će u brzo navaliti na to brašno i bijele, poput mlinara, unašati ga u svoja ulišta. Ako nemate pred pčelinjakom posebne napojnice, kamo pčele na vodu izlijecu, možete saće sa brašnom postaviti i pred letu na daščicu poletaljku.

2. Pit. Što se može sada učiniti sa bezmatičnim pčelcem?

2. Odg. Ako nemate ni jedne oplođene matice u pričuvu, nema takovom pčelcu boljega lijeka, nego ga za prvoga lijepoga dana pripojiti jednom drugom zdravom, pčelcu, najbolje onomu, koji mu je najbliži. Imate li pakko koju pričuvnu oplođenu maticu, a isti je bezmatičan pčelac još dobar i jak, dodajte mu tu maticu, bez ikakove daljne brige, on će ju u to doba vrlo rado primiti, ako nema nikakvoga legla.

3. Pit. Kako se upotrebljuje med kao lijek i koje mu se primjese moraju dodati, da uspješno liječi plučne i grlene bolesti.

3. Odg. Ovo pitanje prekoračuje okvir i djelatnost stručnoga pčelarskog lista. Mi možemo čisti vrcani med preporučiti kao zdravo i izvrsno hranivo sredstvo, ali zadirati u liječništvo ne smijemo, osobito gdje se radi i o primjesama kod pojedinih bolesti, jer bi nas moglo optužiti radi nadrlječenja, a toga nam sigurno ne želite. U tom se potpuno slažemo sa našim starim znancom P. Celestinom Schachingerom, koji je na slično pitanje isto tako odgovorio, pak još dodao, da je na ovakova pitanja vlastan odgovarati samo liječnik, kao stručnjak.

4. Pit. Kako se može raspozнатi čisti pčelinji med od patvorenoga meda?

4. Odg. U mnogim slučajevima odlučuje tu već sam okus (tek). Ako li međutim dvojimo, tada se možemo, bar donekle uvjeriti o čistoći naravnoga meda samo kemičkim istraživanjem, pa i to u pojedinim slučajevima nije posve sigurno.

5. Pit. Prošle je godine bilo u mojoj okolici dosta repice (olaja), pa sam od polovice do konca mjeseca travnja vrcao skoro svaki treći dan, jer što sam danas ispraznio, to su pčele već drugi dan napunile. Med je bio vrlo ugodan, ali odviše rijedak, pa je ljeti počeо vrijeti, neki moji kuntaši su se potužili, da im je ukisnuo. Što je tomu uzrok i kako se tomu može predusresti?

5. Odg. To je bio nezreli med, u kom je bilo previše vodenih čestica. Općenito pravilo je, da se med tada vrca, kad je medno saće barem s jedne trećine poklopljeno, jer je samo takav med zrio, pak je i stalniji za čuvanje. Međutim za cvatnje repice, ako ugodi vrijeme, pak želimo tu pašu što bolje iscrpiti, moramo i što češće vrcati, a tada ne možemo čekati, dok pčele med poklope, jer bi tim načinom izgubili mnogo vremena, a dobili bi i znatno manje meda. Da si dakle u tom slučaju pomognem, pa da bude med ipak što zrelij, postupam ovako:

Sav izvrcani med izložim u otvorenim posudama kroz 48 sati sunčanoj toplini kamo u prisunje. Tim postupkom ishlape iz meda suvišne vodene čestice, a med postane gušći i zrelij, i tim ne gubi ništa od svoje dobrote. Kašnje se sve posude moraju dobro zatvoriti i pohraniti na suhom, a nipošto vlažnom, mjestu. Repičin se med kristalizuje, ili bolje, stine kao mast već za par dana, što zavisi o toplijim ili hladnjim prostorijama, u kojima je pohranjen. Repični kristalizovani med je vrlo zgodan za eksport poštom u limenim posudama od 4 $\frac{1}{2}$ kgr. sadržine.

Med, koji je počeo vrijeti, dobro prokuhajte, pa ćeće ga moći rabiti mjesto sladora, a osobito će biti dobar za prihranjivanje slabijih pčelaca ranim proljećem, a izmješan mlakom vodom izvrstan je za špekulativno hranjenje pčelaca.

6. Pit. Neki dan sam prolazio ispred svog pčenjaka i prisluškivao na letu svake košnice. Kod jednog sam pčelca zamijetio silnu buku, taj je zujao, ko da ga kolju. Što može to biti?

7. Odg. Bilo ma što, ali dobro nije. Taj pčelac je možda izgubio maticu, ili mu je ponestalo meda, ili se je uvukao miš, pa se tamo ugnjezdio. Bilo dakle ovo ili ono, tog pčelca prvog toplijeg i lijepog dana morate točno pregledati i to oko poldana, kad je najtoplje. Ne nađete li nikakvoga legla, opravdانا је sumnja, da nema matice, a ako je i ima, ne vrijedi ništa. U tom se slučaju dršte odgovora na 2. pitanje. Nađete li miša ili barem gnjezdo od miša, uklonite zasmrađeno saće, pa ga zamijenite drugim čistim saćem. Nema li dosta meda dajte mu ga, ili ga hranite rastopljenim sladrom. Hranu mu svakako dajte ozgora, jer za hladne noći ne može pčela dolje do hrane.

Razne vijesti.

Pčelarski savez. Već prije 20 godina postavila si je bila centralna uprava hrv.-slav. pčelarskog društva u Osijeku svetom zadaćom, raditi svim mogućim sredstvima onamo, da se osnuje veliki pčelarski savez za sve pčelare u Hrvatskoj, Slavoniji, Istri, Dalmaciji, Bosnoj i Hercegovini. Ovaj svoj naum iznijela je ta uprava i pred glavnu pčelarsku skupštinu, obdržavanu 8. srpnja 1894. u Osijeku. U ovoj je skupštini ista uprava predložila i načrt pravila toga osnovati se imajućeg pčelarskog saveza. Taj načrt pravila, kao i obrazloženje pojedinih paragrafa u tom načrtu, sve je to oglašeno u 6. i 7. broju »Hrv. Pčeles« od god. 1894. Međutim uz najbolju volju centralne uprave hrv.-slav. pčelar, duštva u Osijeku, nije se tada mogao taj žaista plemeniti i dalekosežni naum, radi postojećih okolnosti, realizirati. Pa što nije moglo biti tada, možda će uspjeti sada. Vrlo nam je drago, što je to velevažno pitanje sada pokrenuo odbor kongresa hrv. i srp. pčelara u Hrvatskoj i Slavoniji, pa je zaključio u svojim sjednicama od 3. rujna i 30. prosinca 1912., da se pozovu sva postojeća pčelarska društva i zadruge, koji teže za jednim te istim ciljem, neka bi priopćili svoje mišljenje o naumljenoj organizaciji pčelarskog saveza.

larstva. Prema tomu pozivu, što ga je razasao kongresni odbor, ne misli se povući u taj pčelarski savez pčelare Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, nego samo pčelarska udruženja Hrvatske i Slavonije. Mi nemamo ništa niti proti tomu, ali je samo naše mišljenje, da bi trebalo u taj savez povući svakako i pčelare Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine, jer kada mogu njemački pčelari iz »Reicha« zajedno sa austro-ugarskim pčelarima sačinjavati jednu veliku pčelarsku svezu, kud i kamo je prirodni, da se sakupe u jedan pčelarski savez svi pčelari na slavenskom jugu, koji žive u Austro-ugarskoj monarkiji, a pod blagoslovljennim žezлом prejasnoga nam kralja Franje Josipa I. Upozorujemo kongresni odbor na načrt pravila, štampan u 6. i 7. broju »Hrv. Pčeles« od g. 1894. Ur.

† **Sava Chilandarec**, veliki prijatelj slavenskih pčelara umro je upravo na novu godinu (1. siječnja o. g.) u 76. godini na gori Athosu. Bila je to ličnost veoma zanimiva, zaslužan književnik i osobiti širitelj slavenske uzajamnosti. Zvao se je Slavibor Breuer, rodom Čeh i rodio se je g. 1837. u historičnom gradu Kutna Hora. Nakon višegodišnjeg putovanja po svijetu usadio se je g. 1881. u znamenitom pravoslavnom ma-

nastiru Hilendarskom na gori Atosu, gdje se bavio pretežno pčelarstvom.
E. K-r.

Podizanje pčelarstva u Americi i u Engleskoj.
Sjedinjene države u Americi izdaju svake godine 75.000 K, da se time pomognu svi oni privrednici, koji se bave pčelarstvom i da se uzmogne suzbiti svaka bolest među pčelama. Engleska izdaje u svemu jednom društvu preko 21.000 K, da ovo društvo podigne uzorne pčelinjake i da se osnuju po zemlji nove podružnice i spremi pčelara. Kada se pčelarenje ne bi isplaćivalo i ne bi bilo korisno, ne bi se za cijelo ni bogati Amerikanci ni Englezni nijime bavili.
E. K-r.

Oglas.

Tko si želi nabaviti rojeva, neka se obrati dopisnicom do konca ožujka, a najkasnije do 20. travnja t. g. na uredništvo „Hrv. Pčele“ u Osijek III. Jedan roj prenac stajati će 9–10 K. Članovi hrv. slav. pčelarskog društva i pretplatnici „Hrv. Pčele“ učivaju 10% popust. Rojevi se rasašilju u posebnim divenim škrinjicama, a jedna se takova škrinja zaračunava sa 2 K. Svaki naručitelj može poslati i svoje vlastite škrinjice. Kod narudžbe neka se točno nascišti sadnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati predujam od 4 krune. Uredništvo „Hrv. Pčele“ jamči, da će roj prisjeti šiv i zdrav do sadnje pošte. Kako budu narudžbe stisale, istim će se i redom ti rojevi rasašiljati i to počam od mjeseca svibnja t. g. Upozorujemo, da je naša pčela bastardirana sa talijanskim pčelom, pa je zato ustrajnija, marljivija i miroljubive naravi.

Pozor pčelari!

Tko si želi nabaviti koju društvenu uzor-džirsonku, neka se što prije obrati ovamo. Jedan društveni član israđuje takove vrlo solidno i točno, a i cijena će im biti posve umjerena. Pri narudžbi se ima točno osnačiti sadnja šelješnička postaja. Predujam od 8 K po komadu ima se također poslati.

Uredništvo „Hrv. Pčele“.

Poziv na pretplatu!

Molimo ozbiljno sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarnata, koja namiruju pretplatu sa svoje područne škole, da se pretplata za tekutu godinu, kao i zaostala pretplata za prošlu godinu što skorije pošalje i to upravi „Hrvatske Pčele“ u Osijek III. Molimo podjedno i sve naše prijatelje, da uznastoje svaki u svom kraju nači po kojem novog pretplatnika za „Hrv. Pčelu“.

Uredništvo „Hrv. Pčele“.

Adresa za brzojavke:
Bleinenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čestoču sače jamči,
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za prugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekli bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako bistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikojega drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saća«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zarađunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,
tvornica umjetnoga saća
Wien XII/4, Hetzendorf.

Organ "hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku". I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bžozovu.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglašene prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 3. i 4.

U OSIJEKU, za mjesec ožujak i travanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Levin pl. Chavrak-Letovanički.

Nesmiljena smrt pokosi nam prerano jednog veleslužnog muža, a hrvatskim pčelarima vrlo dobro poznatog velikog prijatelja naprednoga pčelarstva. Levin pl. Chavrak stekao si je neumriju zasluga po razvitak naprednoga pčelarstva u Hrvatskoj i Slavoniji. Kad je 6. siječnja 1893. u glavnoj skupštini izabran članom centralne uprave i I. potpredsjednikom „hrv. slav. pčelarskoga društva“, razvio je silnu djelatnost u korist društva, te je zdušno nastojao, kako bi se društveno glasilo „Hrvatska Pčela“, kao jedini u nas strukovni list, namijenjen unapređenju racionalnog pčelarstva, što više rasprostranio u narodu.

Njegovom upravo inicijativom izdala je god. 1895. kr. županijska oblast u Osijeku nalog, da sve škole u županiji virovitičkoj imadu biti preplatnici „Hrvatske Pčele“, ne bi li se tako napredni način pčelarenja što prije uvriježio u toj županiji. Pod konac godine 1895. i to 5. prosinca, opet njegovim zauzimanjem izdala je visoka kr. zem. vlada naredbu slijedećega sadržaja: „br. 18519. „Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku“ izdaje već kojih 15 godina list pod naslovom „Hrvatska Pčela“, koji svakoga mjeseca jedanput na cijelom arku izlazi, a pretplata mu je 3 for. na cijelu godinu.“

Pošto je to jedini strukovni list u zemljama, namijenjen unapređenju toli unosne gospodarstvene grane „pčelarstva“, nalazi se kr. zemaljska vlada, odjel za bogoštovje i nastavu, odrediti, da ga sve upravne općine preplatiti imadu za svaku školsku knjižnicu područja svoga, a učiteljima se u dužnost stavljati, da ga opetovničarima marljivo tumade i općinari na čitanje izdaju,

ne bi li tim načinom narod bio potaknut na umno pčelarenje, koje će mu nositi kraj neznačna truda zamašnu materijalnu korist.“

Dakako da je ova visoka naredba učinila čitav preokretaj u društvenom djelovanju, a naš nezaboravni pokojnik još je većim marom prionuo oko unapređivanja njemu toli omiljene gospodarstvene grane.

Kada je 26. lipnja 1896. posjetio naš grad Njegova c. i kr. Visost nadvojvoda Leopold Salvator, predveo je pred Njegovu c. i kr. Visost deputaciju našega pčelarskoga društva, u osnutnosti predsjednika, društveni potpredsjednik tadašnji podžupan Levin pl. Chavrak. Ovaj je dan ubliježen zlatnim slovima u historiji „hrv. slav. pčelarskoga društva“, jer je taj visoki gost, a to svakako uplivom veleslužnoga pokojnika odlikovao naše društvo svojim Visokim posjetom. Inicijativom pokojnika improvizirana je na brzu ruku izložba meda i raznovrsnoga pčelarskog oruđa, što je nadvojvodu veoma ugodno iznenadilo. Kada je po želji Njegove c. i kr. Visosti otvorio društveni tajnik ul. posmatraonik i upozorio na prekrasnu maticu, kako se zaočružena svojom tjelesnom stražom dostoјanstvenošeće, uskliknula je Njegova c. i kr. Visost: „Hier sehe ich die erste Biene Königlin!“ Njegova je c. i kr. Visost ostavila društveni pčelinjak najvećim zadovoljstvom, što je i potvrdila toploim izjavom prema potpredsjedniku, a danas žalbože već pokojniku Levinu pl. Chavraku.

Na vječnu uspomenu toga velikoga pokojnika naveli smo

ovdje samo neke važnije momente iz njegovoga života, kao pregaoca na polju naprednoga pčelarstva, pa smo uvjereni, da će hrvatskim pčelarima ostati nezaboravnim Levin pl. Chavrak-Letovanički.

Slava mu!

Levin pl. Chavrak-Letovanički rodio se je 15. travnja 1852. u Zagrebu, gdje je dovršio pravne nauke. Godine 1876. stupio je u upravnu službu kod podžupanije u Varaždinu. Nakon okupacije Bosne i Hercegovine god. 1878. prešao je onamo, a vrativ se god. 1884. opet natrag, bio je dodijeljen podžupaniji u Pakracu. God. 1886. imenovan je kotarskim pred-

stojnikom u Virovitici, otkle je premješten u Žemun. God. 1892. postade županijskim tajnikom i upraviteljem, a zatim podžupanom kr. žup. oblasti u Osijeku. God. 1901. već ga pozdravismo kao velikog župana županije virovitičke, u kom je svojstvu razvio veliku djelatnost oko razvijanja grada Osijeka. Iza sebe ostavlja učvijenu udovu Herminu rođenu Miller i jedinču kćerku, udanu za kr. javnog bilježnika dr. L. Tidaka u Vukovaru.

Još jednom slava nezahoravnom i velezaslužnom pokojniku Levinu pl. Chavraku-Letovaničkom!

Uredništvo.

Proljeće.

(Praktična uputa za napredne pčelare).

Kao što je remek-djelo svakoga naprednoga pčelara dobro uzimljivanje pčelaca, tako je isto ne manje važno i izimljivanje pčelaca, kao i daljni rad do prve glavne paše. Samo onaj pčelar, koji zna proljećem baratati oko svojih pčelaca, može, ugoditi načinu vrijeme, sigurnošću računati na dobar uspjeh.

Pri prvoj proljetnoj točnoj reviziji svojih pčelaca prouči svakog pčelca, što no se kaže, u dušu. Imaš li veći broj pčelaca, moraš voditi posebne bilješke o svakom pčelcu. Najvažnije bilješke jesu ove:

1. Ima li pčelac dobru maticu. Pod dobrom maticom razumjevamo zdravu, mladu i plodnu maticu. Dobru maticu ima onaj pčelac, kod koga nađeš dosta pravilno zaledenoga legla. Stanica do stanice mora biti zaledena, pa kada je to leglo zaklopljeno, izgleda to leglo kao stjena, okružena ozgora mednim stanicama.

2. Ima li pčelac dosta meda. Najviše pčelaca stradava baš proljećem, ako nemaju dosta meda, a nastane nevrijeme, koje potraje po više dana tako, da pčele ne mogu izlijetati. Zimi ne troši dobro uzimljeni pčelac mnogo meda, ali zato sada proljećem, kad se stane razvijati leglo, potroši ga kud i kamo više. Opaziš li dakle, da je koji pčelac inače dobar i jak, samo je siromašan medom, ne oklijevaj, nego ga hrani. Najbolja je hrana med sa malom primjesom vode ($\frac{1}{4}$ vode i $\frac{3}{4}$ meda, voda neka je mlaka). Ako nemaš meda, možeš hraniti i rastopljenim šećerom, najbolji je kristalni šećer, a dobar je i obični bijeli šećer. Ovakovo hranjenje draži maticu na obilnije zametanje legla, pa će ti takav pčelac do prve glavne paše znatno uznapredovati i ojačati.

3. Da li je srce plodišta (to je pravo gnjezdo pčelca) dobro i pravilno uređeno. Pravilno je plodište tada uređeno, ako su u njem same radiličke stanice. Okvirci sa izgrađenim trutovskim stanicama moraju se iz gnjezda odstraniti ili u pozadinu staviti, pak je zamijeniti radiličkim stanicama. Na to se je doduše već kod uzimljivanja imalo paziti, ali ako si to onda zanemario, ispravi to sada. Mjeseca travnja, kada se jaki pčelci za rojenje pripravljaju, zaleći će matica sve trutovske stанице u gnjezdu i oko gnjezda trutinom, a trutovski crvi potroše veliku količinu meda za ishranu. Za vrijeme jake paše može se trutovsko sače dobro izrabiti za med, ali samo što dalje od gnjezda u pozadini ulišta, kamo matica ne zalazi rado, dok ima u gnjezdu praznih radiličkih stanicama.

4. Ima li kakve nepravilnosti u ulištu. Svaku nepravilnost treba zabilježiti i što prije, kad dozvoli vrijeme, točno ispraviti. Tako na pr. ako je koji sat slomljen, ili krivo izgrađen, treba ga odstraniti i zamijeniti drugim. Nemaš li u zalihi dovoljno izgrađenih okviraca, sad je doba, da pčele izgrađuju okvire. Gdje ima repice (olaja), tamo nastaje glavna paša druge polovice travnja. Za glavne paše izgrađuju pčelci brzo i pravilno sve okvirce. Najljepše i najpravilnije izgrađuju pčelci okvirce, ako ih ispunisiti čitavom pločom umjetnoga sata i dodaš između dva zaledena sata. Natrag ne valja takove okvirce dodavati. Pčela ne trpi praznine između zaledenih satova, pa će tako dodane okvirce sa umjetnim satom brže i posve pravilno izgraditi. Okvirce, providene sa počecima, ne valja dodavati prisadima, jer će takove okvirce izgraditi

pčele trutovskim stanicama. Okvirce sa počecima treba dodavati rojevima, koji takove okvirce lijepo izgrađuju radiličkim stanicama. Međutim, kad je roj izgradio već 8—10 okviraca, tada treba i njem nadalje dodavati okvirce ispunjene sa umjetnim satom, jer i jaki rojevi, osobito rani prvenci rado grade trutovske stanice, ako im budeš i nadalje dodavao okvirce samo sa počecima providene.

5. Je li pčelac možda bezmatak. Ako pri proljetnoj reviziji ne nađeš kod pčelca nikakvog radiličkog legla, takav se pčelac može nazvati bezmatkom, jer ako i ima maticu, ta ne vrijedi ništa; s njom je, kao i bez nje.

Bezmataká ima raznovrsnih:

a) **Bezmatak sa starom jalovom maticom.** Kad kod točnog pregledavanja ulišta nađeš grbastoga legla u radiličkim stanicama, pa nađeš i na otrcanu i sakatu možda maticu, to znaj da je ta matica prestara, koja se je već iznijela i koja samo još tu i tamo iznese po koje neoplođeno trutovsko jajašće, iz koga se izleže kržljavi trud. Takovu maticu treba odmah odstraniti, uništiti i zamijeniti dobrom maticom. Nemaš li u pričuvi ni jedne dobre matice, a pčelac je još dobar i jak, dodaj mu jedan okvirac sa mladim radiličkim leglom, pa će si on sam uzgajiti maticu. To se može učiniti pod konac mjeseca travnja, ili tečajem svibnja, kad već ima trutova, koji će mladu izleženu maticu oploditi. Ako je ovakav bezmatak već dosta oslabio, najbolje ga je pripojiti susjednom dobrom pčelcu.

b) **Bezmatak sa matičnjacima.** Događi se, da matica, kad je već tako rekuć cijelo gniazdo zaledla, ugine. Pčele dakako, čim osjete, da im nema matice, a imaju dosta legla, izvuku matičnjake. Ovakav pčelac, ako je jak, on će si u ovo doba sam pomoći i uzgajiti si maticu. Pčelareva je samo briga, da pazi, kad će se matica izleći i da li će se oploditi. Ujedno mora pčelar također paziti, da se ne bi takav pčelac izrojio, akoprem obično i same pčele sve suvišne matičnjake, pa i izvedene matice uništavaju. Kad se takav jedan pčelac uz svu pčelarevu pažnju ipak izroji, treba roj u košnicu stresti. Dok se sva pčela od roja u košnicu skupi, otvoriti džirzonku, pa sve okvirce do jednoga dobro pre-

gleđaj i sve matičnjake, koje još nađeš, izreži. Kad si to učinio i sve okvirce opet istim redom u džirzonku stavio, udari izašli roj opet natrag u džirzonku, pa će biti sve u redu, samo za par dana pregledaj, da li je matica oplođena, odnosno, da li je začela leći.

c) **Obični bezmatak je onaj pčelac, kod kog ne nađeš matice, ali niti matičnjaka, niti kakvoga legla, nego možebiti tu i tamo, da ćeš naći početak matičnjaka u obliku žirove kapice.** Taj je pčelac ostao bez matice još prije nego je matica otpočela leći. Takovim se pčelcem po stupa, kao i sa bezmatkom sa starom jalovom maticom. (Vidi sl. a).

d) **Bezmatak sa nadrimaticom.** Ovo je najgori i najpogibeljniji slučaj bezmatka kod pčelaca. Kad kod pregledavanja pčelaca nađeš na kojeg, gdje ima grbastoga legla, a matice ne možeš naći, tada znaj, da je u tom pčelcu jedna pčela radilica, koja leže naravno neoplođena trutovska jajašća u radiličke stанице. Kada je ovakovo leglo poklopčeno, svi su poklopci ispušteni, pa se zato i zove grbasto leglo. Pčelu radilicu, koja leže, nazivljemo nadrimaticom. U svakom drugom slučaju možeš bezmatku pomoći, ako mu dodaš bilo dobru maticu, bilo nezaklopljenog radiličkog legla (najsigurnije zaleženih radiličkih jajašaca), ali u ovom slučaju to ne pomaže. Pčelac, koji ima nadrimaticu, ne prima druge matice, a iz dodanoga legla si ne će uzgajati druge matice. Što dakle sad? Ja sam uspjeo na ovaj način: Povadio sam sve okvirce zajedno sa pčelom iz džirzonke i stavio ih istim redom u okvirnjaču. Tada sam preneo ispraznjenu džirzonku na jedno 10 koračaja ispred pčelinjaka i iz nje preostalu pčelu svu do jedne peruškom izmeo na travu i posve praznu džirzonku opet postavio na svoje mjesto. Zatim sam preneo isto tako i okvirnjaču sa okvircima i pčelom i po redu sa svakoga okvirca pomeo pčelu na travu. Okvirce sam bez ijedne pčele i istim redom, kako su i bili, opet stavio u džirzonku, pak ju zatvorio. Pometene pčele su sa one trave, poput roja, navalile na letu svoje džirzonke i za par časaka ostalo je na travi još samo stotinjak pčela, koje su se kašnje također sigurno povratile u svoj dom. Zaboravio sam reći, da sam sve grbasto leglo iz džirzonke povadio i zamijenio mla-

dim radiličkim leglom iz drugih džirzonaka. Treći dan sam opet tog pčelca pregledao i na moje zadovoljstvo opazio, da su pčele otpočele izvlačiti matičnjake. Za 14 dana imao je taj pčelac već svoju lijepu maticu, koja je za tri dana kašnje otpočela leženjem, dakle se je već i oplodila. To je bilo 12. svibnja. U drugom sličnom slučaju sam isto tako radio, ali nisam dodavao legla, nego oplođenu maticu. Za veću sigurnost dodao sam tu maticu u kavezu, pa kad sam opazio, gdje se pčele oko nje natežu, kako bi ju oslobodile zatvora, ispustio sam ju drugi dan iz kaveza i one su ju dragovoljno primili. Da se na ovaj način uspjeti može, to sam iskusio, ali pitat će možda tko, kamo je ne stala nadrimatica,

zar se ona nije također sa ostalom pčelom povratila u svoj dom?

Na to ću posve u kratko odgovoriti, barem po svom nemjerodavnom mnenju, nije, jer dok je ona bila među njima, niti su htjele primati druge matice, niti su htjele iz mladoga radiličkoga legla uzgajati maticu. Kamo je ona dakle? Ja tvrdim ovo: nadrimatica, koja kroz dulje vremena, zabavljena leženjem grbastoga legla, nije izlijetala, te je sasvim zaboravila na svoje mjesto, pa kada sam ju izmeo u travu, ona se je zavukla u koji zakutak i тамо uginula, ili oblijetajući okolo, kamo zalutala, ali svoga se doma nije dočepala.

Bogdan.

Stanje pčelarstva u županijama: srijemskoj, virovitičkoj i požeškoj tečajem godine 1912.

Prema izvještajima, koji su nam stigli iz ovih krajeva, može se godine 1912. obzirom na pčelarstvo smatrati dosta lošom srednjom godinom. Proljetna i ljetna paša se je u svim trim županijama, uslijed abnormalne zime mjeseca travnja i uslijed neprestane kiše za cvatnje bagrena (akacije), posve izjavilova. Uslijed te nestasice poskočila je znatno i cijena medu. Čisti vrcani med prodavao se je kilogram po K 1'60, a dosta ga se je prodalo i po K 2— kilogram. Vrlo mnogo je pripomogla kasna ljetna i jesenska paša, da su se pčelci ipak mogli pričinu uzimati.

Rojeva je bilo g 1912. vrlo malo, a i to su bili većinom kasni rojevi, pa se mnogi od njih nisu mogli dovoljno razviti i pripraviti za ziminu. Svibanjski su rojevi bili rijetki, poput bijelih vrana; glavno je rojenje nastalo tek mjeseca lipnja i srpnja.

U ovim županijama postoje tri pčelarska društva, dva su u srijemskoj, a jedno sa tri podružnice u virovitičkoj županiji. Najstarije je Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo, komu je sjedište u gradu Osijeku. Ovo društvo postoji od god. 1879. i ima svoje ilustrovano stručno glasilo »Hrvatsku Pčelu«, koje glasilo izlazi već u XXXII. godištu. Djelokrug ovoga društva zaprema čitavu Hrvatsku i Slavoniju, a stručno glasilo »Hrvatska Pčela«, što ga ovو društvo izdaje, čita se vrlo marljivo i u Istri i Dalmaciji. Ovo si je društvo na polju na-

prednoga pčelarstva steklo velikih zasluga, jer ne samo što je ono prvo otpočelo upoznavati naš narod sa racionalnim pčelarenjem, nego je baš njegova ponajglavnija zasluga, što je napredni način pčelarenja prodro i u seljački dom. Danas već i naši seljaci, kao poznati konzervativci, napuštaju svoj primitivni način pčelarenja (sa nepokretnim saćem), pak se pobijedosno sve to više posvećuju naprednom načinu pčelarenja (sa pokretnim saćem).

U srijemskoj županiji, koja se, prema svom položaju i bogatoj upravo cvjetani, može nazvati eldoradom za pčelarstvo, napreduje racionalni način pčelarenja upravo orijaškim korakom. Tomu mnogo pripomažu tamo postojeća dva pčelarska društva i to: »Pčelarsko društvo« u Vukovaru i »Srpska pčelarska zadruga« u Rumi. Ovo potonje društvo ima također svoj stručni ilustrovani organ »Srpski Pčelar«, koji list izlazi sada u XVII. godištu.

Vrlo mnogo doprinaša razvoju naprednoga pčelarstva i kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. Taj kongres ima svake godine jedno svoje zasjedanje, pri kom kongresisti raspavljaju razna važnija pitanja u korist i napredak pčelarstva. Ta kongresna zasjedanja svake su godine u drugom mjestu i obično spojena sa manjom ili većom pčelarskom izložbom. U god. 1912. bilo je XI. kongresno zasjedanje na Sušaku kraj Rijeke, koje je lijepo uspjelo,

a rad toga kongresa opisan je točno u 7., 8., 9. i 10. broju »Hrvatske Pčele« od g. 1912. Nakon ovoga zasjedanja i to 3. rujna 1912. održao je kongresni odbor pod predsjedanjem dra. Antuna Rojca u Zagrebu svoju odborskiju sjednicu. Od važnijih zaključaka stvorenih su u toj sjednici ovi: 1. Neka se umoli kr. zem. vlada za što skorije izdanie naredbe, prema postojećoj već zakonskoj osnovi, o nužnoj statistici pčelarstva. 2. Neka se umoli kr. zem. vlada, da uvede što intenzivniju obuku u pčelarstvu na svim ovozemaljskim učiteljskim školama, pa da utemelji barem jedan stipendij za pohađanje pčelarske škole bilo u Jedlovu (Gödöllö), bilo u Beču ili Brnu. Posebnom pak predstavkom umoliti će se naše tri

katoličke biskupije, da po primjeru srpsko-pravoslavne bogoslovije u srijemskim Karlovcima uvedu pčelarstvo kao učevni predmet i u svojim sjemeništima. 3. Kr. zem. vlada zamolit će se, da pčelar. kongresu povjeri osnovati jedinstvenu organizaciju svih pčelara u zemlji u svrhu osnivanja zemaljske centralne pčelarske zadruge, koja bi bila u tjesnom savezu sa svim pčelarskim društvima u Hrvatskoj i Slavoniji.

Sva tri ova zaključka, budu li se, kao što se je nadati, sretno i realizirala, stvoriti će svakako veliki preokret na polju naprednoga pčelarstva, a na probitak hrvatskoga naroda.

Proletni radovi na pčelinjaku.

Sbuđenjem proljeća i toploće u prirodi, budi se i život u košnicama na pčelinjaku. Pčela je cijelim svojim životom i razvićem vezana za toplotu i za cvijet, i ona je kao i cvijet, iz koga slatki sok siše i sa koga rđu (pelud) skuplja, čedo toplove i lijepog vremena. Ono, istina, ni preko zime i zimnjih mrazeva, kroz doba zimnjeg mirovanja i odmaranja, nije prestajao život u košnicama. Pa i buđenje života u ulištu košnice, u samoj stvari otpočinje mnogo ranije: u veljači, ako ne još i u siječnju, kao ove godine u veliko što je počinjao, tako, da su prisadi i kroz sječanj i kroz cijelu veljaču držali nekoliko oblijetanja i razigravanja oko košnica u podne, pa otpočinjali i redovne izlete na polje. Kad su pčele u košnicama udobno smještene i dobro uzimljene, pa imaju svega u izobilju, matice počinju već vrlo rano sa nasadom jača, zaleganjem crvi, pa i pčele sa odgojivanjem pčelinjeg podmlatka potrebnog za popunu i za obezbjeđenje jakih naselja. Ali tek s javljanjem toplove i na polju otpočinje pravi život i rad na pčelinjaku, da se iz dana u dan sve jače razvija, pa s time, da se za pčelara sve više razgranjavaju poslovi na pčelinjaku i da njegova briga i staranje moraju biti sa svakim danom sve jači.

Zato s nastankom proljeća pčelari, koji su dobro uzimili svoje pčelice i koji su ih prije uzimljivanja snabdijeli s dovoljno zimine, mogu biti spokojni. Na kraju zime naći će svoje prisade u dobrom stanju, izuzev vanredan slučaj, da neka matica umre, jer matice snalazi smrt i zimi. I šta se može činiti s košnicom bezmatkom u ovo doba? Ne treba oklijevati. Čim se po spoljnim znacima na letu o tome uvjerimo, i čim otklapanjem

košnice to utvrđimo, valja bezmatke košnice ukinuti t. j. jednoga lijepoga toploga dana povaditi iz te košnice sat po sat i sa njih stresti pčelu na prostirku po zemlji pred pčelinjakom, okvire sa sačem skloniti, a košnicu bezmatku zatvoriti. Pčele iz bezmatke primit će bližnji prisadi. Dakle ne treba silom nastojati, da pčelu iz bezmatke primi jedan ili drugi ispravan prisad, ne treba je združivati, jer bi to moglo izazvati novu nedaću i nevolju. U proljeću su pčele vrlo razdražljive i nemirne, a pri takovim radovima šumnim i trajnim, njihova se zvoljla obično iskali na matici.

Naročito početnici koji posmatraju prisade ovako rano s proljeća, a nemaju još dovoljno hitrine i umjeća, niti znaju primjeniti sve mjere smotrenosti, često pri idućoj smotri ili pregledu svojih košnica mogu utvrditi uticaj ove svoje nespretnosti: naći će obično donde ispravnu košnicu, — sada bezmatku.

Gotovo uvijek prvu proletnu smotru košnica pčelari preduzimaju prerano. Razumijem dobro nestrpljivost pčelarevu, da zagleda što prije u svoje košnice. Tu sam nestrpljivost i sam mnogoputa osjećao. Ali u ovo doba treba biti osobito smotren i zadovoljiti se sa što manje osmatranja. Naročito ako su veljača i ožujak topli, ako su lijepi dani, kao pravo proljeće, takvih godina, kao što je ova, hoće travanj da iskija, pozna zima hoće da nam se iskali u aprilu tako, da ta hudljivost vremena hoće često da potraje, s prekidima, sve do prvih dana mjeseca svibnja. Još i kojekako, ako su samo noćne slane i ako preko dana »zubato« sunce grijе... ali i studeni vjetrovi mogu da okupe da šibaju, a ladanje kiše po nekoliko dana liju.

Stoga se treba dobro čuvati iskušenja, da ne činimo u ovo doba smotru košnica skroz, jer je to doista najkritičnije doba. Pčela se je u ulištu košnice počela protezati i razvlačiti sa zimskog klupčeta. Nasad legla i rastezanje gnjezda otpočeli su odavna kod jakih prisada i sad u ovo doba nahode se u porastu. I ako poslije lijepog ožujka nastane hladiv i opak travanj, on može biti sudbonosan po naše pčelinjake. Ono što nije mogla ni najluča ciča zima, dok je pčela na zimištu mirovala skoturenata u zimskom klupčetu, sad, kad se gnjezdō razmaklo i klupče razvuklo, može biti prava opasnost. Ni zimi nije bilo toliko potrebno, kao sad u ovo doba, u toku razmetanja legla, briživo utopljavaju i ušuškavanje košnica. Treba utopliti i »tjerme« (ozgo) i »krsta i bokove« (pozadi), plodište ili gnjezdo. Ušuškati tako reći svaku zvirčicu. Legla ne treba razjapiti, što su sada manja i sklopjenija, sve bolje. Pčelar mora priznavati i pripoznati, da topota igra najglavniju ulogu u razviću legla, i znati, da su često smotre košnica skroz, u ožujku i u početku travnja, bile povod ozbilnjom poboljevanju i stradanju prisada. I aratanjem po košnici pčelar uzne-miri i rastjera pčele dojilje, koje su posjeli i griju leglo. I ako ta smotra duže potraje po otklopljenoj košnici napušteno leglo često ozebe, crv se skočanji i skaplje. Ili ako je košnica neutopljena ili neušuškana, zbog ladnih noćiju pčele dojilje napuštaju leglo s krajeva i povlače se ka središtu topote u gnjezdu. Stoga nastaje trulež legla, iz kog se može da isporvti i ozbiljna zatra i zaraza — pčelinja čuma, koja je posatirala pčelinjake po Americi i Evropi.

I ako sam u početku pčelarenja znao pokadšto za ovako zazebanje legla, nisam vidio ni poznao za ovih 17—18 godina, tu opaku pčelinju zatrutu. Pa mislim, da to neće ni ostali pčelari, ako se budu držali moga postupka. U kolovozu ja se postaram da raspodijelim što jače svoje prisade za zimovanje, da što više mlade pčele u košnicama uzimiti mogu. U rujnu sem toga popunim zimište, ako pregledavanjem nađem, da je nedovoljno. Količina zimišta upravlja se po jačini prisada i po prostoru ulišta. Za obične pološke i okvirače, bar 15 kg meda. Slabice košnice, prisade od slabih prvenaca ili drugenaca združujem prije toga, dvije pa i tri ujedno. Načelo je, da na pčelinjaku ne treba držati do samo jake prisade, jer oni samo mogu poslužiti za proizvodnju meda, a proizvodnja meda to je glavna stvar u pčelarstvu. U jesen uzimljene mlade pčele, to je vojska radenica, koja će nam zbirati u ovoj godini med, naročito ranu proljetnu pašu . . . dok ne stignu novi nasadi legla i jata mlađih pčela: za glavnu pašu.

Izuvez južnije naše krajeve, gdje blago vrijeme preko cijele godine pada nedjelju dvije dana ranije nego obično u ostalim našim krajevima, treba dobro da se čuvamo, pa da ne pravimo smotru košnica prije polovine ožujka, dapače, ako nije osobito toplo, tek početkom travnja. A ako tada bude vrijeme nepovoljno, onda bez ikakve bojazni i zebne odložiti to pregledavanje i dalje dok se pojave lijepi i topli dani. Jedini izuzetak možemo učiniti s ovim prisadama, koji po spoljašnjim znacima odaju, da su u nevolji i opasnosti.

Svaki dan, kad ogrijeva toplo sunce, treba obići pčelinjak i osmotriti spolja na sjedalu i letu svaku našu košnicu. Osmotriti pažljivo i temeljno. Košnice, koje pate i koje su u nevolji, poznati ćemo lako. Ako mnoge mrtve pčele zapušuju leto, ako pčele odveć slabu izljeću, dok se ostale jatomice zaigravaju oko košnice; ako se pokazuje na sjedalu očigledna uzrujanost i nemir, ako se strašno uzmuvala i nakostrešila na sjedalu — to su već ozbiljni znaci, koji mogu nagnati pčelara, da se što prije umješa i da pomogne. Ali čak ni u tom slučaju ne treba košnicu rasklapati, dokle spoljašnja topota u sjeni ne bude prešla 12 stupnjeva. I tada to pregledavanje treba da bude što kraće.

Lijepo vrijeme u početku ožujka i tečajem ožujka izaziva ne samo cvatnju ranog voća, naročito badema i kajsija, šljiva ranički, no i visibabe, ljeske, pa i nekih vrsta vrbe. U to doba pčele otpočinju s polja uvlačiti u košnicu »gačice« s rđom (pelud). Pčele, koje se vraćaju iz polja redovno i koje dovlače u izobilju cvjetnog praha, one pripadaju snažnim prisadama, i ako znate da imaju još dosta preostale zimine, onda nemojte se dalje u ovo doba njima baviti.

Jedino čim nastanu učestali izleti prisada rano s proljeća, možemo čistačem počistiti podlove svojih košnica. One, koje su sumnjive po glasu spoljašnjih znakova, treba ubrzo pregledati, otkriti i pomoći, što se može i koliko treba, pa opet prepokriti i utopliti.

Na pr. ako sumnjate po onom strovu mrtve pčele na letu, ili po ogrizinama slame i drveta po podu, da vam se preko zime nije miš ugnjezdio u košnici; otvorite košnicu bez potresa i zimnje pokrivalo za čas otklonite. Jedan pogled dovoljan je, da se osvijedočite, je li miš tu. U tom slučaju samo zakadite tu košnicu malo dimom i pošto pročistite ono strovo ogrizina voštine i otpadaka na podnjači i poremećeno dovedete u red, brzo zatvorite košnicu i zatrپajte, kako je i bilo. Po tom saužite otvor na letu, ako se je krozanj mogao miš provući. Ili je to bila rupa od ispalog čvora na podnjači, ili na jednoj

ili na drugoj strani košnice, onda je treba zapušiti (zatvoriti). Ako ne bude miš, onda samo pomestite i čim pri pomicanju okvira u pozadinu košnice nađete na sat s leglom, prestanite s daljim pregledanjem, oklopite opet okvire, namjestite zadnje pokrivalo kako je bilo i zatvorite košnicu. Prisad je ispravan i dalje ne treba baratati, jer postojanje legla u košnici dokaz je, da je matica živa i da je sve ostalo u njoj u svomé redu.

Da prvu smotru svojih košnica skroz preduzmete, izaberite zato sasvim lijep i topal dan, između 15.—25. ožujka i ne radite do li sat dva do podne i odmah po podne, dokle toplomjer pokazuje 15—16 stupnjeva toplote na polju. Nebakćite se sada da maticu tražite, ni da pokazuјete susjedima i prijateljima, posjetiocima pčelinjaka, saće ili uljeve, sad mu nije za to vrijeme. Smotrom ovom imate samo da se uvjerite, imaju li u svima košnicama, koliko i kakvog legla i da nije zimina iscrpljena. Držite u ruci olovku, osmotrite svaku košnicu brže i pribilježite odmah šta i kako nadete kod svake. Vidite da nema buđavog saća, nekoliko potega greblicom i čistačem po podnjači i košnicu zatvorite, pa pridite drugoj.

U ovo doba bit će legla u svima košnicama i na 2—3, pa i na više okvira. To leglo treba da je sklopljeno, kao jednostavan kolut ili kolač na satu. Čim je ono naredičavo (na rijetko zaleženo), nadajte se, da ćete naći na jalovu (trutovnu) maticu. Ako je taj prisad inače ispravan i dobar po poreklu, pribilježite ga, da izmenite maticu. Ako je srednji ili slab, odmah ga združite ma i slabijim, ali samo ispravnim prisadom, koji ima dobru maticu. U slučaju, da u kojoj košnici nađeš, da je gotovo sva zimina potrošena, da je na izmaku, nemoj prihranjivati sa sirupom (šećernim rastvorom) prije travnja, nego samo onda, kad stalno otoplji. Šećerne table bit će i sada mnogo bolje. Ali košnice, koje bi u ovo doba morali hraniti, ne bi bile ništa osobito. Najbolje bi ih bilo (ako ih je malo) združiti s prisadima, koji imaju još dovoljno zimine.

Za mlade pčelare početnike sad je doba, da kupuju košnice, ako žele da povećaju ili tek zasnuju svoj pčelinjak. Pri izboru prostih košnica (vrškara), kao i okvira upravljajte se po letu pčela i po težini. Izabranu jaku vrškaru okrenite na hatak i ako vidite da su pčele napunile ulice (prolaze) među saćem, a težina košnice pokazala vam je, da ima još dovoljno i zimine, kupite je. Okviraču s jakim letom pčela otvorite. Broj okvira

kazat će vam jačinu. Pomaknite pozdna dva do tri okvira, do sklopa pčele i znat će, da li broj okvira odgovara jačini prisada i vidjet će da li i koliko ima još meda. A naročito, ako izabrani po letu i po ovom pregledu prisadi navlače s polja rđu, znak je, da imaju dobru i plodnu maticu. Ne želite nikad novac, koji date za taku jaku košnicu. Ona nije nikad skupa i ako za nju dvaput više date, no za običnu prosječnu košnicu.

Krajem ožujka i u početku travnja obično savjetuju početnicima preseljavanje prisada iz vrškara u okvira: pretjerivanjem pčele i ukrojavanjem saća u okvire. Ja ne bili nikome, a najmanje početnicima, savjetovao ovaj način naseljavanja košnica okvira. Ne samo stoga, što je to težak i zametan posao, skopčan sa silnim ubodima prgnjavljenih i razdraženih pčela, i s opasnošću, zbog curenja meda, od napada tuđica i grabeži na pčelinjaku, već što se nikad, dokle god igraju ti tako iskrojeni satovi nemaju pravilni okviri, što nemamo ništa čestito i ugledno i što dobijemo mnogo trutovskog saća.

S jekom mjeseca ožujka prestaje raspust za pčelare i stoga ako imate još što na pčelinjaku da otpočneš i da uradiš, požuri s time. Nemojte se nikad ugledati na one vajne i žalosne pčelare, koji nisu u stanju ništa unapred da predvide i koji u trenutku, kad nastanu poslovi na pčelinjaku, nemaju zbrinuto ništa od onoga, što im je potrebno za rad.

A odsad nastaju vrlo važni poslovi na pčelinjaku, koji su polaganje osnova za cijelo uspjeh pčelarski u toj godini. Nastaje podsticanje prisada na što jače zametanje zacrvljavanja legla. Nastaje razvijanje snage prisada do vrhunca njihovog pred početak glavne paše. Uzdržavanje i zaustavljanje rojevitosti.

Kroz ožujak moramo se brinuti još i za to, da nam prisadi, koji sad zbog jačeg zametanja i zacrvljavanja legla potrebuju mnogo vode za spravljanje mleči i hranivog soka za uljeve i maticu, ne budu nikad oskudni s vodom. Naročito onih dana u ožujku, kad zbog ružnog vremena ne mogu po nekoliko dana izlijetati napolje, da imaju dovoljno vode u samoj košnici. Balon ili drugo kakvo pojilo ozgo ili pozadi gnijezda u košnici. A i prazan sat umočen u vodu, spušten do saća s leglom na kraj gnijezda. Inače pojila sa splavićima ili mahovinom na samom pčelinjaku i pomalo soli u vodi.

„Težak.“

Pčelarsko pismo.

Dragi prijatelji!

I opet eto nastaje novi život pčelinjemu svijetu. Milo mi je što se hvališ s dobrim prezimljenjem svojih pčelaca. Moj susjed nije zamatao jesen, pa veli, da su mu pčele neobično mnogo potrošile meda. Moje nisu, jer im je bilo toplije. I leglo se je ranije razširilo. Dapače do istog slamnatog zaklopca (do vrata) matica već leže. Dobar znak — zar ne? Još bolji znak je za nas sve, kad evo u drugoj polovici ožujka prave pčele saće, med i prašak krca u stanice saća da je milina. Nu makar novi med i zaklapaju već na zadnjim okvircima; nemoj se prevariti za sada, da bi vrcao, jer travanj je stara varalica, pa bi mogla ostat gladna djeca (leglo u košnici) prije prave proljetne paše.

Danas mi je osobito na umu, da Te upozorim — e ne misliš, ako su pčelci živi, da su i zdravi. Moj jedan obolio na »sušici«. Ne čudi se! Toj ali sušici dадох lijeka. Preračunao sam se naime prošle godine i ne opazih, da mi je u jednoj Baračevoj košnici matica prešla 3 godine, pa je ove zime uginula. Svi pčelci nose prašak; sve veselo, igrajući žuri na posao, a jedan tuži, ne nosi praška. Zastani daće, rekoh jednom učeniku kod ove košnice podulje i prati, hoće li ikoja dolazeća pčelica donijeti u nju prašak. — Nakon četvrt sata javlja: Svud nose prašak — u ovu ne. Hajdemo ju još pre-

gledati. Legla nema, matice nema, dati ćemo legla iz druge, jednakе košnice. Za 8 dana opet pregledba. Dodani okvir s leglom već zatvaraju pčele u stanice (zakukuljeno leglo), nu nigdje ne vidimo protegnute matičnjake.

Što ćemo sad pita dečko. Spojiti ga dovečer — rekoh — sa jednakom susjednom. I kad to u mrak učinimo, razgledam još bolje dodani okvir, al kad tamo, baš postrance napravljena z matičnjaka. Tražio si je spas a naše oko jutros ne zamjetilo. Spojen je već sa posljednjom i ova puna pučanstva, meda i legla, pa ćemo joj, bude li dobre paše početkom svibnja (na Baračevku) dodati nastavak kao medište, ne bude li, napravit ćemo umjetni roj, pa ništa ne izgubimo ni pri uginuloj matici.

Ovdje naučimo: Bolje računati sa starosti matice, te bolje gledati u matičnjake, naučimo spajanje, naučit ćemo ili umjetno rojenje, ili u svibnju iz nastavka vrcati med.

Pošto i Ti najvoliješ Baračevke, to Te za istu a i za ostale ovim za sada upozorujem, a drugi put o kćerem drugom.

Za sad pčelarsko pozdravlje od Tvoj

N. 22. ožujka 1913.

Jakše.

Pitanja i odgovori.

7. pit. Kako se prave košnice zvonolike od razine slame?

Odg. Upravo tako, kako i od svake druge slame ili rogoze. Pletu se vijenci, koji se spajaju vrbovim šibama ili divljom lozom. Koji zna pesti krušne korpice, splesti će i košnicu, samo mu treba nadati visinu i poželjni promjer, pri otvoru košnice. Leto takove košnice treba da je barem dva prsta nad podnicom.

8. pit. Moje su pčele rojile prošle godine mjeseca srpnja i kolovoza. Prvi roj jedne pao je 25. augusta. Hoće li taj starac valjati, obzirom na maticu, kad se je tako kasno oplodila.

Odg. Ne smeta ni najmanje, ako se je matica i kasno oplodila, glavno je, da je oplodena, jer je imala još dosta vremena, da do zimovanja naleže dovoljan broj radilica, koje će upravo zato, jer su kasnije izležene, tim sigurnije prezimeti i dočekati prvu proljetnu pašu. Drugo

je pitanje, da li je taj starac imao dovoljno hrane za ziminu. Vi u okolini Komića morate imati krasnu jesensku pašu, dok vam se pčelci tako kasno roje. Zanimati će nas, da nam javite, kako su ti kasni rojevi prezimili i da li su do uzimljenja izgradili svoje ulište.

9. pit. Čitao sam nedavno u jednim pčelarskim novinama, da pri uzimljenju pčelaca treba povaditi prozore iz džirzonaka, pak ih zamijeniti daskom, ili što je još bolje slamnjačom; molim Vaše mnijenje u tom pogledu.

Odg. To isto ste mogli čitati i u »Hrvatskoj Pčeli«. Ja kod uzimljivanja pčelaca također odstranim prozore iz ulišta, pa ih zamijenim s dva prsta debelom slamnjačom, koju pričvrstim na zadnje izgrađene, ali prazne okvirce. U naokolo te slamnjače zatrparam sve možebitne prolaze suhom i ispranom mahovinom. Ako preko zime ostane prozor u ulištu, to on mnogo do-

prinaša hladnoći i prouzrokuje vlagu. Kod malo jačeg pčelca ono saće do prozora obično poplijesnivi, što se kod slamnjače nikada ne događa. Još je jedna prednost slamnjače, što se ona kod prve proljetne revizije mnogo laglje izvadi od prozora, pa se pčele tako ne uznenimaju, dočim okvir od prozora, uslijed vlage preko zime, nabrekne tako, da se vrlo teško vadi, a prečesto i razbije.

Slamnjaču ostavljam u ulištu do prve bolje proljetne paše, kod nas obično do 20. travnja, a i do početka svibnja. Tada izvadim slamnjače, pa ih zamijenim prozorima, ali na prozore opet prislonim slamnjače. Osvjedočio sam se, da je to dobro.

10. p. i. t. Jedan mi pčelar nuđa na prodaju svoje pčelce u džirzonkama. Ima ih, kaže, 10 komada. Što

mu mogu ponuditi za jednog pčelca zajedno sa džirzonkom, ako svih 10 komada kupim?

Od g. Kad se označuje cijena kojeg pčelca, moraju se uzeti u obzir tri faktora. Kakav je pčelac, koliko ima izgrađenih okviraca (sa medom i leglom) i kakva je džirzonka. Dobro prezimljeni pčelac, ako je jak, vrijedi u proljeću 12—18 K. Sadržaj u ulištu može se računati i K po kilogramu, ako je staro saće nešto manje, a ako je saće od prošle godine i neoskrnjeno i više. Sama džirzonka se procjenjuje tako, da se od njene prvotne vrijednosti nakon svake godine od kako je rabljena odbije 5%. Razumije se, da džirzonka mora biti dobro uzdržana i točno građena, jer inače gubi znatno svoju vrijednost. Prema svemu tomu vrijedi jedan dobro prezimljeni, sa medom i leglom dovoljno snabdjeveni pčelac zajedno sa džirzonkom oko 40—42 K.

Zapisnik

redovite sjednice »Hrv. slavon. pčelarskoga društva« u Osijeku, obdržavane dne 16. travnja 1913. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika, blagorodnoga gospodina Maksimilijana Pichlera. Prisutna su p. n. gg.: Leonardo Fichtner, Đuro pl. Ilić, Bogdan Penjić i Franjo Sudarević.

I. Gospodin predsjednik Maksimiljan Pichler otvara sjednicu i usrdno pozdravlja prisutnu gospodu. Spominje smrt preuzišene gospode Gabrijele grofice Pejacsevich-Virovitičke, majke društvenoga pokrovitelja, preuzvišenoga gospodina dra. Teodora grofa Pejacsevicha-Virovitičkog, komu je društvena uprava prigodom njezine smrti kondolirala ovim brzovjom: »Preuzvišenomu gospodinu dru. Teodoru grofu Pejacsevichu u Našicama, Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku izriče bolnu sućut Preuzvišenosti Vašoj kao svomu dičnom pokrovitelju prigodom neumolne smrti premile Vam majke, Preuzvišene i opće poznate dobrotvorce, blagopokojne grofice Gabrijele Pejacsevich-Virovitičke.« Preuzvišeni se gospodin pokrovitelj dr. Teodor grof Pejacsevich-Virovitički na izrazu sućuti odmah brzjavno ovako zahvalio: »Primite, molim, moju srdačnu hvalu na izrečenoj mi ljubeznoj sućuti! — Grof Pejacsevich. — Sjednica prima to na znanje i ustaje uz poklik: »Sláva joj!«

Nadalje spominje predsjednik, da je u ponedjeljak dne 14. travnja umro u Zagrebu presvjetli g. Levin pl. Chavrak-Letovanički, odjelni predstojnik u miru i bivši velezaslužni potpredsjednik ovoga društva, koji je svojim pregalačkim radom u velike unapređivao

društvene interese. Članovi sjednice ustaju i kliču: »Sava mu!«

II. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić izvješćuje, da je »Hrv. slavon. gospodarsko društvo kao središnja zadruga« u Zagrebu pozvala upravu društvenu, da na njihovu skupštinu, koja će se obdržavati dne 8. svibnja o. g. u 10 sati do podne, izašalje svoje zastupnike. — Sjednica zaključuje pismeno umoliti gg.: Nikolu Jordanića i Kvirina Broza, da oni zastupaju na glavnoj skupštini u Zagrebu »Hrv. slavon. pčelarsko društvo« u Osijeku.

III. Društveni tajnik g. Bogdan Penjić izvješćuje, da je upravi stigao dopis od »Kongresa hrvatskih i srpskih pčelara« iz Zagreba uz nacrt pravila glede osnutka pčelarskog »Saveza«. Tajnik priopćuje i razlaže kako je »Hrvatsko slavonsko pčelarsko društvo« u Osijeku snovalo o takovom »Savezu«, pa je izradilo i pravila, koja su oglašena u 6. i 7. broju »Hrvatske Pčele« od godine 1894. Uprava je društvena poslala »Kongresu« svoje mnijenje glede pravila »Saveza« i spomenula, kako bi vrlo zgodno bilo, kad bi u taj »Savez« stupila pčelarska društva i pčelari osim iz Hrvatske i Slavonije još i iz Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine, što sjednica prima na znanje.

IV. Društveni tajnik izvješćuje, da učitelj u Ponikvama g. Nikola Sarapa moli, da mu društvo pokloni, odnosno školi dvije košnice Baraćeva sistema, jednoga ili dva pčelaca, te ma koje pčelarsko oruđe. — Molbi se ne može udovoljiti, pošto društvo ne ima takovih košnica, a niti pčelaca za poklanjanje, a za pčelarsko oruđe ne ima društvo raspoloživih sredstava. Dok je društvo imalo, ono je mnogim školama i pčelarima pomagalo, dajući na poklon košnice i pčelarsko oruđe.

V. G. društveni tajnik izvješćuje, da subvencija, što ju društvo dobiva od visoke kr. zem. vlade u iznosu od godišnjih 1200 K više od četvrt stoljeća, nije doznačena za god. 1913., a niti još za godinu 1912., što vrlo ubitacno djeluje na društveni rad, a osobito na izdavanje društvenoga glasila »Hrvatske pčele«. Društvo imade velikih izdataka za list, a nije primilo subvencije, s kojom društvo računa, jer bi bez nje morao skoro zapeti sav društveni rad. Uprava je društvena triput zamolila visoku kr. zem. vladu za doznanu isplatu, pošto i društvo imade svojih obveza prema štamparu i društvenim radnicima, koja do danas nije uslijedila. — Odbor zaključuje, da se još pričeka na visoko rješenje u opravданoj nadi, da će visoka kr. zem. vlast u interesu racionalnoga pčela-

renja i obzirom na društveno glasilo »Hrvatsku pčelu«, koje širi svojim jezgrovitim i vrlo poučnim sadržajem napredno pčelarstvo u narodu našem — što prije milostivo doznačiti godišnju subvenciju za god. 1912. i prvu četvrt godine 1913. na isplatu i tim u veliko pomoći ovomu društvu.

VI. U sjednici se povela riječ o pčelarskim sastancima. Upravni odbor društveni zaključuje, da se doskora sazove sastanak pčelara grada Osijeka i okolice i tom prilikom udesi predavanje iz pčelarstva sa slikama na skioptikonu.

Tajnik društva »Prosvjete« u Osijeku g. Leonardo Fichtner izjavljuje, da će društvo »Prosvjeta« uvijek rado dati na porabu za takova predavanja svoj skioptikon besplatno, kad god to pčelarsko društvo ustreba, što se sa zahvalom prima na znanje.

Pošto drugih predmeta na dnevnom redu nije bilo, zaključuje g. predsjednik sjednicu.

U Osijeku, dne 16. travnja 1913.

Maksimilijan Pichler, **Franjo Sudarević,**
predsjednik. perovoda.

Bogdan Penjić,
tajnik.

Književnost.

Zbornik II. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Beogradu 1911., izdan od predsjednika sveslavenskog pčelarskog saveza, odjela za Srbiju Krste Mršulje, urednika „Srpske pčele“ u Beogradu ne zaostaje ni najmanje za istim zbornikom I. od prošle godine. Lijepo opremljena pčelarska ova knjiga sadržaje nastavak radova mladoga sveslavenskog pčelarskog saveza i to: pripravne radove oko sazivanja II. sveslav. pčelar. kongresa, tečaj sjednica i glavnu II. kongresnu skupštinu svih slavenskih pčelara u Beogradu, rad glavnog odbora. Zanimiva su predavanja, držana na istom sveslavenskom kongresu i to: 1. Od prof. Anatolija Stepanovića Butkevića, glasovitog ruskog pčelara i predsjedatelja tuškog obštinstva pčelovodov iz Tule; Pčelarstvo u Rusiji. — 2. Od Krste Mršulje iz Beograda: Stanje racionalnog pčelarstva u Srbiji i potreba sveslavenskog pčelarskog saveza. — 3. Od Ip. Iv. Korabljeva iz Umanja u Rusiji: Trulež legla i najbolji način lečenja. — 4. Od M. K. Vaćkova, ravnog učitelja iz Suhindola u Bugarskoj: Košnice sa pokretnim sačem u Bugarskoj (sudbina Dzerzonovog sistema). — 5. Od G. Gergova iz Pirdopa u Bugarskoj: Kakva treba da je košница. Zanimiva je statistika uvoza i izvoza voska u pojedinim zemljama na svetskim tržištima primljena od bugarskog ministarstva spoljnih poslova, dobivena preko svojih konzula i to za Belgiju, Tursku, Egipat, Rusiju, Srbiju, Crnu Goru, Bugarsku, Češku i Moravsku te Galiciju. Naravno, da ova statistika za Hrvatsku i Slavoniju manjka, jer je usprkos višekratne zamolbe ne možemo od nikud dobiti. Knjigu riješe još uspjele slike predsjednika pojedinih slavenskih pčel. zemalja i to: Prof. Nikolaj Mihajlović Kulagin, glavni predsjedatelj sveslavenskog sjoza pčelovodov v Rossiji. Prof.

Ivanović Bahmetjev, glavni sekretar sveslavenskog sjoza pčelovodov iz Sofije, Krsta Mršulje, urednik „Pčele“, predsjednik sveslavenskog pčelar. saveza za Srbiju, prof. Eugen Kamenar, predsjednik sveslavenskog pčel. saveza za Hrvatsku iz Šubiša kraj Rijeke (Fiume); Milutin Lješević, načelnik poljoprivrednog odjeljenja ministarstva unutarnjih dela kao predsjednik sveslav. pčelar. saveza za Crnu Goru, prof. Anatolij Step. Butkević, predsjedatelj tuškog obštinstva pčelovodov, kao predsjedatelj sveslavenskog sjoza pčelovodov v Rossiji, Georgij Georgeff, predsjedatelj na blgarskoto pčelarsko družeo, kao predsjedatelj na sveslavenski pčelarski sjoz za Blgarija, Kanonik Josip Keberle, predsj. sveslav. pčelar. saveza za Česku i Prof. Teod. Ciesielski, prezes wszechświnskiego zwiazku pszczelarzy dla Polski we Lwowie. Osim toga su uspjele još i slike: Učesnici II. sveslav. pčel. kongresa u Beogradu god. 1911. te pčelinjaci Mihajla Popovića, sveštenika i Ace Grubanovića činovnika, obojica iz Leskovca u Srbiji, zatim pčelinjak Krste Mršulje iz Beograda. — Sadržaj je knjige izdan na srpskom (čirilicom), hrvatskom, ruskom, bugarskom, českom i poljskom jeziku. — Evo opet nove knjige, štampana na 333 strane kao lijepi prilog našoj pčelarskoj književnosti a cijena joj je samo 3 K, a naručuje se kod g. Mršulje u Beogradu, Šumatovačka ulica 20, dočim se I. Zbornik dobiva pod istu cijenu kod g. Georgova u Sofiji, Boulevard Dondukov Nr. 30.

Eug. Kamenar.
Zapisnik včelarsky na rok 1913. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za markgrofiju Moravsku izdalo je u svojoj nakladi pčelarsku bilježnicu ili kalendar za g. 1913. pod gornjim naslovom, a uredio ga je vrlo zasluzni pčelarski pisac i

agilni potpredsjednik istog zemalj. pčelar društva rkt. župnik Fr. Adamec iz Nikolicic kraj Brna s razloga, što su razne bilješke i nam pčelarima nužne. Evo sadržaja ovog zanimivoga pčelarevoga „notesa“. Životopis sa slikom pčelarskog učenjaka prof. Dra. Ant. Schönfelda, asistenta c. kr. zootehničkoga zavoda i bolnice za životinjstvo u Pragu, koji se uvelike bavi znanstvenim istraživanjem svih pčelinjih bolesti, učenika glasovitog pčelarskog istraživaoca i sveučili prof. Dra. Zandera u Erlangenu. Zatim su uz svakomjesečni kalendar članci: 1. Higijena kod pčelarstva od Dra. Antuna Schönfelda. 2. Zanimivi podaci iz unutarnjeg pčelinjeg života i odnosa pčele prama cvijeću. 3. Mazanje preše za lijevanje umjetnog sače od K. Bartunka. 4. Postupak kod oplemenjivanja pčela. 5. Otpremanje bolesnih pčela u svrhu njihovog istraženja bolesti od Dra. Schönfelda. 6. Pčelinja paša i njezin pregled (popis svih međenosnih bilina). 7. Skrižaljke za bilješke pčelaca na pčelinjaku (uzimljivanje i izimljivanje svojih pčela, izlet pročistni, revizija sumanjivih pčelaca, izmjenjivanje matica rojevi naravni i umjetni, kontrola starica i paroja, uzgoj matice, berba meda, prihranjuvanje pred jesen, bolesti i štetočinje pčela, primetak i izdatak, pregled na koncu godine, inventar naše pčelarske postaje za motrenje). Ova svaka skrižaljka je obrazložena posebnom kratkom poukom a iza toga je prazan prostor za vlastito promatranje i bilježenje.

Pogodnosti društva članovima. Zem. centralno pčelarsko društvo i njegove podružnice za Moravsku. Popis putujućih učitelja zemalj. central. pčelar. društva. Zemaljsko cent. pčel. društvo za vojvodinu Šlesku. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za kraljevinu Česku. Popis 36 postaja za motrenje pčela u Českoj te popis onih pčelara, koji se napose bave ugojem oplemenjivanja domaće česke pčele, od kojih svaki djeli na posebnoj postaji za pčelinje oplemenjivanje. Popis bratskih pčelarskih slavenskih društava u našoj carevini (ovdje su točno navedena i sva naša hrvatsko-slavonska, slovenska, poljska i bosanska pčelar. društva uz imenik odbora rečenih društava). Državno udruženje zemaljskih pčel. društava u Austriji i sveslavenski pčelarski savez. — Ovaj kalendar dobivaju članovi preko odbora zemalj. moravskog vijeća (česky odbor zemljedjelske rady moravske) besplatno, a inače za 60 filira razaliće društvena pisara u Brnu, ulica Videnka 121. — Evo lijepog pčelarskog kalendara, kojim se mogu poslužiti i naši pčelari!

E. K.—r.

pčelarskoga društva za Moravsku i Šlesku čitamo u broju 4. od ove godine referat od Frant. Adameca, koji se tiče nas, pa ćemo ga i našim čitateljima priopćiti. Referent spominje u tom broju rad pčelara u Hrvatskoj, Srbiji, Kranjskoj, Crnoj Gori, i Bugarskoj. O Hrvatskoj piše ovo:

„Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo“ izvješćuje u »Hrv. Pčeli«, da je zima godine 1911.—1912. u Hrvatskoj bila jako nepovoljna za pčelare, jer su mnogi izgubili do 50% pčelaca. Osobito je bio travanj 1912. jako hladan, tako da su pčelci znatno zaostali u razvoju. Zato je i rojeva bilo vrlo malo, te je društveni poslovoda dobio od 96 prezimljenih prisada samo 20 rojeva, dokim bi drugih godina bilo preko stotinu. Usljed proljetne zime nije se mogla ni repica valjano razviti, koja tamo daje veliki dobitak. I bagren (akacija) veoma je slabo medio, uslijed hladnih svibanjskih dana i nepovoljnoga vremena. Na sreću je lipa i paša sa strništa donekle nadoknadila štetu i tako su si pčelci mogli barem nanijeti dovoljno zimine. Društvo je prisrbilo za članove „uzor-džirzonke“ po 12—16 K, a pletene zvonare košnice po 2 K. Pošto je cijena džirzonke šest do osam puta veća, nego cijena pletare košnice, to nije čudo, da se i ove neprestano traže tim više, što se i u pletarama, ako se razumno pčelari, može postići lijep dobitak. Društvo se prošle godine staralo i oko razšiljanja rojeva. Prodaji rojeva vrlo mnogo smeta u narodu udomaćena rečenica: „Tko prodaje rojeve, prodaje s njima i pčelarsku sreću.“ I zato mnogi rađe utuše pčelce i prodadu u bescijenje i sače kupcima, nego da za dobre novce prodadu košnicu sa pčelom.

U mjesecu lipnju udesio je društveni tajnik i urednik „Hrvatske Pčele“ gosp. Bogdan Penjić pčelarski tečaj pri svom pčelinjaku u Osijeku. Dnevno je predavao od 2—6 popodne. Pošto su se posjetitelji neprestano mijenjali, morao je svoja predavanja ograničiti najviše na pčelarsku praksu. Posjetitelji bili su većinom seljaci iz okolice i nekoliko vojnika iz osječke garnizone. Dne 16. lipnja predavalo se je cijeli dan, i tako pošto društvo, radi slabih financija, ne može šiljati putujuće učitelje pčelarstva u narod, dolazi putujući narod do pčelarskog društva. Isto je društvo bilo zastupano delegatima pri kongresu hrvatskih i srpskih pčelara na Sušaku, pri sveslavenskom pčelarskom kongresu u Moskvi, a i našim prijateljem i članom gosp. profesorom Kamenarom pri sletu českoslavenskih pčelara u Boskovicama.

Razne vijesti.

Sl. 3. Učesnici XXIX. sleta českoslavenskih pčelara u Boskovicama (Moravska). U broju II. 12. »Hrv. Pčele« od prošle godine prikazali smo sliku jednoga dijela pčelarske izložbe u Boskovicama, a naknadno smo dobili i cliche učesnika XXIX. sleta českoslavenskih pčelara, koji je održan 22. kolovoza 1912. pod predsjedanjem našega davnoga znanca i prijatelja kanonika Jos. Kebrlea u Boskovicama, nedaleko od Brna u Moravskoj. Dan prije sleta dne 21. kolovoza držao se je i poseban ispit za osposobljenje za putujuće učitelje pčelarstva, komu se je podvrglo 7 muških kandidata (svećenika i učitelja) i 3 učiteljice.

„**Včela Moravska**“. U tom priznatom pčelarskom listu, koji je stručnim organom zemaljskoga središnjega

u zadnjem broju „Hrv. Pčele“ posvјedočio je g. Kamenar, da je naš i skreni prijatelj. Pokojnom našem

predsjedniku profesoru Jos. Janoušku posvetio je on posmrtnu uspomenu, što ju je donijela „Hrvatska Pčela“ sa slikom toga zaslužnoga pokojnika. Veoma se je povoljno izjavio i o našoj izložbi, o pčelarskim tečajevima i sastanku u Boskovicama. Iz svega se vidi, da taj referat, što ga čitamo u „Hrv. Pčeli“, potječe od iskrenog prijatelja. Hvala mu za to!

Kako je izdašna kasnija paša u Slavoniji, vidi se iz bilance pčelarske za god. 1912. od Franje Stipetića. Premda proljećem nije bilo paše, sakupio je u srpnju i kolovozu iz cvijeta bijele djeteline, tikava i lubenica od 12 pčelaca 240 kgr. meda. Dobio je 119 K za 70 kgr. meda, od 60 kgr. si je napravio 200 litara medovog vina, a od toga je prodao 155 litara za 124 K i ima još mèda i vina za domaću potrebu.

Da je još uspjela heljda (*Polygonum fagopyrum*), mogao je biti dvostruki dobitak. Malo je pčelara kod nas imalo popriječno 20 kgr. meda po pčelcu. Ne piše badava urednik „Hrv. Pčele“, da se Hrvatska i Slavonija može nazivati eldoradom za pčelarstvo. Svakako je bio popriječni dobitak g. Stipetić i u Slavoniji iznimkom.

„Srpski Pčelar“ donosi niz članaka o god. 1912., iz kojih se vidi, da je tamo bila velika nužda i nevolja, gdje nisu imali bijele djeteline i lipe u srpnju. Već to, što je u veljači bilo vrijeme kao u ljetu, a u travnju kao u zimi, učinilo je, da su se mnogi pčelari prevarili. Pčele su nanijele mnogo jaja, potrošili su zalihu meda, a u travnju, kada inače već ima paše u izobilju, umrle su od gladi. Bagren je također iznevjerio. Zato dobro čini pčelar, ako ostavlja pčelama dovoljno meda, da pčele imaju sve do ljeta zalihe, jer „med usčuva pčele i u najvećoj zimi, med uzdržava pčelce u snazi ranim proljećem, med djeluje na gradnju, med stvara rojeve, med daje med“, kaže dobro pčelar Gjorgie Kolarović. Šećer ne može praviti med u proljeće nadomjestiti. Velika je nesreća za Srbe u našoj državi selenje u Ameriku. Zato već duže vremena čitamo u svakom broju „Srpskoga Pčelara“ krupno tiskanim slovima: Srbine! nemoj puštat iz ruku rodnu zemlju, jer svaka gùda, svaka brazda, svaki najmanji komadičak zemlje srpske, svaka kuća, svako ognjište, koje Srbi lakomišljeno iz ruku puštaju i tuđincima prodaju, neizmjerni je narodni gubitak, najveće narodno izdajstvo. Ameriku pak nazivaju najvećim svojim grobom. Propada tim njihov stališ, a propada i njihovo pčelarstvo. I kod nas u južnoj Moravskoj, gdje tuđinci kupuju zemlju od seljaka, trebali bi također da učestaju slične opomene!

Važnu misao iznosi g. urednik Penjić! Kongresni odbor hrvatskih i srpskih pčelara radi upravo o spojenju svih hrvatskih i srpskih pčelarskih organizacija u kraljevini Hrvatskoj u jednu cjelinu. A tu napominje g. urednik, da je već 20 godina prije u pčelarskom društvu u Osijeku stavio prijedlog, ne bi li bilo moguće sva jugoslavenska pčelarska društva u Austro-ugarskoj združiti u jedan pčelarski savez. U glavnoj skupštini 8. srpnja 1894. predložen je i načrt pravila. Radi nepovoljnog stanja nije taj plan ni do danas izведен. Nada se, da bi sada bilo vrijeme ne samo pčelarska društva u Hrvatskoj i Slavoniji, nego i Istre, Dalmacije, Bosne i Hercegovine združiti u savez jugoslavenskih pčelara države Austro-ugarske. Ako mogu njemački pčelari iz Njemačke i iz Austrije imati svoj savez, zašto ga ne bi mogli i Jugoslaveni? Želimo braći na jugu, da im plan uspije. Tko poznaje poteškoće, koje stoje na putu sastanku slavenskih pčelara u Pragu, potvrdit će mi, da je kod nas do takvih koraka put još dalek . . .

Preveo: Franjo Lemari.

Sveslavenski pčelarski kongres u Pragu odgodjen na god. 1914. Zbog nestalnih međunarodnih odnošaja, koje ne zajamčuju ni približno siguran uspjeh kongresa, a osim toga čuvstvo samilosni i čovjekoljublja brani, da se upriličuju kongresi i svečanosti, kada još na balkanskim bojištima krvare krvna naša braća, koja su se toliko veselila na Prag. Priredivački odbor sveslavenskih pčela, kongresa mnije, kaže bi i rat, koji sada koncem ožujka još uvijek traje, u najблиže vrijeme bio završen, ipak veći dio vojnika balkanskih čeka kod kuće ili posao, nego li se spremati na ovaj pčelarski kongres. Uslijed ovih okolnosti svakako bi slabo bio ovaj kongres u Pragu sada posjećen, a odbor radi toga ne bi mogao preuzeti odgovornosti za valjan njegov uspjeh. Radi toga nakon saslušanja mjerodavnih faktora, osobito na prijedlog Nacionalnog českog vijeća i Slavenskog odbora, zaključeno je jednoglasno, da se IV. sveslavenski pčelarski sastanak odgoditi za god. 1914. Pozvana su i sva predsjedništva i odbori slavenskih pčelara pojedinih slavenskih zemalja, za izjavu, da li su sa ovom odgodom sporazumno.

Koliko smo izvješteni svi su slavenski pčelarski odjeli sveslavenskog pčelar. saveza osim bugarskog s tim sporazumni. Predsjednik zem. bugarskog pčelarskog društva Gjuro Georgof iz Sofije bijaše po nalogu bugarskih pčelara početkom veljače o. g. u Pragu u svrhu općeg dogovora za upriličenje ovog pčelar. kongresa, koji je prema zaključku prošlogodišnjeg velikog kon-

gresnog sveslavenskog zasjedanja u Moskvi imao po redu biti o. g. baš u Pragu; a g. 1914. u Zagrebu, a onda 1915. u Cetinji ili u Ljubljani. Predsjedniku je Georgofu sa svih strana u Pragu obećana pomoć koliko za upriličenje ovog pčelarskog kongresa, toli i za lijepu pčelarsku samostalnu izložbu, što više gradsko je zastupstvo glavnoga i kr. grada Praga sa gradonačelnikom Drom. K. Grošom na čelu imalo primiti i pokroviteljstvo za ovaj sveslavenski pčelarski kongres. Sada je međutim još trajući balkanski rat osujetio ovaj lijepi pčelarski naum.

EK—r.

Pčelarsko društvo. U Pazinu ustrojilo se pčelarsko društvo za Istru, kojemu je glavna zadaća, da u Istri podigne i raširi racionalni način pčelarenja. Sredstva, da može društvo postići svojusvrhu, jesu: a) širiti teoretičnu i praktičnu znanost pčelarstva; b) priredjivati javna predavanja, sastanke i izložbe; c) širiti dobre pčelarske knjige i časopise; d) ustrajati pčelarske knjižnjice i pčelarske podružnice; e) nabavljati članovima ulišta i svega potrebnoga oruđa; f) skrbiti za prodaju meda, voska i pčela; g) nastojati pribaviti članovima novčane potpore za podignuće pčelarstva; h) isposlovati članovima osiguranje pčela, pčelinjaka itd.

Premda ima to društvo vrlo plemenitu svrhu, ono uz najbolju volju ne može udovoljiti raznim zahtjevima svojih članova, a to iz razloga, što od nikuda nema materijalne pomoći. Društvo molilo je za novčanu potporu pokrajinsko gospodarsko Vijeće, Zemaljski Odbor i c. kr. Ministarstvo. Ni jedno, ni drugo, ni treće nije htjelo uslušati molbe društva, jer da za pčelarstvo nema fonda.

Hoćemo li u pokrajini podići racionalni način pčelarenja, uz poduku potrebita je i novčana potpora, da se može siromašnim pčelarima, ako ne badava, a ono uz sniženu cijenu podijeljivati po koje ulište i potrebito pčelarsko oruđe.

Racijonalno pčelarenje u rukama razumnog pčelara može donijeti velike dobiti. Ono, uz neznatan rad, bogato se isplaćuje.

U zadnje doba počelo se i u našoj Istri pčelarstvo lijepo razvijati. Imamo lijepi broj racionalnih pčelara. Svi ti morali bi biti članovi Istarskog pčelarskog društva u Pazinu. Ta to je prvo i jedino društvo pčelara Istre. Članovi su društva: a) utemeljitelji, koji plate jedamput za uvijek dvadeset kruna; b) redoviti, koji plaćaju svake godine po tri krunе i c) podupiratelji, koji plaćaju svake godine po dvije krunе.

Pčelari Istre, pristupite kao članovi Istarskom pčelarskom društvu, jer čim nas bude više, bit ćemo jači, pa će i oblasti znati društvo više cijeniti i novčano mu

pripomoći. I ne-pčelari mogu biti članovi pčelarskog društva. Budimo pak stalni, da će nas naši članovi u pokrajinskom Gospodarskom Vijeću kao što dosada, tako i unaprijed u svemu zagovarati i podupirati, na čemu im se najljepše zahvaljujemo. Novci, članarina šalje se na naslov: »Istarsko pčelarsko

Sl. 8. Učesnici XXIX sleta českoslavenskih pčelara u Boskovleama (Moravska).

društvo u Pazinu.«

Novi kulturni vijećnik pčelar. Naš marljivi suradnik i priznati pčelar, glavni odbornik zemaljskog kongresa hrvatskih i srpskih pčelara Eugen Kamenar, profesor kr. velike gimnazije sušačke imenovan je po kr. hrv.-slavon.-dalmat. zemaljskoj vladu na trogodište 1913. do 1915. »kulturnim vijećnikom« za kotar Sušak.

Pokrokovski včelar („Napredni pčelar“), organ zemaljske družbe českých samostalných pčelarských društava u markgrofoviji Moravskoj godišnja pretplata 3 K u Olomucu u Moravskoj. — Evo marni česki pčelarski pravci izdaju već četvrti pčelarski list, dok se kod nas kroz nekoliko godina već za svoj opstanak borio naš jedini hrvatski stručni list: „Hrvatska Pčela“ i to jedino radi nemara naših pčelara, od kojih je mnogima

prošla godina donijela baš lijep prihod, ali su na svoj strukovni list od kojeg su ipak crpili i koju hasnu, posvema zaboravili, da sa neznačnom godišnjom pretplatom omoguće daljne izlaženje ovoga nam veoma nužnog lista, koji baš ove godine sve više i u svom redovnom izlasku zapinje, ne dobivajući od nikud potrebne potpore, nužne za štampu. Daj Bože, da se ovo što prije okrene na bolje, da za ostalim naprednim zemljama ne zaostanemo.

E. K.—r.

Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika u Osijeku. Godine 1906. u vrijeme „Zemaljske gospodarske izložbe stoke itd.“ u Zagrebu osnovano je „Hrv. zem. društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ sa svrhom tom, da u prvome redu ishodi pravno obezbjedjenje staleša gospodarskih i šumarskih činovnika. Prema tomu radi ovo društvo već 7. godinu, te je za to vrijeme prikupilo ne samo lijepi broj članova, već je svojim radom upozorilo ne samo mjerodavne krugove nego i široku javnost, da je ipak u našoj domovini ponajglavniji staleš gospodarskih i šumarskih činovnika.

I odista, kolikogod se do godine 1906. nije gotovo ni znalo, uopće da u nas postoji staleš gospodarskih i šumarskih činovnika, toliko se danas svednevice opaža, da se, što je samo u interesu našega gospodarskoga napretka, sve to više uvažuje staleš gospodarskih i šumarskih činovnika. Važnost toga staleža dokumentirao je zakonodavac koliko u Ugarskoj toliko u Austriji uređenim zasebnim zakonima. Jedino se još u Hrvatskoj-Slavoniji gospodarski i šumarski činovnik i kao član zasebnog staleša zaštićuje vrlo elastičnim ustanovama općega građanskog zakonika.

Nu „Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ podnijelo je već godine 1908. kr. zemaljskoj vladu osnovu zakona o pravnom uređenju snošaja između službodavca i činovnika i obratno, te se nadamo, da će prvi posao našega zakonodavnoga tijela, kad se vrati ustavni život, biti, da ta osnova odista postane i zakonom.

„Hrvatsko zemaljsko društvo gospodarskih i šumarskih činovnika“ neprestano se brine i nastoji, da koliko mjerodavne krugove, toliko i širu javnost upozori na važnost onoga staleša, kojemu je to društvo oficijelnim representantom, te u tu svrhu izdaje mjesечно svoje glasilo „Zrno“, a uza to obdržaje svake godine svoje glavne skupštine u drugome mjestu naše domovine.

Dosad je ovo društvo obdržavalo svoje glavne skupštine u Zagrebu, Osijeku, Našicama i Iloku, a ove

godine obdržavat će svoju glavnu skupštinu na Duhoće u Požegi.

Zemaljski kongres hrvatskih i srpskih pčelara u Hrvatskoj i Slavoniji — održat će se o. g. 4. i 5. rujna 1913. u Karlovcu kraj Zagreba prigodom gospodarske izložbe, koju tamošnje gospodarsko društvo sa pčelarskim odjeljenjem priređuje, te je naš kongres prema svojim pravilima vezan svoje godišnje kongresno zasjedanje ondje održati, gdje je izložba. — Pobiži program javiti će se doskora i u ovom listu i u našim dnevnicima. — Upozorju se već sada svi članovi, da se ubilježe za člana ove velike i nužne naše pčel. zadruge, da pčel. kongres može, koji je već u više navrata pokazao lijepi uspjeh, djelovati još uspješnije na određenoj zadaći, a to se može činiti samo sjedinjenim pčelarskim silama. Ujedno neka se već sada prijave pčelari — učesnici za taj kongres, koji žele iskaznice za pogodovnu vožnju na željeznicama, priposlavši uz članarinu od 2 K na godinu i 60 fil. za takovu iskaznicu kongresnom blagajniku: Eug. Kamenaru na Sušaku kod Rijeke. Oni pčelari, koji imadu činovnički godišnji željeznički certifikat sa fotografijom ne trebaju ove iskaznice.

Isto se tako upozorju svikoliki pčelari, da se što prije prijave sa prikladnim pčelarskim predavanjem za naš pčelarski kongres. Sva se predavanja štampani u „Hrvatskoj pčeli“ i u „Srpskom pčelaru“, a nagrađuju se sa 20 Kruna poslije štampe. I prošlogodišnja bila su nagrađena.

Naši pčelari neka izlože što više lijepog meda na ovoj gospodarskoj izložbi u Karlovcu, kako bi si stekli što više stalnih kupaca za svoj med, jer sam grad Zagreb treba godišnje najmanje 100 q meda, te bi se već time izlaganjem meda stvorila stalna aprovizacija našega Zagreba sa medom. Evo zemalja krune Česke, gdje upriličuju svake godine po 2—3 samostašne pčelarske izložbe sa pčelarskim kongresima, premda ove zemlje razmjerno prama našim prilikama veoma slabo, katkada ništa, meda ne proizvadaju, a svoje silne pčelce preko zime prehranjuju isključivo sa denaturiranim šećerom, a cijelokupni prihod im je kud i kamo veći nego li kod nas — tom „eldoradu“ za pčelarstvo. E. K.—r.

Denaturovani šećer, kao hrana za pčele.

Javlja nam jedan pčelar iz Ivanićgrada, da mu je prošle zime propalo 18 pčelaca uslijed griže. On tvrdi, da su svi ti pčelci oboljeli od griže samo zato, što ih je hranio denaturovanim surovim šećerom. Za sada donašamo ovu vijest bez ikakvoga komentara, ali ujedno molimo sve naše pčelare, koji su

denaturovani šećer rabilii, ili kane rabiti, da nam jave, kako je ta hrana uplivala na njihove pčele. Hvaliti, ali niti osuđivati ne smijemo ništa, dok se točnim proučavanjem ne osvjedočimo o valjanosti ili štetnosti koje stvari.

Glavna skupština gospodarskoga društva. Hrv. slav. gospodarsko društvo, kao središnja zadruga u Zagrebu uročilo je svoju glavnu skupštinu 8., a eventualno i 9. svibnja t. g. Pri toj skupštini zaступati će „Hrv. slav. pčelarsko društvo“, p. n. gg. bansko stolni vijećnik Nikola Jordanić, rav. učitelj Kvirin Broz u Zagrebu i naš predsjednik Gjuro pl. Ilić.

Mjesto šećera med. Jedan častnik, koji je već dulje vremena štacioniran u jednom zabitnom mjestu na bosanskoj granici, piše slijedeće: „Nakon vrlo napor-noga hoda za kišnoga vremena, kad sam se navećerao komisnoga kruha sa medom, poduzela me je najedanput zima, pa sam cijelim tijelom drhtao. Da se malo ugrijem, odlučih ispitivati čašu vrućega čaja. Ruma i lemunu sam imao, ali šećera ni od korova. U toj nuždi morao sam čaj zasladići medom, pa bilo kako bilo. Taj eksperiment mi se tako svidio, da od onoga vremena i ne mislim više na šećer, nego svaki dan ispijem svoju čašu čaja, zasladdenog sa medom.“ Za koji dan ćemo već moći vrcati med, što ga pčele unašaju sa bagrenovog cvijeta. To je najugodniji med, pa ga svim prijateljima i prijateljicama čaja najtoplje preporučamo.

Trutovi troše mnogo meda. Trut potroši mnogo više meda od pčele radilice. Pčela radilica treba popriječno na dan 4'86 miligrama meda, dočim trut u istim okolnostima potroši 14.6 miligrama meda na dan. Prema tomu potroši 1000 trutova dnevno 14.6 grama, a za 100 dana iznosi taj potrošak 1 kgr. i 460 grama, dakle skoro 1 i pol kgr. meda. Jedna trutovska ličinka, kad je posve razvijena, važe 400 miligrama, a upravo toliko potroši i meda. Prema tomu 1000 trutovskih ličinaka treba do svog potpunog razvoja 400 grama meda i pčeludi, a za života 1400 grama, u svemu dakle 1800 gr. a to je 1 $\frac{1}{2}$ kgr. meda.

Ne dajte zato, da matice mnogo trutova zalegu, a to ćete postići, ako u plodištu ne bude mnogo trutovskih stanica. Da se pčelac potiče na što veću marljivost, dosta je, ako ima 200—300 trutovskih stanica i to što je moguće dalje od centruma plodišta.

Potpore za pčelarstvo u Bugarskoj. Čitamo u bečkom pčelarskom listu „Bienen-Vater“, da se je uprava bugarskoga pčelarskoga društva obratila molbom na ministarstvo za poljoprivredu i zamolila potporu od

15000 franaka, da uzmogne poduzeti što ozbiljnije korake oko podizanja i rasprostranjivanja naprednoga pčelarstva. Hoće Bugari.

POZIV

na redovitu glavnu skupštinu

»Hrv. zemaljskog društva gospodarskih i šumarskih činovnika«, koja će se obdržavati u Požegi dne 11. i 12. svibnja o. g. (na prvi i drugi dan Duhova).

Raspored:

I. Prvi dan t. j. 11. svibnja u 10 $\frac{1}{2}$ sati prije podne u dvorani svratišta k. Janjetu.

glavna skupština

s ovim dnevnim redom:

1. Otvorenje skupštine po predsjedniku.
2. Izbor dvojice skupština za ovjerovljenje zapisnika.
3. Izvještaj tajnika o društvenom radu u g. 1912.
4. Izvještaj blagajnika o novčanom poslovanju u god. 1912, te izvještaj nadzornog odbora.
5. Proračun za godinu 1913.
6. Izbor četvorice članova u upravni odbor namješto gg. ravnatelja I. Selaka, gospodarskog upravitelja M. Steinhauza, tajnika M. Vukmira i vlastel. revizora V. Dečaka, kojima u smislu § 14. društvenih pravila ističe ove godine mandat.
7. Prijedlog upravnog odbora glede koristonosnog ulaganja društvene imovine u »Hrv. slav. gospodarsko društvo« kao središnju zadrugu u Osijeku.
8. Prijedlog upravnog odbora glede statuta: a) za potpornu zakladu, b) za posmrtnu zakladu.
9. Inicijativni prijedlozi.
10. Predavanje pravoga člana g. S. Koydla: »O regeneraciji vinograda u požeškoj županiji«. Poslije skupštine zajednički ručak.
- U 4 sata poslije podne zajednički polazak na kr. zem. ratarnicu i u gradsku pecaru žeste u svrhu pregledanja tih objekata.

II. Drugi dan t. j. 12. svibnja:

Prije podne: Pregledavanje vlastelinstva preuzv. gospodina dr. A. pl. Rakodczaya u Mitrovici požeškoj i Velikoj.

Poslije podne: Polazak na strijeljanu »Građanskog strjeljačkog društva« u Požegi i prijateljski domjenak.

Za upravni odbor

»Hrv. zemaljskoga društva gospodarskih činovnika«

O s i j e k, 18. ožujka 1913.

Predsjednik:

Gjuro pl. Ilić v. r.

Tajnik: Ivo Zoričić v. r.

Pozor pčelari!

Koji član pčelarskog kongresa želi iskasnicu sa snženom vošnju na šeljesnici sa ovogodišnje kongresno pčelarsko sasjedanje u Karlovcu (kraj Zagreba) neka se odmah obrati na kr. gimnazijskog profesora Eug. Kamenara na Sušaku, glavnoga odbornika pčelarskog kongresa priplosavši 30 flira sa taktu iskasnicu i poštansku marku za odgovor. Iskasnice ne ce se nikomu slati besplatno! Isto tako valja i članarinu isnosom od 2 K na godinu kongresnom blagajniku Eug. Kamenaru na Sušak odmah poslati, kome mogu i pčelarska predavanja, što ce ih na ovogodišnjem kongresu u Karlovcu držati, najaviti. Ova ce predavanja biti štampana ili u »Hrv. Pčelic« ili u »Srpskom pčelaru«, a nagrađuju se obično sa 20 K.

Umoljavaju se posjetiocima kongresa i pčelari, neka se odmah prijave osobito sa vosne iskasnice, jer se iste već moraju od glavne direkcije naših šeljesnica zamoliti.

Staro saće

— kupuje uz najvišu cijenu —
:: K. Grübl, voštaničar, Prag ::
Krakauergasse 13.
Dopisivanje njemački.

Pčelarima na znanje.

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji stara se, da i u tekućoj godini priredi dostoјno zasjedanje, na kom bi naši marni pčelari crpiti mogli mnogo nauku iz bogate riznice naprednoga pčelarstva. Da to uzmogne, moli sve napredne pčelare, diljem domovine, da mu se najave oni, koji bi voljni bili, da na istom drže koje savremeno predavanje. Prijave neka se izvole priopćiti kongresnomu tajniku do konca travnja t. g. Kongresni odbor radi na naučnoj osnovi za pčelarske tečajeve, koji će se potporom kr. zemaljske vlade godimice obdržavati, kako bi se pčelarstvo u zemlji što brže razvilo i u sve krajeve i slojeve naroda raširilo.

K tomu kongresni odbor radi na organizaciji pčelarstva i promjene naših pravila.

Pošto je to prevažan predmet, koji zahtjeva temeljito proučavanje, to kongresni ovaj odbor moli sve napredne pčelare, damu u tom predmetu najave moguće svoje mišljenje i prijedloge najkasnije do 15. svibnja t. g. na ruke predsjednika, ili kongresnog tajnika u Stare Jankovce.

Kongresno zasjedanje u tekućoj godini obdržavat će se po svoj prilici u Karlovcu uz gospodarsku izložbu početkom rujna 1913. Zaključak o tom stvoriti će kongresni odbor u sjednici na dan 1. svibnja (18. travnja) t. g. u Rumi, za koju je ustanovljen ovaj raspravni program:

1. Naučna osnova za pčelarske tečajeve i troškovnik.
2. Pravila za organizaciju pčelarstva.
3. Sporazum sa gospodarskim društvom u Karlovcu u stvari gospodarske izložbe i sastiva kongres. zasjedanja.
4. Odredba za saziv slijedeće sjednice kongresnog odbora.
5. Eventualija.

Odbor kongresa hrvatskih i srpskih pčelara u Zagrebu 8. travnja 1913.

Dr. Antun Roje m. p. Franjo Stigelmajer m. p.

Adresa za brzojavke:

Bienenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čistoću saća jamči

sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekli bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako blistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće« i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikojega drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saće«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,
tvornica umjetnoga saća
Wien XII/4, Hetzendorf.

Organ hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku. I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bizovu.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin lld. lld.

Ureduje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za peti-pismeni redak 16 fl. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 5.

U OSIJEKU, za mjesec svibanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Doba rojenja.

Pčelarstvo se uopće punim pravom nazivlje »poezijom gospodarstva«, ali doba rojenja jest napose vrhunac radosti i zadovoljstva za pravog pčelara. Perom mi je upravo nemoguće opisati ono čuство, što ga osjeća pčelar, osobito početnik, kad očekuje prvi roj. Zabrinut, ali ustrpljiv do skrajnosti, očekuje početnik po više dana prvi roj, pa kada taj ugodni čas dočeka, tada prestaje svaka strpljivost, jer mu se svaki čas otegne kao gladna godina. Čitao je ili barem čuo, da rojevi znadu i odmagliti, pa zato nestrpljivo čeka, što će biti, hoće li se pčela skoro smiriti i o koju grančicu uhvatiti, ili pak u daščinu pustiti. Čisto mu duši odlane, kad opazi kako se pčele, grozdu slično, oko grančice gomilaju. Ali sad prestaje svaka bojazan, prestaje i svaka radost, sad nastaje praktičan rad. Tu ne smije biti oklijevanja,

nego što prije na posao. Košnica pletara, malo ispaljena i iznutra natrta metvicom ili orahovim ličem, mora biti pripravljena. Lijevom se rukom pridrži košnica otvorenom ispod roja, a desnom se rukom strese roj u košnicu. To se ima obaviti što brže i što spremnije, da se pčele ne razjire. Kada je roj u košnici, postavi se ona, letom prema jugu, na daščicu ispod drveta, na komu je roj vjesio. Pčele, koje su se pri stresanju roja razletile po zraku ili zaostale još na grančici, silazit će sve u košnicu. Opaziš li pak, da se pčele opet sakupljaju u gomilu na istu grančicu, sa koje si je stresao, tada znaj da matica, pri stresanju roja, nije pala u košnicu, pa se cijeli roj mora na novo stresti u košnicu.

Kada se je roj u košnici već posve smirio, možeš ga odmah prenijeti na opredijeljeno mu mjesto u pčelinjak, ili stresti u pripravljenu već džirzonku. Džirzonka se za roj ovako pripravi: Natari ju iznutra također metvicom (*Melissa officinalis*), ili orahovim ličem. U nju stavi, prema

jakosti roja, 8—10 okviraca i to 4—5 u donju, a 4—5 okviraca u gornju etažu plodišta, jer je takozvano medište, koje je u najgornjoj etaži, jednom daskom odijeljeno od plodišta. (Mislim ovdje uzor-džirzonku, što ju hrv.-slav. pčelarsko društvo razasilje svojim članovima). Svi ti okvirci se moraju providiti počecima, t. j. na unutarnjoj strani gornje dašćice (na satonosu) svakoga okviraca mora se uzduž po sredini povući voštani brid, ili tko toga vidio nije, pa ne razumije, neka pri-ljepi uzduž gornje dašćice iznutra uski trak voštanoga sača. Danas svaki napredni pčelar te početke providi umjetnim satom. Duž sredine s nutnje strane gornje dašćice okvirca pričvrsti se pritiskom i cm široki trak umjetnoga sata. Ovako se pčeli označi pravac, kojim ona ima graditi. Ne provide li se okvirci tim počecima, mogla bi pčela, kako su to već neki pčelari i doživjeli, izgraditi sve uzduž i popreko, pa jedan okvirac s drugim spojiti, čim se dakako ne bi postigao probitak pokretnoga sača, jer se ne bi tada mogao pojedini okvir izvaditi.

Kada se roj stresa u džirzonku, zahtjeva se velika opreznost, pa se dobro paziti mora, da ne bi kojim god slučajem matica pala na zemlju, ili možda zaostala u košnici, zato neće škoditi ako, opaziš li da je u košnici zaostalo još nešto pčele, ovom još jedanput tresneš, te i tu zaostalu pčelu spremiš u džirzonku.

Kad se je roj u džirzonci skupio i smirio, pričvrsti prozor za zadnje okvirce, pak džirzonku zatvori. Sutra dan treba pregledati, da li se nije koji početak otkinuo sa okvirca; pa ako je, treba to ispraviti. Iza nekoliko dana pregledaj opet roj, da li je već sve stavljeni mu okvirce potpuno izgradio. Ako su zadnji okvirci do prozora potpuno izgrađeni, moraš dodati dva nova okvirca. Da pčele što prije i što pravilnije i ova dva okvirca izgrade postupaj ovako:

Svaki okvirac ispunji cijelom pločom umjetnoga sata; zadnje izgrađene okvirce do prozora izvadi, pa na njihovo mjesto stavi ova dva sa umjetnim satom ispunjena okvirca, a na ove stavi tada opet ona dva izvadeni i izgrađena okvirca. Na ovaj će način pčele prije i pravilnije izgraditi obadva okvirca, osobito ako su obadva sata, između koje si postavio umjetni sat, već zaležena.

Dodavanjem umjetnoga sača postizava se još i to, da pčelac gradi samo radiličke stanice, a što manje trutovskih stanica. Za dobre paše izgradi pčelac dva dodana okvirca već za dan dva, pa tada treba opet na isti način dodati dva okvirca i tako nastavljati tim dodavanjem tako dugo, dok pčelac ne izgradi svih dvadeset okviraca u plodištu.

U gornji odjel džirzonke (takozvano medište), koji je posve odijeljen od plodišta i ima svoje posebno leto, može se staviti slabiji roj drugenac ili trećinac sa mladom ovogodišnjom maticom. Taj odjel zaprema samo deset okviraca, pa se tom roju stavi s prvine samo 4—6 okviraca, proviđenih dakako također sa počecima, a kada su ti okvirci posve izgrađeni, dodaje se sve po jedan okvirac, kako sam to prije opisao. Mlade matice u tim gornjim odjelima naših uzor-džirzonaka služe vrlo dobro kao pričuvne matice za slučaj potrebe, inače se može takav rojiti, ako izgradi do jeseni samo 7—8 okviraca, pa napuni 3—4 okvirca medom, ostaviti i za prisad. Ovakovi prisadi u medištu obično dobro prezime, pa se do godine i roje.

U uvodu sam spomenuo, kako je doba rojenja upravo vrhunac radosti i zadovoljstva za pravog pčelara, ali i tu se katkada umješa dosta nevolje i brige. Kad se roj uhvati na nezgodnu mjestu, u gustom grmlju, između dvije debele grane, ili na vrhu visokoga stabla, kako će ga stresti u košnicu, kad ne možeš košnicom do njega. U tom slučaju izvadi iz džirzonke okvirac sa zaklopnjem leglom, pa kad si s njega svu pčelu pomeo u džirzonku, pridrži taj okvirac nad rojem. Za nekoliko časaka preći će matica sa većinom pčela na taj okvirac, pa tako možeš roj na okviru prenijeti, kamo hoćeš. Sve ostale pčele slijediti će za maticom, pa ma one i na vrhu tornja bile.

Za rojem prvencem slijedi de regula 8. ili 9. dan roj drugenac, a za ovim obično već treći dan roj trećinac itd.

Svi ovi rojevi su obično slabiji od rojeva prvenaca i imaju neoplodene matice. S njima se postupa isto tako, kao i sa prvencima, samo ih pčelar ne smije pustiti s vida, dok im se matice ne opplode, t. j. dok ne viđi, da je matica otpo-

čela leći jajašca. Mlada matica obično izlijeće na taj svoj vjenčani pir treći dan iza rojenja, a spari li se u zraku sa trutom, naći ćeš već drugi dan

iza toga zaleženih jajašaca. Da ti starice, uslijed prekomjernoga rojenja, jako ne oslabe, ne daj da se previše roje.

Bogdan.

Pčelareva razmatranja nakon prezimljenja pčela.

Piše: Milan M. Martinović.

Kad nastanu lijepi proljetni dani, nakon općeg izlijeta, valja preduzeti općenitu reviziju (pregledavanje) pčela. Kod pregledavanja imamo ustanoviti: Da li u svakoj košnici ima dovoljno dobra neušećerena meda i rde (peludi), 2. Da li je živa i zdrava matica, 3. Na koliko je okvira rasprostranjeno leglo. Koliko ima zatvorena, a koliko otvorena legla.

Ako smo kod zadnje revizije na poklopцу ili vratima košnice pribilježili stanje košnice prije zime, lako ćemo sada ustanoviti razliku, koja je nastupila nakon prezimljenja pčela. Uvjeriti ćemo se, da razlika poslije prezimljenja pčela nije kod svih košnica na jednom istom pčelinjaku jednaka. Premda smo sve košnice jednakouzimili u smislu postojećih propisa, ipak ćemo naći kod pojedinih košnica različite promjene.

Razni su uzroci, koji utječu na povoljno ili nepovoljno prezimljenje pčela u pojedinim košnicama. Pretpostavlja se, da sva pčelinja društva prije uzimljenja ne mogu uči u zimu jednakouzna po svojoj jakosti. Tako isto ni sve matice, osobito u većim pčelinjacima, ne mogu biti jednakostarosti, plodovitosti itd. Od velike je važnosti, da li su u dotičnoj košnici ušla u zimu društva sa mladim ili starim pčelama. Stare pčele uslijed studeni i drugih utjecaja poginu još za vrijeme zime. Društva, koja su ušla u zimu sa mladim pčelama bez osjetljive štete, izaju iz zime jaka.

Mnogo utječe na bolje ili lošije prezimljenje konstrukcija i građa same košnice. Za povoljno prezimljenje dosta utječe, da li su pčele preko zime imale dosta svježeg vazduha, a isto i mjesto, gdje smo ih uzimili, t. j. u kući (pčelinjaku), podrumu, tavanu, ili na mjestu, gdje su ljetovale. U pčelinjacima, gdje je preko zime vladala tišina i mirnoća, izaci će pčele iz zime jake. U pčelinjacima, gdje su preko zime: ptice, životinje, miševi, mačke i psi kolo vodili, ne mojmo se čuditi, ako nademo pčelinja društva prepovoljenja ili umanjena na jednu trećinu, a u mnogo slučajeva sasvim upropasćena.

Ako smo u svemu vodili točne i savjesne predbilježe, one će nas uputiti za buduće, kako nam valja

postupati, da ne upanemo u iste pogreške u dalnjim godinama.

Ako nađemo, da pčele nemaju dovoljno hrane i rde (peludi), onda je svakako najprirodnije, da im istu dodamo u okvirima sača. Ako nemamo spremljениh okvira s medom i pčelinjom rđom, onda nam valja pčele prihranjivati medom. U ranijem proljetnom dobu ne smije med biti rijedak. Kasnije, kad nastanu stalni i topli dani, možemo medu primješati i nješto vode. Ako nemamo meda, onda moramo prehranjivati žutim ili bijelim u vodi prekuhanim šećerom. Prihranjivanje pčela u ovome dobu šećerom jest jedino, da izdržimo pčele u životu, jer za razvitak pčelinjeg legla nema u šećeru potrebitih sastojina, koje su u medu sadržane. Ako pčelama manjka rde, koja je neophodno potrebita za razvitak i napredak pčelinjega legla, možemo pčelama pomoći, ako u blizini pčelinjaka postavimo u plitkim posudama raženog ili pšeničnog brašna. Da pčele na brašno priučimo, poprskajmo isto sa malo medice.

Ako u košnicama nalazimo zapečaćena legla, crva i istom zaleženih jaja, nije nužno da tražimo maticu. Ako u košnici nađemo nepravilno grbavo leglo, matica je trutovnjača ili nazovi matica (nadrimatica). Ovakovu košnicu najbolje ćemo učiniti, ako je nekoliko koračaja odnesemo od pčelinjaka, — pčele sa okvira i iz košnice Peruškom očistimo, da se razidu po ostalim košnicama. Prije toga treba pčele dobro nahraniti medom, da ih pčele u drugoj košnici rado prime. Ovaj posao treba izvršavati pred večer, kad pčele prestanu izlijetati.

Ako je košnica bezmatak, najbolje ju je sa susjednom košnicom spojiti. Kako se pčele spajaju, potraži u mojoj knjizi: »Napredno pčelarstvo« na strani 99. Košnici bezmatku, ako je jaka, možemo pomoći i na taj način, ako ju ispomažemo leglom iz drugih košnica, dok se na pčelinjaku pojave trutovi, te dok sama sebi maticu odroji. Ako imamo zališnih matica — posao je lak i jednostavan — doda se takovom bezmatku jedna od zališnih oplodjenih matica.

Istu pažnju moramo posvetiti kod pregledavanja

košnica, u kojoj je mjeri razvijeno pčelinje leglo. U kojoj košnici u stanovito doba nađemo napredno leglo, što u drugih ne nalazimo, znak je, da matica posjeduje sva potrebita svojstva za umnožavanje pčelinjeg društva. Ovako napredne košnice treba predbilježiti. Ako se košnica odlikuje od ostalih i drugim svojstvima, onda na svaki način iz ovakovih plemenitih košnica treba odgajati matice za sve ostale košnice.

Ako nemamo dovoljne zalihe prirodnog saća, dodajemo umjetno saće u košnice, čim opazimo, da pčele mogu izrađivati saće. Dodavanjem umjetnog saća doći će pčelar još prije rojidebe do pravilnog i lijepo izgrađenog radiličkog saća. Umjetno saće moramo pčelama dodavati već i radi toga, da im pružimo priliku, da zadovolje svome prirodnom nagonu. Ako dodajemo umjetno saće u vrijeme rojidebe, onda će pčele u većini slučajeva saće iskvariti, te na vrijeme s mjesta u okviru izvesti trutovske čelice.

Naročitu pažnju ima pčela u proljetnom dobu obratiti, da ma kojim bilo načinom ne izazove grabež (tuđice) na pčelinjaku. Ako se grabež pojavi, mora nastojati, da mu već u prvom početku na put stane. Kako će se u ovome slučaju postupati, potraži članak na 119. strani moje knjige.

U proljetnom dobu, gdje je paša slaba, treba pčele špekulativno prihraniti. Ovo prihranivanje ne smijemo napustiti, osobito u slučaju, ako su nam pčele izašle slabe iz zime. Isto tako da dobijemo rane rojeve špekulativno je prihranivanje od neocjenive koristi. Ipak sa špekulativnim prihranjivanjem moramo biti oprezni. Moramo dobro znati, da li je isto prema prilikama mjesta i razvinka flore od koristi. Poznato je, da pčele

za vrijeme zime potroše vrlo malo hrane za uzdržanje svoga života. Najviše hrane potroše pčele, kad matica otpočne nositi jaja. Prema napretku pčelinjega legla postaje sve veći potrošak hrane. Naročito u mjesecima: ožujku i travnju troše pčele silnu hranu za prihranjivanje svoga poroda. U ovim mjesecima moraju pčele imati u izobilju meda, rde i vode za proizvodnju mlijeci, kojim hrane crve. Ako ma jedno od pomenutoga manjka, pčele će oskudijevati, a matica će se ograničiti u nošenju jaja. Radi oskudice u hrani, pčele će u mnogo slučajeva i samo zatvoreno leglo izbacivati iz saća. Ako u košnici nema hrane, mora pčelar u svakom dobu, a naročito u dobu proljeća, u košnice hranu dodati. Pčelar ne smije zaboraviti, da je med jedino vrelo pčelinjeg života i napretka. Pčelar mora imati na umu, da jedino med stvara med.

Naročitu pažnju mora pčelar obratiti, da mu na pčelinjaku vlada red i mir.

Kao što je čistoća kod svih stvorova na zemlji glavni uvjet za uzdržanje zdravlja i života, isto je to još u većoj mjeri kod pčele, koja nas već načinom svoga života opominje, da čistoći u pčelinjaku posvetimo najveću brigu. Sav pčelarski alat treba da je u redu i pravnosti, a isto i potrebite košnice. Sve mora biti na svome mjestu, da u ničem ne oskudijevamo, kad nastane doba rojenja i vrcanje meda.

Umjetno ili vještačko saće ne smijemo žaliti, jer tko žali umjetno saće, tko oskudijeva na medu u vrijeme, kad je isti potrebit za prihranjivanje pčela, tome će na svaki način u jesen ostati prazno medeno suđe.

Pčelar mora vazda imati na umu onu lijepu narodnu izreku: »Tko umije, onom dvije.«

Pčelarstvo i svilarstvo kao nuzgredne grane gospodarstva.

Cešće puta čitamo i u po kojim političkim novinama o nuzgrednim granama gospodarstva, koje znadu više puta novčano pomoći naše niže slojeve pučanstva baš i u velikoj nuždi. Slušao sam na I. pčelarskoj izložbi u Vukovaru, gdje seljak-pčelar (I. N.) reče: »Vidite me, gospodo, imadem zemljista, ali mene hrane kruhom samo moje pčelice.« Ōuo sam seljakinju pregovarati se s mužem: »Da ti nisam sa mojim galetama (svilčeve čahure) platila porez, bio bi nam došao ovrhovoditelj muntati našu kravu.« Prošle jeseni sam gledao, kako seljaku, koji baš ima priličan

zemljisti posjed, isplaćuje pretrglijia medom, 103 krune za med. Upitav ga, koliko je pšenice prodao, reče: »Nizrna, gospodine, jer je slabo urodila, šljivu ručao, mráz, a vinograd popila peronospora, pa sreća — evo me pčele spasiše, da ne prodah marvinče baš sada, kad je cijena marvi pala.«

Naši zakonodavci bi se morali dublje zamisliti u ove stvari, te veći obzir uzeti na promicanje pčelarstva i svilarstva, a ne samo: Pomozi si sam! Ta kad se toliko ešofiramo za marvogojstvo, od kojeg mogu samo bolji zemljoposjednici plemenitije vrste obavljati, žrtvujmo i na one grane,

kojima se potpomaže zadnja sirotinja, i uvjeren sam, da ćemo mnogu rađnu silu spasiti za domovinu, da ne ode u Ameriku.

Ovdje ondje izlaze lokalne novine, gdje pojedinci pišu samo za pojedine krajeve, a općenito o gospodarstvu čitaju „Gospodarski list“ strukovne stvari samo pojedinci, udruženi u gospodarska društva, što ne nosi ni 5% pucanstva u zemlji.

„Hrvatska pčela“, što izlazi u Osijeku, ne nalazi ni u svaku školu (ne krivnjom učitelja). Lista za voćarstvo i svilarstvo ni nemamo na hrvatskom jeziku. Ono par pčelarskih predavača (sami učitelji) ne mogu od svojih službovih poslova nikud dalje u narod tečajem školske godine, jer kada bi i smjeli baviti se i nuzgrednim javnim dohotkom, već se opskrbio zakon, da ne bi trpila školska obuka. Svilarstvo ima doduše i svoje nadzornike, istina dolično plaćene, nu narod bježi hametice od gojenja svilčeve gusjenice, jer se čahure stroga sortiraju zbog neupućenosti gojača i zbog slabe prodaje robe te na tržištu, navlastito u Italiji, gdje je valjda tripolitanski rat načinio jednu, a balkanski će drugu krizu. Stoga otvoreniji seljak veli: Bolja kudjelja nego svila.

Pčelarstvo, na žalost, imade i mačuhe i očuhe, a uvijek u sva zvona čujemo, da će se za tu granu nešto poraditi, nu „Teško dobra u zlu čekajući“. Hrvatski učitelji, osobito mnogi pčelari pohvaljeni su na svim linijama kao agilni vodići za gore rečene gospo-

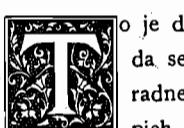
darske grane. Goje pčele, primaju svilčeve sjeme na izleženje, uče prema naredbama o tim granama praktično u školi, a trud im je premalo i nimalo naplaćen: dok ostali stališi kraj svojih pisara rade onamo, gdje su misije i komisije uz mastne dnevnice i kilometrine. Ne govorimo ovo iz zavidnosti naplaćenim, kao ni stoga, da pokadimo učiteljstvu, koje je iz ljubavi spram naroda i „pasivnu rezistenciju“ žrtvovalo sebi na štetu, već sve to naglašujemo iz ljubavi k privrednim tim, tobož „nuzgrednim“ granama gospodarstva — pčelarstvu i svilarstvu, koja su često čvrsti stup kuće, te drže jedan ugao kuće — da se ne potruše druga tri.

Otvorimo već jednom te tečajeve za pčelarstvo, jer se dobro opaža, da hrvatski talentirani puk nije već tako konzervativan, kad mu se praktičnim predavanjima preči napredno, umno baratanje u pčelarstvu. Za svilarstvo i pčelarstvo bi pak trebali dostoјno iz zemaljskih ili inih sredstava nagraditi agilne pojedince za njihov mar, a tim pokrenuti i privredu u puku, koji treba vodiće, strukovno vješte ljudi, zauzete za una-prednje narodno.

Ruku na srce i bolji pogled na pčelarstvo i svilarstvo, pa ćemo imati manje gladne sirotinje, manje pustih raskuća radi selidbe u Ameriku, više poreza i nameta, više narodnoga blagostanja.

Motrilac sa sela.

Podjela rada.

O je dijeljenje radnje u više akata u svrhu, da se sa više sila a uz što manje utroška radne snage postigne jedan zajednički uspjeh.

Nije načelo podjele rada samo po sebi tvorevina narodno gospodarskih potreba, iako je važan faktor modernoga narodnog gospodarstva i njegove budućnosti.

Načelo to isto je važno u našem socijalnom i narodnom radu, a vidimo ga u samim prirodnim pojавama.

U današnjoj grozničavoj borbi za narodni opstanak, gdje slabi narodi propadaju, da se na njihovoj propasti dižu napredniji i jači, podjela rada je tako važna, da se bez nje neća zamisliti kakav napredni javni i društveni pothvat. Podjeliti rad za narodni napredak među više javnih radnika, da svaki prema svojim silama i sposobnostima izvrši savjesno svoj akt na korist boljeg narodnog napretka, znači, okupiti sve narodne sile sposobne

za javni aktivni rad na polju općeg narodnog napretka, znači stvoriti jaku radnu snagu neuspavanih narodnih duhova.

Podjelom rada dotjeruje se radna sposobnost pojedinca do savršenosti, a to znači mnogo u narodnom gospodarstvu. Istančana vještina pojedinca radnika u svome fahu stvara okretnost i brzinu, štedi radnu snagu i u sklopu cijelog radnog aparatata stvara jedinstvenu brzinu uspjeha. Kod izrađivanja itd. igle sudjeluje 15—20 radnika, svaki izrađuje 1/15. akt brzo i okretno, a brzinu i okretnost zahtijeva danstvo natjecanje u svakom radu. Tkо zaostaje u tom natjecanju, taj propada.

Podjela rada u javnome narodnom i socijalnom životu ljudi isto je tako bitni uvjet za postignuće valjana uspjeha, kao i u narodno gospodarskom radu. Možemo reći, da bez podjele rada na polju javne narodne borbe, ne može se danas ni zamisliti ozbiljan pothvat narodnih

radnika, ne može se ni snovati bolja budućnost naroda jednoga, uopće, ne može se ni bitisati u borbi za opstanak.

To je aksiom narodne eksistencije.

Kad bi se kod nas u javnom našem radu za boljitet i napredak narodni tako postupalo, ne bi došlo do toga, da se pojedincu, malo agilnijem i svjesnijem svojih dužnosti, trpa na leđa svaki rad, svaka javna stvar, dok svi ostali, smatrajući se riješeni time svake dužnosti, dremljivo klimaju glavama i besvesno odobravaju rad tih pojedinih narodnih radnika. Tako je u javnom našem radu za narodni napredak; a tako je i u socijalnom životu našem. To je, rekli bismo, karakteristika našeg narodnog i društvenog — nerada.

Podjela rada, u svakoj formi svojoj, traži požrtvovnost, izdržljivosti i moralne otporne snage, koja ne odstupa od zamišljene svrhe. Podjelom rada se ta požrtvovnost, izdržljivost i moralna snaga jača, kultivira u pojedincu, koji je sam po sebi slabijih tih sposobnosti,

Pojedinac radnik u radnom kolu, rame uz rame, s drugim i uz druge, postaje kotač u savršenom stroju, koji se stalno i jednakom kreće, da pokreće druge, radi da rade drugi, a tako se dolazi do savršenstva radne sposobnosti i izdržljivosti.

Podjela rada provedena je u samoj prirodi i mite pojave danomice gledamo, ali ih možda dublje ne ispitujemo. U jednoj košnici pčela priroda je sama podijelila rad na pojedine akte. Tu vidimo pčelu radilicu, pčelu koja leže itd. svaku sa opredijeljenim radom, koji rad ta vrijedna pčela savršenom brzinom i vještinom obavlja. Nije li košnica pčela najljepši primjer prirodnog podjeli rada, pored primjera o vrednosti i ustrajnosti. Bez sumnje, svaki je čovjek pred košnicom sitnih, ali marijivih pčelica stao razmišljati o marljivosti i ustrajnosti pčele, o opredijeljenju svake pojedine u njihovoj zajednici, o samoj njihovoj zajedničkoj borbi. Nu to promatranje valja primijeniti i na rad ljudi. D.

(Nastavit će se.)

Dopis iz Osjekova.

Veleučeni gosp. uredniče!

Citajući „Hrv. Pčelu“, vidim gdje se većina pčelara tuže na god. 1912., kao na jednu od najlošijih godina. Kako ćete moći razabrati iz priloženog dopisa kod nas je drugčije bilo. Pošto se iz ovoga kraja nikad nitko ne javlja u „Hrv. Pčeli“, to si uzimam slobodu, da to sam učinim, a činit ću i u buduće, ne bi li i ja doprineo koje zrnce oko unapređenja pčelarstva u našoj domovini.

S osobitim štovanjem bivši Vaš učenik
5./V. 1913.

Stjepan Šimunčić,
ravnajući učitelj u Osjekovu.

G. 1912. obzirom na pčelarstvo u Moslavini.

Iz svih krajeva naše domovinejavljaju, da je g. 1912. bila jako nepodesna za pčelarstvo. Ovo me je baš potaknulo, da prikažem u par redaka stanje pčelarstva u moslavackom kraju u god. 1912., koja se može za naš kraj ubrojiti među dobre godine.

Proleće je bilo jako neugodno po pčele, a osobito mjesec travanj, pa nisu ni kod nas mogle pčele izrabiti proljetne paše, a osobito repice, koju ovdješnje vlastelinstvo u velikim kompleksima sije. Uz sve te nepogode počele su se pčele rojiti već početkom svibnja, te je gravno rojenje bilo u mjesecu svibnju. Pčelari sa običnim košnicama dobivali su 2—3 roja od ostavljenih pčelaca.

Ovdje je napredno pčelarstvo u povoju, te osim jednog župnika, dva učitelja i dva čeha doseljenika ne

bavi se nitko naprednim pčelarstvom u cijeloj okolici. Pčelarstvom u običnim košnicama (najviše u dubovima) bavi ih se dosta i to sa priličnim uspjehom u koliko se može pčelariti u takovim košnicama sa uspjehom. Tako imademo u našoj blizini u Lonjskom polju, koje veći dio godine leži pod vodom, jedno seoce Kostrinu na rijeci Lonji, gdje se skoro svaki žitelj bavi pčelarstvom. Tim ljudima je glavni prihod ribarstvo i pčelarstvo. Pčele goje u dubovima, pa znade imati jedan 40—80 komada.

Da je bila dosta dobra godina za naš kraj vidi se iz toga, što je u istom seocu bilo pčelara, koji su dobili preko 200 K za prodani med i vosak, koji oni prodaju uz bescijenu trgovcima, koji dolaze ovamo iz Siska te plaćaju 40—50 f. po kg.

Da je po naše pčele ispalta godina dobro, bit će razlogom, što kod nas glavna paša pada polovicom mjeseca srpnja, pa do konca kolovoza. U to je vrijeme Lonjsko polje puno bijele djeteline i metvice ili kako ovdje narod zove „metica“. Jedna i druga biljka dobro medi te pčele sabiru od zore do mrkla noći med.

U jesen bile su mi košnice punе, te sam iz svake košnice izvadio po nekoliko kg meda, a i ostavio dovoljan broj punih okviraca da mogu prezimeti, pa došla i najluža zima sa najnepovoljnijim prolećem. I tako je ovdje godina 1912. donijela lijepu korist u pčelarstvu, premda je za druge krajeve bila katastrofalna.

Knjizevnost.

Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda. (Sa 126 slikama). Ovo je naslov pčelarskoga remek-djela, što ga je sastavio i u vlastitoj nakladi izdao Milan M. Martinović, školski upravitelj u Bosanskoj Krupi. Upozorujemo sve naše pčelare na recenziju, što smo je priopćili u 3. broju »Hrv. Pčele« od prošle godine 1912., pak pošto je to, može se reći, jedino svoje vrsti djelo u našoj pčelarskoj literaturi, to ga i sada svim našim pčelarima najtoplje preporučamo. Ovo će djelo ostati trajne vrijednosti, pa zato ne bi smio ni jedan pčelar propustiti, a da si ga ne nabavi. Knjiga se ova nabavlja

kod samoga pisca, a može se dobiti štampana latinicom i cirilicom, samo treba kod narudžbe navesti, kako tko želi, a cijena joj je K 3 50. Najjeftinije je, ako naručitelj dotični iznos pošalje naputnicom, a za poštarinu doda 20 filira više, jer je pouzećem za 45 filira skuplja. Tko naruči 5 primjeraka, dobiti će knjige po K 3 —, ali u tom slučaju treba za poštarinu dodati 70 filira. Konačno vrlo rado spominjemo, da je ta knjiga preporučena od bosanske i hrvatske vlade, a sva stručna i druga štampa izrazila se je o toj knjizi najpovoljnije.

Uredništvo.

Razne vijesti.

† **Otač Sergije Popić.** I opet je okrutna smrt ugrabilo iz redova naših priznatih pčelara jednoga milog člana. Dne 25. veljače 1913. zaklopio je za uvijek svoje lijepo crne oči osobiti ljubitelj naše pčelice otač Sergije Popić, iguman manastira Ravanice kraj Vrdnika u Srijemu i to u kupki Lukčevoj u Budimpešti, navršivši jedva 50 godina. Tijelo mu je prenešeno u Ravanicu i sa velikim počastima uz mnogobrojnu svećeničku asistenciju sahranjeno u manastirskom perivoju pored krasnoga pčelinjaka — po njegovoj vlastitoj želji. Vrli je pokojnik napisao također povijest svoga manastira Ravanice, gdje kako je poznato, počiva tijelo zadnjega samostalnoga srpskoga kneza, pobožnoga cara Lazara, koji je poginuo u žalosnom ratu na Kosovom polju na dan sv. Vida god. 1389. a s njime propade i čuveno srpsko carstvo, koje postade turskim pašalukom. Na spruženoj desnici tijela cara Lazara izloženoga u škrinji u crkvi, vidi se još i danas posve sačuvana koža. U ovaj čuveni samostan mnogobrojno hodočasti srpski puk pravoslavne vjere svake godine o Vidovdanu (28. junija) da cijeliva desnicu ovoga sveca i da se pomoli. Zato je i naš pokojni otač Sergije imao i naslov »čuvar groba sv. Lazara«. Popić napisao je i više lirske pesama, koje su poznate po Bačkoj, Banatu i Srijemu. Bio je za svoje zasluge odlikovan i redovima: Takovskim i redom sv. Save. Imao je uzorni pčelinjak, gdje je vrlo rado poučavao okolišni narod i svoje vjernike, upućujući ih u racionalno pčelarstvo. Bio je uvijek marljivim odbornikom »srpske pčelarske zadruge u Rumi« od postanka njena; prošle godine bio je i predsjednikom našega zemaljskog kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, a ove godine njegovim potpredsjednikom. Darovit, gospodljubiv, dobra srca, izdašne ruke, dobrotvor đački, koji je mnogo puta počastio brojne đačke izletnike, kao i pčelare strane, društveni veseljak, pokazivao je uvijek pravu i iskrenu hrišćansku ljubav prema svakome. Tih njego-

vih lijepih vrlina ne će mu brojni njegovi prijatelji i štovatelji nikada zaboraviti. Stoga: dragi i nezaboravni naš oče Sergije budi Ti i među nama harna i vječna uspomena!

Slava mu!

Eug. Kamenar.

Hrv.-slav. gospodarsko društvo kao središnja zadruga u Osijeku obdržavat će svoju ovogodišnju redovitu glavnu skupštinu u četvrtak dne 12. lipnja 1913. u 9 sati prije podne u velikoj dvorani trgovacko-obrtničke komore za Slavoniju u Osijeku sa slijedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika, imenovanje perovođe, dvaju ovjerovitelja skupštinskog zapisnika i dvaju skrutatora za izbore. 2. Izvještaj upravnog i nadzornog odbora o društvenom radu u godini 1912. 3. Predloženje razmjere s računom gubitka i dobitka za g. 1912. 4. Zaključak skupštine o razdiobi čistog godišnjeg viška po § 12, al. 2. pravila. 5. Podijeljenje apsolutorija upravnom i nadzornom odboru. 6. Zaključak o ustanovljenju visine doprinosa članova po § 19. točka 4. pravila. 7. Izbor 12 članova upravnog odbora prema § 19. točka 1. i § 23. al. 3. pravila i nadopunidbeni izbor, uslijed zahvale trojice članova upravnog odbora (gg. M. Herrmann, K. Graff i Š. Sorger). 8. Izbor drugog predsjednika, 9. Izbor 4 člana nadzornog odbora. 10. Razni prijedlozi gospodarskih društava kao zadruga ili izravnih članova prema § 19. točka 5. pravila. Predsjednik: Dr. Teodor grof Pejacsevich, tajnik: Gjuro pl. Ilić.

Pčelarska izložba i velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara, te njemačkoga pčelarskoga saveza u Berllnu. (Od našeg posebnog izvjestitelja). Priprave za ovu veliku skupštinu i s njom spojenu izložbu tako su udešene, da se je velikom uspjehu nadati. Konačnom veoma uspješnom rezultatu doprinijeti će vrlo mnogo, što se je poprimio pokroviteljstva jedan carski sin. Njegova carska visost princ August Vilim

Pruski preuzeo je protektorat izložbe. Skupštini i izložbi stavljeni su na raspolaganje sve najljepše prostorije carskoga grada Berlina. Svi posjetitelji skupštine i izložbe moći će razgledati sve znamenitosti Berlina pod proušnim vodstvom. Prijave za izložbu imadu se najkašnje do 5. srpnja oposlati učitelju Kochu, Berlin-Lankwitz, Kaulbachstrasse 26. Pobliže upute glede svega daje učitelj Kranepuhl, Friedrichshagen, kod Berlina, Friedrichstr. 99, aprijavne arkce za izložbu šalje učitelji Koch, Lankwitz.

Svečanostni program je ovaj:

Četvrtak, 24. srpnja počinje djelovanje porotnika, a na večer toga dana u 8 sati biti će svečano pozdravljeni svi gosti.

Petak, 25. srpnja. U 11 sati prije podne otvara se izložba. Popodne u 1. sat: Skupština njemačkoga pčelarskoga saveza, spojena s predavanjima. U 8 sati na večer: Svečana večer.

Subota, 26. srpnja. Prije podne u 10 sati: Skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara. Popodne u pol 3 sata: Svečani objed. U 5 sati popodne: Nastavak skupštine njemačkih i austro-ugarskih pčelara. Na večer u 7 sati razgledati će se zoološki vrt.

Nedjelja, 27. srpnja. Pregledavanje muzeja i drugih znamenitosti Berlina. Prije podne u 11 satih: Željezničarski pčelarski dan. Na večer: Raspravljanja o jedinstvu njemačkih pčelarskih saveza i o međusobnom odnošaju pčelarskoga saveza i velike skupštine njemačkih i austrougarskih pčelara.

Ponedjeljak, 28. srpnja. Prije i poslije podne: Pregledavanje izložbe. U 9 sati prije podne: Nastavak i konac skupštine austro-ugarskih pčelara. Popodne u 3 sata: Pregledavanje botaničkoga vrta i kr. vrtlarske škole u Dahlemu. Poslije toga izlet u Potsdam.

Utorak, 29. srpnja. U 11 sati: Pučka predavanja. Izlet u Potsdam.

Srijeda 30. srpnja. Medno tržiste. Zaključak izložbe. Posjet internacionalne stručne graditeljske izložbe u Lipskom.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradaska) nija pučka škola pri glavnem ulazu, prva vrata na lijevo; sobe br. 25.) islošen je u posebnim staklenkama ovogodišnji proljetni vrcani med. Med je u staklenkama satvoren pergament-papirom, pa se tako može dugo sačuvati. Jedna takova staklenka meda (sadržaj pol kg) stoji sajedno sa staklenkom sa društvenog člana ili pretplatnika »Hrv. Pčele« i K.

Javna sahvala.

Najpoznatiji pčelar u našem primorju, ravnatelj rafinerije petroleja na Rijeci ugledni gospodin Milutin pl. Barać, poklonio je ovdašnjoj školi vrlo praktičnu košnicu amerikanku, koju je on usavršio.

Uprava škole israšava gospodinu Milutinu pl. Baraću svoju najveću blagodarnost na njegovu krasnu daru, jer će po njemu poklonjena košnica služiti sa promicanje racionalnog pčelarstva u mjestu Deču.

Uprijava niže pučke škole

U Deču, 10. svibnja 1913.

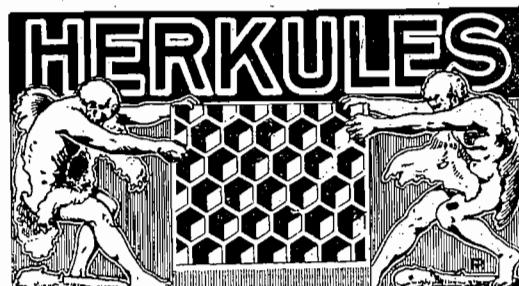
Jovan Kiurina, ravn. učitelj.

Na snanje!

Pouka u naprednom pčelarstvu, otpočeti će 10. lipnja i trajati do konca toga mjeseca, a tko se tim okoristiti želi, neka se najavi dopisnicom uredništvu »Hrvatske Pčele«.

Adresa za brzojavke:
Bienewagner, Wien
(Hetzendorf).

Za čistoću sača: jamči
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga sača sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem sače čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; sače se ne lomi i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako blistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikojega drugim načinom proizvedenoga umjetnoga sača.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saće«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pakoliko kilo voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga sača, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,

tvornica umjetnoga sača

Wien XII/4, Hetzendorf

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuženi gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 6.

U OSIJEKU, za mjesec lipanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Kako se sprječava rojenje.

Pčelci se pomnožavaju principom dijelenja, a to dijelenje jedne pčelinje zadruge zovemo rojenjem. Kada pčelar već ima svoj stanoviti broj pčelaca i ne želi da ih množi, mora sprječavati rojenje, pa tako nastojati, da mu taj stanoviti broj pčelaca, za vrijeme dobre paše, nanese što više meda. Pošto se pako rojenjem ne dijele samo pčele, nego se i pomlađuju, t. j. kad se prvi roj odijeli od starice, ostaje u starici košnici uvijek mlada matica, to im je rojenje za daljni opstanak upravo neophodno nužno. Pčelar, koji sprječava rojenje, mora se pobrinuti, da ima uvijek dovoljan broj pričuvnih mladih oplodjenih matica. Ako dakle hoćemo svoj stanoviti broj pčelaca održati, moramo uzgajati matice.

Danas se pčelari dvojako i to po stardrevnom primitivnom načinu sa običnim košni-

cama, u kojima je saće nepokretno, i sa džirzonkama, u kojima je saće pokretno. U ovim potonjim možemo u svako doba saće povaditi i vidjeti, kako nam pčelac napreduje. Pčelci se, prema svom prirodnom inštinktu roje iz običnih košnica i iz džirzonaka. Razlika je između jednih i drugih ta, što obične košnice služe ponajviše za rojenje, dočim se džirzonke u rukama razumnog pčelara prilagođuju tako, da se dobije što više i raznovrsnoga meda. Od volje dakle pčelarove zavisi, da li će i iz džirzonaka puštati rojeve ili ne.

Događa se duduše, da se pčelci u pletarama također roje proti našoj volji preko mjere. Takovi su rojevi obično slabi, pa nisu kadri ni za se priskrbiti zimine, a još manje donijeti pčelaru kakove koristi. Zato se ti rojevi spajaju ili pripoe drugim pčelcima. Međutim ako takove rojeve i spojimo, ipak možemo trpiti štete, jer nam prisadi, uslijed prekomjernoga rojenja tako oslabi, da ne mogu do uzimljenja toliko zaraditi, koliko im treba. Da se takovih neprilika riješimo, dovoljno je, ako nam

prisadi ne puste više od dva, najviše tri roja, jer nam samo tako mogu dati dobre rojeve, a i sami mogu ostati dosta jaki i za prezimljenje sposobni. Da dakle osujetimo svako prekomjerno rojenje, moramo sprječavati rojenje.

To se izvadja posve jednostavno. Kad nam je koja pletara košnica pustila već dva dobra roja, treba ju još istoga dana, kad se je drugenac izrojio, dobro nakaditi, da se pčele povuku gore u glavu, pa ju tada okrenuti. Želi li se taj pčelac još i dalje rojiti, opaziti ćemo, još dosta zaostalih i potpuno cijelih matičnjaka, ne kani li se dalje rojiti, biti će ti matičnjaci nagriženi. Da se dakle dalmje rojenje sprijeći, treba samo te cijele matičnjake pčelarskim nožem posjeći, pa se ne će rojiti. Kod pletara košnica sprječava se rojenje i zamjenjivanjem mjesta. Imaš li u pčelinjaku kojeg slabijeg pčelca, zamijeni mu mjesto sa jakim pčelcem, koji se za rojenje pripravlja, pa će taj jaki pčelac odustati od rojenja, a onaj će slabi pčelac znatno ojačati, pa si tako dvoje postigao.

Još je laglje i sigurnije spriječiti rojenje kod džirzonaka, jer se svi okvirci mogu povaditi i matičnjaci po volji isjeći. Prije sam spomenuo, da se rojenjem pčelci ne samo množe, nego i pomlađuju, zato ja iz svake džirzonke pustim roj prvenac. Osmi ili deveti dan, nakon izrojenog prvenca, čekam na drugenac. Kad se drugenac izroji, stresem ga u košnicu i ostavim тамо, dok se sav skupi i smiri u košnici. Međutim pređem

džirzonci, iz koje se je taj drugenac izrojio, te povadim iz nje sve okvirce, pa sve matičnjake uništим. Kad sam to učinio i sve okvirce opet istim redom u džirzonku stavio, prenesem košnicu sa rojem drugencom i stresem natrag u tu džirzonku, iz koje se je izrojio. Taj će se roj u svojoj starici zadržati, a starica će ostati i nadalje dobra i jaka.

Tim jednostavnim postupkom polučujem ja u praksi vrlo mnogo. Tako ja svoje pčelce pomnožajem i pomlađujem, a osim toga mi svi odbacuju još i lijep prihod na medu, jer ne oslabe, nego ostanu dobri i jaki, pak mogu svaku pašu do uzimljenja valjano iscrpiti.

Pravi i razumni pčelar ne ide nikad za tim, da ima što više pčelaca, bilo u pletarama ili u džirzonkama, nego mu je uvijek glavno načelo, da su mu svi pčelci što jači narodom, jer samo jaki pčelci daju pčelaru velike koristi, a slabi pčelci, pa ma ih deset puta toliko bilo, zadaju pčelaru samo brige i posla, a koristi nikakove. Samo onaj pčelar, koji svoje teoretično pčelarsko znanje znade u praksi dobro primijeniti, može reći, da je pčelarstvo veoma unosan ogrank gospodarstva.

Med je za muževe zlato, za žene sjajni biser, za djecu snaga, a za staro i mlado izvrsno sredstvo za dobrú i urednu probavu.

Pčelarite dakle tako, da vam pčelci uzmognu nanijeti što više toga božanskoga nektara.

Bogdan.

Medno vino.

(Fran Stipetić, Struga.)

Više me je pčelara pitalo, kako se pripravlja medno vino, pa ću stoga priopćiti najjednostavniji način pravljenja. Na taj sam način pravio i ja g. 1912. medno vino, a tako rade i mnogi drugi, pa su uvijek bili s uspjehom zadovoljni. Želiš li načiniti 100 l mednog vina, valja da uzmeš 30 do 40 kg čistog vrcanog meda i 70 l vode kišnice. Med za priređivanje mednog vina neka je što čišći i ako je ikako moguće, što svijetlij. Od kestenova meda medno je vino žuko, dok je od heljdina tamnije i imade jači miris po medu. Voda za priređivanje mednog vina najbolja je kišnica, jer je najčistija i najmekša.

Kišnicu ne treba posebice prekuhavati, dok se zdenčana mora prije uporabe dobro prokuhati, pustiti da se ohladi i paziti, da je talog na dnu kotla opet ne uzmuti. Bačva, u kojoj će medni sok (medica; mošt) vrijjeti, mora biti izvanredno čista i vinska mirisa. Valja je stoga prije dobro pregledati i valjano očistiti. Nezdravu i pokvarenu bačvu ne uporabljuij, jer će sigurno vino pokvariti i time si nanijeti štetu. Kotao, u kojem će se medni sok ili medica kuhati, neka je bakren i čist. Cjeli postupak pripravljanja mednog vina dijeli se na tri dijela: 1. priugotavljanje mednog soka ili medice; 2. vrijenje medice i 3. postupanje gotovim vinom.

Priugotavljanje mednog soka ili medice. 30 do 40 kg čista vrcana meda promiješaš dobro u čistoj posudi (bačvi, badnju) sa 70 l kišnice ili prokuhanе vode. Zatim staviš u kotao jedan dio toga soka i pustiš, da se polagano kuha, dok se na površini ne počne sakupljati muzgavo-bijela piena. Tu pjenu valja marljivo obirati. Kada počne tekućina u kotlu vrijeti, valja paziti, da pod kotlom prenaglo ne gori, jer bi sok iz kotla mogao prekipjeti. Kada je medica u kotlu tako dugo vrijelā, da se na površini više ne pojavljuje piena, a medica je sasma bistra, treba je izliti u škafove, da se ohladi. Tako treba prokuhati svu medicu.

Zaudara li medica previše po medu, valja je tako dugo puriti, t. j. usijano željezo u nju turati, dok ne izgubi miris po medu. Medici se može pridodati i 1 dl finoga ruma, da vino bude jače i ukusnije. Kad se je medica malo ohladila, izlije se u bačvu, u kojoj će se podvrći alkoholskom vrijenjū.

Bačvu ne valja sasma napuniti s medicom, nego neka je 3 do 4 l manjka, ali zato treba napuniti s medicom malo burence ili pak bocu od 10 l, da se imade čime napuniti bačva, kad jednoć medica odvrije i postane mednim vinom. Bačva se ne začepi, već se na nju stavi vrijenjača ili pak platnena krpica.

Vrijenje medice. Vrijenjem, koje potpomažu vrelne gljivice, pretvara se med u alkohol, ugljičnu kiselinu i druge kemijske sastojine. Da se uzmognu vrelne gljivice u što većoj množini razviti, potreban je uzduh i toplina. Toplina sobe ili podruma, u kojem se bačva s medicom nalazi, valja da je stalna, ali nikad ispod 20° C., a niti iznad 22° C. Ne ima li u dotičnoj prostoriji nazačene topoline, treba ložiti, dok se rečena toplina ne postigne. Za 2 do 3 dana počet će medica burno vrijeti, a to vrijenje traje 2 do 3 tjedna. Iza toga nastaje tiše vrijenje, koje traje 3 do 4 mjeseca, prama tomu, kakva je toplina. Za vrijeme vrijenja ne smije se podnipošto dirati u bačvu, ni medicu teglicom vaditi ili inače

uznemirivati. Na površini tekućine načini se tada neka dlenava ili služavā tvar, koja se ne smije odstraniti, dok traje vrijenje. Odstrani li se ona, ciknuti će vino. Prislonivši uho na bačvu, uvjeriti ćemo se o stanju medice t. j. je li vrije ili ne. Nakon 3 do 4 mjeseca prestane medica vrijeti i postane mednim vinom, koje tada valja pretočiti u čistu i zdravu bačvu. Bačvu treba sasma napuniti i vranjem dobro začepiti. U bačvi dozrije medno vino, ali se može i u boce natočiti ili odmah trošiti.

Postupanje s gotovim vodom. Bačve s medenim vodom imadu se čuvati u zdravoj i čistoj pivnici, u kojoj neka je toplina od 6 do 18° C. U istoj se pivnici ne smije čuvati kiseli kupus, repa, ocat itd., jer bi medno vino moglo lako na sebe navući octene gljivice i pokvariti se. Medno se vino ne smije s teglicom iz bačve vaditi, jer bi moglo ciknuti, nego se imade na pipu staviti. Stavlja li se medno vino u boce, valja ove začepiti s novim čepovima i ležečke u pjesak staviti. Boce se imadu prije uporabe dobro oprati, a čepove u toploj vodi namočiti.

Ako je upotrebljena zdrava bačva i ako se nije u medicu, za vrijeme vrijenja, diralo, biti će i medno vino dobro, te je sigurno, da se pokvariti ne će. U slučaju, da je medno vino mutno, može se očistiti s bjelancem od jajeta. 5 do 6 bjelanjaka pomiješaj sa šakom soli i stuci od njih snijeg. Taj se snijeg ulijeva uz neprestano miješanje u bačvu od 100 l mednog vina i ostavi se nekih 10 dana u miru. Nakon toga se vremena vino u čistu bačvu pretoči.

Na početku sam rekao, da se za priugotavljanje vina mednog uzima 30 do 40 kg meda. Tko hoće imati jače medno vino, neka uzme 40 kg meda, a za slabije i 30 kg dostaje. Za trgovinu valja da je medno vino jače, a za domaću porabu slabije. Finija medna vina i medni šampanjac priugotavlja se na poseban način.

„Gospodarski list.“

Pčelarenje i pčelarsko priporijedanje.

(Piše F. B., pčelarski šegrt u K.)

XXIX.

Idemo na predavanje!

Pisac ovih redaka, kako znadete, jest »römisch-katolisch«, a uz to je »bivši« frankovac, bivši frankfurtimаш, bivši frankomilinovac, pa ipak je — čujte i zgražajte se! — »Mitglied des Oesterreichischen Reichs-

vereines für Bienenzucht«, a specijalno »Mitglied des Zweigvereines R. und Umgebung. E, šta ćete: jeftini, izvršno redigirani »Bienen-Vater«, besplatna uporaba pčelarskog oruđa, a posao je posao!

Dobim poziv, pisan u strogo njemačkom jeziku, da dodjem u R. na predavanje, koje će se držati ravno

na Vidov dan. Baš su pogodili! Na Vidovdan imadem službenoga posla kod prastare kapele sv. Vida, ispod nekadanjega Vrbovca (de Urboucz) i vraćam se preko R. Bezuvjetno, idem na predavanje, prvo pčelarsko predavanje! I došao sam! Da ne budem sam među »njemcima«, povukao sam sobom još dvojicu Hrvata, među njima i »prvoga i jedinoga racionalnoga«.

Nađosmo ih sve već na okupu. Pozdravismo se, a kako mi »iz principa« — čitaj iz neznanja — ne govorimo njemački, pozdravimo se slovensko-hrvatski. Upozna li se, porazgovorili oni slovenštinom, mi hrvatinom. Lijepo je romonila slovenska i hrvatska riječ pod starim onim jelama, kad li g. »der Zeit Obmann« otvorio sastanak i pozdravi nas njemački, dapače spominje 25-godišnji jubilej njemačkoga cara Vilima. Šutio sam i slušao.

Digne se i g. predavač, moj dobri znanac i prijatelj sa pčelarske izložbe u Celju, gdje nisam od nijednoga pčelara, pa ni od njega čuo, a ma baš ni jedne njemačke riječi, i drži predavanje njemački. Slušam, slušam, a on govori o najprimitivnijim pojmovima: o matici, radilicama i trutovima, govori ono što kod nas djeca uče i znaju u pučkoj školi. Govorio i — svršio.

Već sam i požalio, što sam došao, ali na to započeo debata u »materinskom jeziku«. Pitali ga ovo ono slovenski, a on odgovarao jasno, bistro, odgovarao čistom slovenštinom. Pitali ga i mi Hrvati, a on nam i na najzakučastija pitanja odgovarao sigurno, vještački, majstorski i pokazao veliku spremu i okretnost u pčelarskim pitanjima. Čast mu i dika, dok nam je tumačio slovenski, a ono drugo govorio je — njemački.

Iza predavanja u njemačkom i debate u materinskem jeziku ždrebali se darovi za »Mitgliede« — bilo nas je 13! — i ja sam dobio koprenu, da ne vidim prodiranje Nijemaca, i vajno popuštanje Slovenaca.

Poučan bijaše za mene ovaj izlet i ovo prvo pčelarsko predavanje. Ne ču nizati refleksije, tek ističem, kako močno djeluje jaki savez, jako društvo pčelarsko — ne samo u pčelarskom pogledu.

XXX.

Babilonski toranj.

Moj prijatelj Fran ima već nekoliko godina jednoga pčelca. Dobio jaki roj i stavio ga u Baraćevu amerikanku. Pčelac lijepo napredovao, a добри Francek pazio ga kao oko u glavi. Svake zime on ga pomnije i nježnije je omotao i zavio, nego li kume i kumice zavijaju novorođenče, kada ga zimi nose na krst. Pre-

zimio dobro, radio dalje i dalje, te rano ispunio cijelu košnicu.

— Hodи, da ga vidiš, kako je đeđeran, huncut jedan! pozove me Francek u lijepi svoj vrt.

— Sjajan! Ta pokrio je i zaliđepio medom već i najzadnji okvir! Zašto mu ne metneš nastavak? Imaš nastavak?

Imam, imam! I okvirce imam, samo nemam ni voska, ni umjetnoga sača za početke.

— E pa to ti mogu ja poslati.

— Hvala, brate! Obećao mi susjed, da će ovih dana doći, sve donijeti i sam sve urediti!

Vidim ja, da moj Francek svu važnost polaže na to, šta će susjed sam sve urediti, pa sam svrnuo razgovor na drugo, skrenuo korake prema lijepoj njegovoj vili, a on prema pivnici, pa: živio naš »prvi i jedini racionalni« susjed, koji će sam sve urediti!

Sastadosmo se poslije nekoliko mjeseci.

— Servus Francek! kako je?

— Hvala! Dobro! I kak' drugi hoćeju!

— Kakó milostiva?

— Srđi se na pčelca!

— Zar? A tako je jak! Ja sam računao, da će vam dati preko 30 kilograma meda!

— Hahaha! To ti je kozel jedan! Gradi babilonski toranj!

— Kako to? Ne razumjem!

— Bio susjed tako dobar, donio umjetnoga sača, umetnuo okvirce sa početcima, a moj ti pčelac nije htio graditi na okvircima, niti nastavljati početke, već je kraj okviraca sazidao babilonski toranj i sve zaliđepio!

— E, dragi, onda niste okvirce dobro složili ili ste ostavili preveliki razmak.

— Dapač! Na milimetre po propisu!

— Pa gdje je onda gradio, ako ne na okvircima?

— Al' si kozel! Ta rekao sam ti, gradio je tamo, gdje nismo okvirce stavili. Mi smo samo u polovicu nastavka umetnuli okvirce, a drugu polovicu mislili smo popuniti onda, kada pčelac prvu polovicu okvirca izgradi.

Če bi tak?! E, bruder, reci ti svom susjedu pčelaru, da je mogao tvom pčelcu držati predavanje i poučiti ga, da mora najprije izgraditi nastavljene okvirce, a onda šetati po praznom prostoru i čekati dok dobije nove okvirce.

— Ne rugaj se, nego reci što misliš, što da nacinim?

— Sruši t. j. izreži babilonski toranj i nastavak potpuno ispunji okvircima sa početcima sača i biti će sve u redu.

Viš vraga! To je istina! To je sasma naravski: kada stavljamo nastavak, nesmijemo ni u njemu ostaviti praznoga prostora, u koje bi pčele mogle doći i po

volji graditi nepravilno sače. Ta u košnici stavljamo okvir sa stakлом ili daskom, da pčele ne dodju u prazni prostor bez okvirace, a pošto se to u nastavku ne može provesti, naravski da se mora cijeli okvircima ispuniti. Al' je kozel! Kako nije na to mislio!

Izvještaj

pčelarskoga pododbora hrv.-slav. gospodarskog društva, kao središnje zadruge u Zagrebu, o svome djelovanju u god. 1912.

U godini 1912. držao je pčelarski pododbor po svojim povjerenicima, koji su pučki učitelji, u 48 mjestu praktična predavanja iz pčelarstva, koja su bila redovito dobro posjećena. Nagrade za predavanja daje kr. zemaljska vlada, odio za unutarnje poslove.

Nema dvojbe, da se je i naš seljak počeo jače zanimati za tu malu, ali unosnu granu gospodarstva, pojmenice pako u mjestima, gdje su se držala praktična predavanja, jer odanle stižu premnoge narudžbe za pčelarske potrepštine i molbe za uputu u pčelarenju. Načrto ističemo primorski Kras bivše Vojne Krajine (od Novoga sve do dalmatinske granice). Tu rastu u prevelikoj množini samo dvije medonosne biljne, i to: žalfija (kadulja, kuš), koja cvate u proljeće i majčina dušica, koja cvate u jesen. Od kada svijet opstoji, nije u tim krajevima jošte nitko dobio ni kapi meda od žaltije, s jednostavnoga razloga, jer se iz običnih košnica ne može uzimati med u proljeću. Kad su pako prije 3 godine počeli pčelariti sa pokretnim sačem, dobivaju predivan i ljekoviti med sa žalfije. Kako vanredno mnogo meda daju prije spomenute biljke, navodimo dva primjera iz Senja, gdje se racionalno pčelarstvo počelo u najnovije vrijeme prekrasno razvijati. Antun Gregorić dobio je od 13 Baračevih amerikanki 550 kg meda. Krista Rogić dobio je od 5 Baračevki 200 kg meda. Komu nisu poznate primorske okolnosti, ne će to vjerovati, a ipak primorski pčelar zadovoljan je da mjeseca rujna padne na »dušicu« samo jedna jedincata obilna kiša bez bure, pa onda ne samo kaplje, već kako no se veli: »teče med«. Koliko li tisuća centi meda propadne, jer pašu ne zna neuk narod iscrpiti. Nu, kako se vidi, i u tome ide na bolje. Iz Jablanca preuzeo je pododbor od tamošnjih seljaka pčelara 500 kg meda, koji je na malo prodavao u Zagrebu. Osim toga našao je stalnoga kupca za primorski med, pa ima nadu, da će tim, što će se naći dobra prodaja meda, to više proširiti pčelarski

larstvo u tamošnjim krajevima. Primorski med plaćao je pododbor po 120 K metr. cent, stavljeno na parobrod. Posude te parobrodarske i željezničke troškove nosio je pododbor.

Kako i drugdje u našoj domovini imade zgodnih krajeva za pčelarenje, navodimo ovaj primjer. Oko Save rastu u velikoj množini dvije medonosne biljke: cigansko perje (svilatica, Aselepias syriaca) i medveščak (tako ju zovu u Podsusjedu, inače Solidago canadense). Kako se isplaćuje pčelarenje u Posavini, gdje te biljke rastu, evo dokaza: Seljak Ivan Gregorić iz Podsusjeda kbr. 47. dobio je jeseni g. 1912. od 24 Baračevih amerikanki 500 kg meda, koji je prodao prosječno po K 160 ukupno za 920 K. O tom je ove godine štampan poseban članak u broju 6. »Gospodarskoga Lista«, na koji se ovdje pozivamo, a koji je izazvao prema ovom krasnom primjeru, osobito medu seljaštvom veliko zanimanje za tu lijepu gospodarsku granu. Ovakovih primjera bit će i više u našoj domovini, pa ipak tek u najnovije vrijeme počelo se pčelarstvo u nas nešto napred micati.

Hrv. slav. gospodarsko društvo, kao središnja zadruga u Zagrebu, daje pčelarskom pododboru godišnju potporu od 600 Kruna. Od te svote podijeljeno je besplatno gospodarskim društvima, školama, te članovima gospodarskih društava: 23 Baračeve Amerikanke i 2 vrcala u vrijednosti od K 425.32. Priopominjemo se, da niti jedan član pčelarskog pododbara ne dobiva nikakove nagrade za svoje funkcije — pčelarstvo je se nema ni otkuda ta nagrada smoći. Krajnja investicionata zaklada naručila je preko pododbara za primorske pčelare: 3 Baračeve amerikanke, i tvorilo za kratec 11 kanta za med, te raznog pčelarskog oruđa u vrijednosti od K 521.75. Kroz cijelu godinu obavio je pčelarski pododbor narudžbi na pčelarske sprave i oruđe za

K 1202'40. Napokon se pripominje, da je u poslovnom zapisniku bilo 218 brojeva.

U pododboru sudjeluju gg: Kao predsjednik Ljudevit pl. Raizner; kao potpredsjednik dr. Antun Rojc;

kao izvjestitelj Kvirin Broz; kao blagajnik Ljudevit Denk; kao odbornici: V. Dурchanek, Stj. Horvat, Stj. Matica, F. pl. Sladović i Stj. Širola.

Pitanja i odgovori.

11. pit. Imam jednog pčelca sa starom maticom, koji bi rado zamjenio sa mladom maticom. Mogu li ja tomu pčelcu dodati jedan zatvoreni matičnjak, pa da se ne roji?

Odg. To možete bez brige učiniti. Prije nego li zreli zatvoreni matičnjak dodate, izvadite staru maticu, pa ju uništite, a nakon nekoliko sati dodajte zatvoreni matičnjak. Međutim si zapamtite, da svaki razumni pčelar, koji želi unosno pčelariti, mora uvijek imati, prema broju svojih pčelaca, dovoljan broj oplodjenih mlađih matica u rezervi.

12. pit. Dne 4. lipnja izrojio mi se je roj prvenac (matica od g. 1912.) Taj sam roj pregledao 12. lipnja. Matica lijepo napreduje u leženju, a pčele grade normalno. Drugi put sam pregledao 20. lipnja, a tad je već bilo 16 okviraca potpuno izgrađeno, a od tih preko polovice zaleženo. Počeo je graditi trutovske staniće i 6—8 matičnjaka. Matice nisam našao, a najmlađe leglo od 4—5 dana (izvaljen crvić). Ako je isti izgubio maticu u ovo par dana, čemu onda već matičnjaci? Molim Vas u ovom pogledu Vaše stručno mnjenje.

Odg. Ako je taj pčelac, kako kažete, izgubio maticu, to je posve naravno, da je morao odmah izvlačiti matičnjake, pa će se i rojiti, ustraje li paša. Moguće je međutim i to, da on ima svoju maticu, pak pošto je izgradio već 16 okviraca i ima toliko legla, to se on pripravlja za rojenje i dati će parojak, što ove godine ne će biti rijetkost, jer je vrijeme ugodno, a i paša je vrlo dobra. Javite nam da li se je već izrojio.

13. pit. Je li istina, da se med ne smije iz sača vrcati prije, dok nije posve poklopjen, jer je tobože nepoklopjeni med u saču jošte nezri, pa se lako kvari t. j. rado ukisne?

Odg. Ako je samo jedna trećina mednoga okvirca poklopljena, to je i ostali med u tom satu toliko zri, da ga možete vrcati. Kad nakrenete medni okvirac, a med ne kaplje iz stanica, to je već znak, da se može vrcati. Ja svaki izvrčeni med, osobito proljetni i ljetni izvrgnem gdjegod u prisunju sunčanoj toplini, pa kad sam to kroz 2—3 dana učinio, postaje med ne samo zrelij, nego i sjajniji.

14. pit. Koji je materijal najbolji za ispunjavanje šupljine kod džirzonaka sa dvostrukim stjenama, a isto tako i za utrpavanje pčelaca pri uzimljivanju?

Odg. Ja rabim u tu svrhu već mnogo godina čisto ispranu i prosušenu mahovinu (mašinu), jer ju ovdje dobijem dosta jeftino od vodeničara i šupera. U ostalom izvrstan je materijal za taj posao i kudjelja, pak vuna i hoblinje, pa i sama pljeva.

15. pit. Prošle jeseni sam kupio 3 pune košnice pčela, a od njih mi je dobro prezimila žaliboze samo jedna. Nabavio sam si dvije uzor-džirzonke, pa sam u jednu stavio roj prvenac, a u drugu lijepi roj drugenac. Je li istina, da sa rojem drugencem ne izlazi oplođena matica?

Odg. Samo sa rojem prvencem izlazi uvijek oplođena matica i to ona, koja je prezimila. Sa rojem drugencem ne izlazi samo jedna matica, nego obično po više njih, ali sve su neoplođene. Ima pčelara, koji tvrde, da se mlada matica i za samoga rojenja oploditi može, ali to još nitko nije mogao dokazati. Međutim, kada bi se to i desilo, bio to vrlo rijedak slučaj. Mlada matica obično drugi ili treći dan, pokle se je roj smjestio i sebi jednu maticu zadrgao, izlijeće između 11. ure do podne i 2. ure popodne na oplođenje. Kad se mlada matica oplodi (uvijek u zraku) otpočeti će već drugi dan leženjem.

16. pit. Imam nekoliko metričkih centi vrcanoga meda na prodaju, molim Vas naznačite mi tvrtke, kojima bi taj med mogao ponuditi.

Odg. Vrcani med kupuju ove trgovačke tvrtke:

1. Jakob Glück's Sohn, Wien IX./I. (Lichtensteinstrasse No. 11.)

2. Rudolf Richter, Aussig (Česka). (Schönriesenerstrasse 83).

3. Mährische Agrar- u. Industrie-Bank zu Brünn (Moravska).

4. Podružnica hrv. poljodjelske banke na Rieci (Fiume).

5. Kranjska čebelarska zadruga, Ilirska Bistrica (Kranjska).

6. Fr. J. Schrottwieser, Honighandlung Lienz, Tirol.
(Albinerstr. 353).

Birajte dakle po volji. Mi Vam želimo što bolji

uspjeh, pak nam priopćite, kamo ste prodali i pošto i da li je trgovina prošla glatko, jer nas sve zanima u interesu ostalih naših domaćih pčelara.

Podjela rada.

(Nastavak.)

Sam organizam ljudski pruža nam primjer podjele rada u prirodi, — najbliža nam je to pojava u prirodi o podjeli rada. Svaki organ u čovjeku, sa opredijeljenom svrhom, obavlja stalno uvijek jednako svoju funkciju i time se izglađuje, usavršava, a svi u sklopu organizma služe eksistenciji čovjeka. Bitisanje čovjeka, njegova eksistencija utemeljena je dakle na podjeli rada njegovih organa, koji se radom, opredijeljenim im po prirodi samoj, usavršuju.

Historijskim razvitkom oznaka: »podjela rada« dobijala je sve širi pojam, pa i samu nauku proširila je taj pojam tako, da je popučala verbalna formula, u koju su ga Adam Smith i drugi sputali. Shvaćanje važnosti podjele radi, životno iskustvo i nauka stvara od označe »podjela rada« opći pojam i dijeli ga u više vrsta, načina.

Ako se neka radnja dijeli u više akata tako, da je svaki akt jednak drugom i absolutno jednostavan, n. pr. kopanje zemlje, dizanje tereta, gdje svi radnici jednake akte obavljaju, iste kretnje izvadaju, to ujedinjenje radnih snaga zovemo jednostavnom podjelom rada. To je jedan način razdiobe rada.

Starija teorija doduše hoće da pod imenom ujedinjenja rada izluči iz pojma podjele rada, te stvara zaseban pojam sile, ujedinjenih istovrsnim aktima i istim uspjehom. Jako jednostavna podjela rada traži akte sa istim kretnjama, ona dijeli rad u više akata, makar i sa

izvjesnim istim kretnjama. Nije duduše takav rad uvijek podesan za razdiobu, ali je koristan, često prijeko potreban.

Ako je rad složen, to sadržaje različite kretnje, lakše se dijeli u akte, ako se rastavi na pojedinačne različite kretnje i svaka povjeri drugoj radnoj sili, drugom radniku. U tome se sastoji t. zv. složena razdioba rada. U unutrašnjosti tvornice, gdje se izrađuje sat, radi 50-100 radnika različite radnje. Svaki od tih radnika obavlja druge kretnje, drugi akt, izrađuje drugi djelić sata, svaki od radnika uvijek obavlja isti posao, različit od drugih i cijeli rad je složen. Tu je dakle rad složen, dok je u prvom slučaju jednostavan.

Oznaka razdiobe radi, doista je samo ondje na mjestu, gdje se radi o rasčlanjenju, o dijelenju nekoga rada u više akata među radne sile, da skupnom voljom dođu do zajedničkog uspjeha.

Nije stoga umjesna oznaka diobe rada kod raspodjele zanata, gdje n. pr. jedan obućar izrađuje cijelu cipelu, opančar cijele opanke, nego se tu može govoriti o specijalizaciji rada, a još manje je to umjesno, kad se istom oznakom hoće da označi ono, što ćemo nazvati međunarodnom podjelom rada t. j. gdje su se izvjesne grane produkcije lokalizirali u pojedinim krajevima zemlje, gdje n. pr. jedan kraj ne producira jednu robu, drugi drugu. Ovdje bi mogli govoriti o lokalizaciji rada.

D.

(Nastavit će se.)

Razne vijesti.

Pčelarski kongres u Karlovcu. Dne 3. i 4. rujna 1913. bit će kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara u Karlovcu kraj Zagreba uz gospodarsku izložbu, što je istih dana ondje priređuje agilno gospodarsko društvo karlovačko. Tom će prilikom biti i izleta u prekrasnu okolicu karlovačku, osobito u divni Ozalj-grad i na izvor Korane. Koji član pčelarskoga kongresa želi iskaznicu za popustnu cijenu za vožnju na

željeznicama, neka se odmah obrati na kr. profesora Eugena Kamenara na Sušaku kraj Rieke, pripovlaši 40 filira za iskaznicu i poštansku marku. Iskaznice se ne šalju nikomu besplatno! Iskaznice vrijede od 1. do 8. rujna 1913. na svim prugama kr. ug. drž. željezница i njihovih vicinalnih željeznic, te ovlašćuje na putovanje s cijelom kartom III. razreda u kolima II. razreda, ili sa uplatom cijele karte II. razreda za vožnju I. razreda

ili sa uplatom pol karte II. razreda u kolima III. razreda svih vlakova od kojegod željezničke postaje do Karlovca i natrag. Ova pogodnost ne vrijedi u udaljenosti od 1 do 20 km pred Karlovcem. Pogodovnu iskaznicu valja prigodom kupovanja i pregledavanja vozne karte blagajniku i kondukturu pokazati i prebiljevovati dati. Ne kani li koji član naručenu iskaznicu upotrebiti, neka je u istom kuvertu s natpisom »ne primam odmah povrati, da se može poslati drugom članu. Cijeli će program kongresnoga zasjedanja hrvatskih i srpskih pčelara biti brzo i točno određen i članovima rasposlan. Umoljavaju se članovi, da zaostalu svoju članarinu od godišnjih 2 K izvole što prije pripisati kongresnom blagajniku prof. Eug. Kamenaru na Sušak.

Istarsko pčelarsko društvo u Pazinu. Ovo pčelarsko društvo postoji od god. 1911. i jedino je u Istri. Prema izvještaju, što ga je sastavio društveni tajnik učitelj g. L. Tomašić o društvenom radu u god. 1912., napreduje to društvo lijepo. U svemu broji 79 članova, a od tih je 23 utemeljitelja, 40 redovitih i 16 podupirajućih članova. Najviše članova pripada seljačkom stalištu (27), zatim učiteljskom stalištu (26) i svećeničkom stalištu (17), a ostali su članovi činovnici i dva odvjetnika. Iz tajničkog izvještaja razabiremo, da se je pokrajinsko gospodarsko vijeće u Poreču svojski zauzelo za širenje racionalnoga pčelarenja, te je, pokusa radi, namjestilo učitelja Tomašića putujućim učiteljeljem pčelarstva na jednu godinu. To je svakako hvalevrijedno i mora urođiti dobrim plodom.

Prema izvješćima sa raznih strana Istre, bila je prošla godina 1912. ako ne najpovoljnija, to se ipak može smatrati srednjom pčelarskom godinom. Što nas osobito veseli jest to, da se razumno pčelarenje lijepo razvija na Buzeštini i Pazinštini. Gospodarska zadruga u Kastvu po svojem tajniku Žicu i načelniku Kastva g. Jelušiću, u velike se skrbi za širenje razumnog pčelarenja po Kastavštini. U Jelšanama i okolicu je u velike doprineo širenju pčelarenja jelšanski nadučitelj g. Makarović. Nadučiteljica u Vrbniku gđica Trinajstić potiče i ženski spol, da se poprimi novog načina pčelarenja itd. Tako valja, samo napred!

Pčelarska zadruga u Janjini (Dalmacija) razaslala je 9. lipnja o. g. na sve pčelare ovaj poziv: Sporazumno sa nekolicinom pčelara u pokrajini, ova zadruga namjerava, da još ove godine sazove skupštinu dalmatinskih pčelara, koja bi se imala sastati u zgodno vrijeme u Spljetu. Svrha te skupštine bila bi, da se ras-

trkani dalmatinski pčelari međusobno upoznaju i prebroje, te da poduzmu potrebite korake, kako da se stvari jedna ozbiljna pčelarska organizacija i na taj način što uspješnije razvije racionalno pčelarenje.

Molimo stoga sve dalmatinske pčelare i prijatelje pčelarstva, da nam se javi te istaknu svoje mišljenje o ovom predmetu te o ugodnosti ovog sastanka, u koliko se tiče ne samo dobe već također i najpodesnijeg mesta. Ravnatelj: D. Baselli; vijećnik: J. N. Kalafatović.

Oglas.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradska niša pučka škola, pri glavnom ulazu prva vrata na lijevo, sobe br. 25.) izložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani bagrenov i lipov med. Med je u staklenkama satoren pergament-papirom, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (sadržaj pol kgr.) стоји zajedno sa staklenkom i K, a društveni članovi i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popusta. Još ima samo oko 300 staklenaka, zato tko šeli imati čistoga sortiranoga meda, neka se pozuri.

Predavanja o naprednom pčelarstvu.

Uprava hrv. slav. pčelarskoga društva upričiti će jedno vrlo zanimivo predavanje iz pčelarstva sa skoptikon-slikama u dvorani niže pučke škole u gornjem gradu Osijeku (Jđgerova ulica). Predavanje će biti 12. srpnja u 6 sati popodne. Ulas je besplatan. Predavač će biti urednik »Hrv. Pčele«. Posivlju se svi prijatelji naprednoga pčelarstva, da tomu predavanju prisustvuju u što većem broju.

Slično će se predavanje udesiti i 20. srpnja u Bisovcu, gdje će se to predavanje spojiti i sa praktičnom poukom sa seljake.

Organ „hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku“. I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bizovcu.

Ovomu je društvu pokroviteljem hrvatski ministar Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase pfama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, doljni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u drugačjeno glosilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 7.

U OSIJEKU, za mjesec srpanj 1913.

Tečaj XXXIII.

Dr. Teodor grof Pejacsevich, hrv. ministar.

Prošlo je tomu upravo deset godina, kada je 3. srpnja 1903. previšnjem ručnim pismom Nj. Veličanstva, našega kralja Franje Josipa I. imenovan naš dični pokrovitelj Preuzvišeni g. dr. Teodor grof Pejacsevich banom kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, a danas ga nakon deset godina milošću Njeg. Veličanstva pozdravljamo kao hrv. ministra.

Hrvatski se pčelari tomu previšnjem imenovanju neizmerno raduju, jer su uvjereni, da imadu u Preuzvišenom gospodinu ministru ne samo svog visokog prijatelja, nego i moćnog zagovaratelja, koji kao pokrovitelj hrv. slav. pčelarskog društva već skoro 30 godina prati očinskom skrbi i ljubavi rad i napredak ovoga društva.

Centralna uprava našega društva otposlala je 24. srpnja ovu brzjavnu čestitku:

„Njegovoj Preuzvišnosti, hrvatskom ministru, dr. Teodoru grotu Pejacsevichu u Našice. U predvečerje tridesetpetgodisnjice ovoga društva pozdravljaju hrvatski pčelari iz dubine srca oduševljeno svog dičnog pokrovitelja, kao hrvatskog ministra!

Poput neumornih pčelica nastojati ćemo radom svojim i nadalje sačuvati sklonost i ljubav Vaše Preuzvišnosti, a Svevišnjeg skromno molimo, da bi Preuzvišenost Vašu uzdržao još nebroj godina na diku i sreću mile nam domovine. U ime centralne uprave „Hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku“: Maksimiljan Pichler, predsjednik, Bogdan Penjić, tajnik.“

U predvečerje dakle tridesetpetgodisnjice opstanka hrvatsko-slavonskoga pčelarskog društva pozdravlja i „Hrvatska Pčela“ visokog i moćnog svog pokrovitelja uz poklik: Živio hrvatski ministar, Preuzvišeni gospodin dr. Teodor grof Pejacsevich!

Predavanje iz pčelarstva.

Kako je to u zadnjem broju »Hrvatske Pčele« oglašeno bilo, održano je predavanje iz pčelarstva u gornjem gradu Osijeku dne 12. srpnja t. g. pred lijepim brojem slušateljstva. Milo nam je, da možemo konstatovati, da je tomu predavanju prisustvovao i izaslanik gospodarske podružnice iz Vinkovaca, tajnik i blagajnik gosp. Petar Čolaković. I vojnički stališ je bio častno zastupan, pa nam je osobito milo, da smo među slušateljstvom opazili i našega vrloga rodoljuba potpukovnika g. Ivšu Levačića, upravitelja gradskih dača g. Maksa Pichlera, sudbenog pristava g. dra. Slavka Diklića, grad. kotarskog liječnika dra. Bogdana Hešteru, ravnatelje gradskih škola gg. Franju Sudarevića i Leonardu Fichtnera, učitelje Magjera, Sačera, Kovačevića, Metzinga, Ergovića, Šepera i druge. Veseli nas također, da je i krasni spol bio lijepo zastupan.

Predavanje je otpočelo točno u 6 sati popodne. Predavanje je to bilo teoretičko, ali da bude što zanimljive i shvatljivije, popraćeno je lijepo i čisto izvedenim skioptikon-slikama.*). Prikazan je zadružni život kod pčela, te označena zadaća matice, pčela radilica i trutova. Lijepo su prikazane slikom pče na paši, kako se roje i kako se rojevi spremaju u džirzonku. Protumačena je, slušateljima, gradnja kod pčelaca, razne vrsti stanica sa osobitim obzirom na matičnjake. Prikazani su i umjetni matičnjaci, pa kako se prenašaju crvići iz radiličkih stanica u te umjetne matičnjake. Od praktične je vrijednosti bilo predavanje, kako se raspoznae dobro od nevaljaloga legla i razvoj matice, pče radilice i truta, što je sve pomoću slika razjašnjeno. Jasnim slikama prikazan je valjak za pravljenje umjetnoga saća, kao i Rietscheova ručna preša za istu svrhu. Pri tom je protumačen cijeli postupak kod pravljenja umjetnoga saća. Lijepa i točno izvedena slika upoznala je slušatelje i sa jednim praktičnim vrcalom (stroj za vrcanje meda).

Pošto je predavač još upozorio na velike prednosti i probitke naprednoga pčelarenja sa pokretnim saćem, prema onom primitivnom pčelarenju sa stabilnim saćem, prikazav slikama razne sisteme košnica, upoznao je slušatelje sa čitavim nizom raznih pčelinjaka. Velikim zanimanjem promatrali su slušatelji pčelinjak sada već

pokojnog dra. Ivana Dzierzonu, pred kojim je taj prvak među pčelarima cijelog svijeta stajao, kao da živi i samo što ne progovori. Ne manje su se zanimali gledaoci, promatrajući lijepo i čisto izvedene slike pčelinjaka Baračevih na Rijeci; pčelinjak Kamenarov u Staroj Pazovi (Srijem); pčelinjak našeg Ivana Bubnja u Kraljevici (hrv. Primorje); pčelinjake u Brajanima (Istra); Ambrožićeve pčelinjake u Mojstrani (Kranjska); pčelinjak u Holandiji; pčelinjake u Schwarzwaldu; velike pčelinjake u Lüneburškim pustarama; Odenwalderske košnice i napokon pčelinjake u Americi i Australiji. Tim je ovo ne samo zanimivo, nego i vrlo poučno predavanje završeno, a slušatelji se najvećim zadovoljstvom razdoše. Mi ćemo samo još dodati: Dao Bog bilo od koristi i pribavilo što više prijatelja našemu marnomu pčelarskomu društvu i jedinom u nas hrv. pčelarskom glasilu »Hrv. Pčela«.

Dana 20. srpnja (nedjelja) zakazano je bilo predavanje iz pčelarstva u Bizovcu, kao sijelu podružnice „hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku“. Ovo je predavanje bilo praktično i teoretično. U velikom školskom dvorištu sakupio se je narod seljaka već u pol 3. sata po podne i tu se je imalo obaviti praktično predavanje. Centralni tajnik »hrv. slav. pčelarskog društva«, kao predavač tumačio je sakupljenom narodu veliku prednost naprednoga pčelarenja u džirzonkama, prema primitivnom načinu pčelarenja i to sve ad okulos dokazao. Osobito je isticao veliku prednost umjetnoga saća, kojim se, ako se zgodno i u pravo vrijeme upotrebi, dadu polučiti veliki probici. Seljake je veoma zanimalo, kada im je predavač pokazao, kako se na posve jednostavan način i bez ikakovih sprava može svaki umjetni sat — bilo to samo počeci ili cijela ploča, — pričvrstiti u okvirac. Tom zgodom ih je upozorio, kako se okvirci, ispunjeni umjetnim saćem, moraju dodavati pčelcima, ako hoćemo, da ih ovi što prije i što pravilnije izgrade. Prigodom ovoga praktičnoga predavanja palo je od strane seljaka mnogo raznih upita, a na sve te upite odgovarao je predavač, protumačiv im do sitnice svaki nejasan pojam. Vrlo je zanimivo bilo, kada je predavač odvraćao seljake od razna praznovjerja, dokazivajući im, kako se mnogi prefriganac tim postojećim praznovjerjem okoristi, a na štetu seljaka pčelara.

Nakon ovoga skroz popularnoga praktičnoga predavanja, pošli su svi sakupljeni u školsku dvoranu, gdje je isti predavač preuzeo teoretičko predavanje sa skioptikon-slikama. Ovo je predavanje teklo istim redom, kao

*) 45 komada za skioptikon udešenih slika posudio je uredniku „Hrv. Pčele“ g. Milutin Barać, ravnatelj rasinerije petroleja na Rijeci i velezaslužni napredni pčelar za hrvatsko Primorje, komu izričemo svoju najtopljiž zahvalnost. (Op. ur.)

i naprvo spomenuto predavanje u gradu Osijeku, samo što je predavač tumačenje slika prilagodio shvaćanju seljačkoga naroda. Vijernom slikom predsjednika društva »Prosvjete«, velikim županom izvan službe i veleposjednikom u Čepinu, g. Antunom pl. Mihalovichem završeno je ovo predavanje. Pri izlazu iz školske zgrade dočekali su seljake osječki učitelji, kao izaslanici društva »Prosvjete« gg. Kovačević, Metzing i Šeper i nadijelili ih mnoštvom poučnih hrvatskih knjižica i kolēdara. I tako je toga dana naš seljački narod u Bizovcu uz lijepu pouku još i zdravim hrvatskim štivom gospodski nagrađen. Svaka čast zato agilnom društvu »Prosvjete«, kao i »hrv. slav. pčelarskom društvu u Osijeku«.

Isto tako ide svaka hvala bizovačkom rav. učitelju g. Ferdi Fröhlichu i osječkom ravnatelju g. Leonardu Fichtneru, koji su sve onako lijepo udesili, da je to predavanje potpuno uspjelo.

Konačno još spomenuti moramo, da se je mjestna inteligencija posve apsentirala od toga predavanja; izim jedinoga vlastelinskoga šumara g. J. Fichtnera, nevidesmo baš ni jednog vlastelinskog činovnika, a mjestnim oblastima ni traga. Iz Osijeka viđesmo predsjednika i potpredsjednika pčelarskog društva gg. M. Pichlera i prof. G. Krnica, sudb. vijećnika g. S. Trohara, profesore Melkusa i Simona i dr.

Pčelarske pouke u rojenju.

(Piše: D. B.)

Bagren je ocvao. U mnogim našim krajevima on je bio glavna paša u ovo doba, i ako je vrijeme dozvoljavalo, pčele a i pametni pčelari, bez sumnje su se okoristili od bagrena. Pčele su sada jako pojačane i one se spremaju za rojenje. Pčelar također treba da se spremi, jer za njega je rojenje najvažniji dio rada u pčelarstvu. Pripreme pčelara za rojenje sastoje se u ovome:

1. Za vrškare.

Onaj, koji pčelari vrškarama (pletare košnice), on treba:

1. Da se riješi, da li će dozvoliti da mu se pčele roje po volji, t. j. koliko one hoće i svi rojevi pa i prisadi da budu slabici, pa što donesu, donesu, ili će rojenje ograničiti tako, da mu i prisadi i rojevi budu jaki.

2. I u jednom i u drugom slučaju, pčelar treba, da pripremi dovoljan broj praznika, prema broju prisada; da te praznike dobro olijepi i očisti i da ih smjesti negdje pri ruci, ali u hladovini, ne na suncu.

3. Da u pčelinjaku unaprijed odredi mjesto za svaki novi roj, kako ga poslije ne bi premještao, jer premještanje roleva u ovo doba, s jednog mjeseta na drugo, vrlo je štetno.

4. Da pripremi laku rojnicu za hvatanje rojeva.

5. Ako blizu pčelinjaka ima visoko drveće, na kome će se rojevi hvatati, onda treba da spremi pogodne ljestve za penjanje i pogodne motke za naticanje rojnica.

6. Kad, kapa, peruška ili meka četka za pomitanje rojeva i sve druge potrebne stvari, da se unaprijed prikupe i na pogodnu mjestu čuvaju.

7. Treba unaprijed izabrati i zabilježiti i najjače košnice sa leglom, radi toga, da se iz njih sijeku parčići sača s leglom, koji sprečavaju bježanje rojeva iz praznika. Ovo treba naročito upamtiti.

Kad se sve ovo pripremi, onda se spokojno može očekivati rojenje.

Pouke za rojenje.

U nekim krajevima otpočinje rojenje ranije, a u nekim opet kasnije. Mi ćemo ovde iznijeti pouke, koje je nužno znati pri rojenju ne samo početnicima, nego i starijim našim pčelarima.

1. Ne uznemiravajte roj kad izlazi, pa i kad izide iz košnice. Ne treba larmati, lupati u tepsi, vikati, bacati prašinu i zemlju, prskati vodom iz bakrača itd., kako obično naši pčelari, a naročito pčelarice rade. Pustite roj mirno da izade, da se izigra po pčelinjaku i u zraku do mile volje, jer se on mora uhvatiti ma na kakvo obližnje drvo da se pribere.

2. Dok se roj hvata, vi pripremite praznik ovako:

Iz naprijed obilježenih jakih košnica (točka 7.) odjecite nožem parče sača sa leglom za pola dlana veličine, i taj komadić sača pričvrstite šiljkom u vrh praznika. Ovo je zato, da vam iz praznika roj ne pobegne, jer pčele se jako privezuju za svoje leglo, i ni za živu glavu ne će ih napustiti i pobjeći.

3. Hvatanje i stresanje roja vršite pažljivo. Tako:

a) Ako je roj na kakvoj grančici, grančicu je lako makazama ili nožem odsjeći i roj stresti u pripremljeni praznik.

b) Ako je roj na kakvoj visokoj debloj grani i ne možete do njeg doći, onda se popnite što bliže toj grani, na-

taknute na motku rojnicu i podmetnite je pod roj, a na kakav dugačak prut učvrstite perušku ili četku, i sa debla ometajte njome pčele, koje će padati u rojnicu. Ovo ometanje stalno vršite, dok se cio roj ne strese u rojnicu.

c) Uhvati li se ponekad roj na zemlji. Znači da mu je matica bez krila. Takav roj najlakše se hvata: poklapanjem i kađenjem.

d) Roj uhvaćen oko debelog stabla, stresa se peruškom.

Ima joč mnogih slučajeva, gdje se rojevi hvataju, ali zato se ostavlja uviđavnosti pčelara da smisli način, kako će ga gdje uhvatiti i stresti.

4. Uhvaćen roj neki drže na onom mjestu, gdje su ga uhvatili, do uveče. To je pogreška. Treba ga odmah smjestiti na stalno mjesto, jer ono nekoliko zaostalih pčela, koje oko košnice obligeću, vratit će se u svoju staru košnicu, a roj na stalnom mjestu, odmah se oblijetanjem upoznaje sa mjestom i počinje da radi, te je veća šteta kad većina pčela obligeće i nauče to mjesto, pa sutra tu ne nađu košnicu.

5. Prvenac izlazi sa starom maticom, a ostali rojevi sa mladom. Pošto matica živi do 4 godine i treće i četvrte godine manje je plodna, to treba uvijek zabilježiti prvence napose, a drugence i trećake napose, te voditi točan račun o godinama starosti svijuh svojih matice. To je zato, da stare matice možete zamjenjivati sa mlađim i dobro plodnim.

6. Tko ima više košnica dešavat će mu se, da se na jednom mjestu uhvati više rojeva. Pri ovakvim pojavama dešavaju se vrlo velike nezgode, ako se pomješaju prvenci sa starim plodnim maticama, sa drugencima i trećacima, koji imaju mlade neplodne matice. One se onda međusobno kolju. Ovo se klanje može spriječiti stalnim prskanjem čistom vodom i brzim stresanjem u rojnicu. Zatim se rojevi podijele ovako:

Prostre se na zemlji bijela ponjava i tu se roj iz rojnice istrese. Pčele će se po ponjavi razmiliti i onda treba paziti na maticu. Svaku maticu treba uhvatiti, zatvoriti je u kavezić (takovih kavezića ima svaka pčelarska trgovina) i metnuti pod košnicu, koja se stavi na kraj ponjave. Koliko rojeva se uhvatilo, toliko praznika se stavi. Onda će se pčele podijeliti i svaka svojoj matici otići. Može se spriječiti hvatanje više rojeva ujedno, ako se oko već uhvaćenog roja maše stalno kakovom zastavom, kojom se odbija novo pušteni roj.

7. Samo blizu velikih šuma mogu rojevi bježati pravo iz košnice u šumu. U ovakovim mjestima treba

stajati, kad se roj pušta, prema samom letu i paziti na maticu, pa čim matica izđe, po mogućnosti uhvatiti je i zatvoriti u kavezić, koji se stavlja u praznik, u kome se zatim roj uhvati.

8. Vrijeme rojenja počinje od 7. ure i traje do 4 sata popodne, a najčešće od 8. dopodne, pa do 3. popodne. Rojenje prije i poslije ovog vremena je vanredno i neprirodno, zato je i rijetko.

9. Biva da se roj pusti, pa se opet vrati na staro mjesto. To znači, da sa rojem ili nije izletila, matica ili je negdje zbog kojeg mu drago razloga pala na zemlju i nekamo se zavukla. Treba ju potražiti i roju vratiti.

10. Može se roj namamiti, da se uhvati gdje hoćeš, kad se objesi nešto mrko n. pr. gužva krpe, hartije itd. po izgledu na roj, ili kad se staro sače natakne na kolac. Ovo valja za one, koji imaju pčelinjak blizu visokog drveća.

11. Plašiti se roja ne treba, jer on ne bude, kad su pčele zasićene medom, koji su ponijele za rezervu u novu kuću.

12. Pitanje je sada, koliko rojeva da se pusti iz jedne košnice, jer treba znati, da samo od jakih — narodom — košnica može biti koristi.

Prvenac je najjači, drugenac je takođerjak, treći roj je slab, a na dobroj godini, ako se pusti i četvrti roj, on je još slabiji. Sa svakim puštanjem roja starica košnica, t. j. prišad biva sve slabiji i može sasvim oslabiti tako, da on propadne. Stoga prema jakosti prisada (jakosti po količini pčela) treba dozvoliti i puštanje rojeva. Ako slaba košnica pusti slab roj, onda se to ne smije dozvoliti, već se moraju opet sjediniti, da ostane i dalje jak roj. Od jače košnice treba da se pusti jedan roj, a od najjače dva roja. Trećake, po našem mišljenju, nikako ne treba ostavljati. Sve dakle suvišne rojeve po ovome treba prostro vraćati nazad i sasuti opet u prisade, iz kojih su izašli.

13. Ne postavljajte košnice često jednu uz drugu, jer mlade matice, koje izlijeću radi oplođenja s trutovima u zraku, pri povratku zalutaju u drugu košnicu, gdje poginu.

Vještačko rojenje u vrškarama.

Može se i u vrškarama vršiti vještačko rojenje. To se radi ovako:

Ako imate zatvorene matičnjake u kojoj košnici, onda odsjecite to parče sa matičnjakom i leglom oko njega, tako u veličini kao list knjige. To parče uklonite u kakav prazan sat i pričvrstite ga u praznik, pomoću drvenih šiljaka. Onda taj praznik, oko 10 sati pred podne, postavite na mjesto onog jakog prisada, koji se

želí da izroji, a prisad se premjesti na drugo udaljenje mjesto u pčelinjaku. Sva stara pčela iz prisada letjeti će na staro mjesto i nalijetati u praznik, u kome, kad vide prazninu, a ima matičnjaka i legla, odmah će otpočeti rad, matica će se izvesti i oploditi, te ćete tako imati roj.

Ima i drugi način vještačkog rojenja u vrškarama, ali je gore opisani najlakši. Drugi načini skopčani su sa pretjerivanjem pčela, a to prije svega teško, a zatim treba da su košnice naročito za to udešene — sa otvorima na šiljku.

II. Za džirzonke.

Sve što smo rekli o prirodnom rojenju za vrškare, važi i za džirzonke. Jedino imamo da dodamo: kako se roj stresa u džirzonku. To se čini ovako:

Prije svega džirzonka se namjesti na stalno mjesto. U nju se umetne 6—8 okviraca, ako ima sa suvim saćem, dobro, ako nema suvoga saća, onda se na svaki okvirac priljepi početak — parče suvog ili vještačkog saća i tako se u košnicu poredaju, ili se od strane leta izmaknu pozadi za dva pedlja.

Kad se tako džirzonka pripremi, onda se uhvaćen roj u rojnici donese tu, i rojница se izvrne otvorom — ustima — na više, pa se dva tri puta vrhom udari o košnicu i pčela strese na dno, a odmah zatim rojница se u prazan prostor džirzonke izruči i pčele sruče u košnicu. Zatim se okvirci, sa ogradnom daskom pozadi, odmah gurnu na svoje mjesto do leta. Sručene pčele odmah će se popeti na okvirce i otpočeti rad. Na košnici se zabilježi datum roja i godine starosti maticice, da bi znali njen plodno stanje za budućnost.

Vještačko rojenje u džirzonkama. Vještačko rojenje u džirzonkama vrši se na mnogo načina ali možemo spomenuti nekoliko najlakših i najprostijih:

1. Rojenje na nalet, vrši se isto onako kao i kod vrškara, što smo opisali.

2. Podjela gnjezda. Ovaj način vještačkog rojenja vrši se ovako:

a) Sa starom plodnom maticom u roju. Košnica za rojenje pregleda se i obilježe okvirci ispunjeni zaklopljenim crvom i mladom pčelom. To se čini u poludnevnim časovima kad je sva stara pčela na radu. Ako se nađe da se košnica može rojiti, ima n. pr. 10 okviraca punih s crvićima i mladom pčelom, onda se nađe okvirac sa maticom i prenese u novu košnicu za

roi. Zatim se uzmu još 3 okvirca sa crvom i mladom pčelom i oni prenesu u košnicu, ali se poredaju ovako: do leta se namjesti jedan prazan okvirac sa saćem, zatim okvirac s crvom, pa okvirac s maticom i dva okvirca s crvom i onda još dva okvirca sa praznim saćem, pa odgradna daska ili prozor. Ako u prenešenim okvircima nema, ili ima malo meda, onda se u jedan prazan okvirac mora naliti šećerni sirup, da se roju nađe hrana za slučaj ako nastupi nepogoda. Time je rojenje svršeno. Zaostale stare i mlađe pčele u prisadu obrazovat će iz crvića mladu maticu, i dok se ova izvede i oplodi, izleći će se sve mlađe pčele, pčele će u praznim čelijama nanijeti med, te se možete još i koristiti tim medom. Samo na 10—12 dana po rojenju treba da pregledate matičnjake, kojih će biti poviše, i između njih ostaviti samo jedan, a ostale uništiti, jer bi se inače opet rojila sa mladom maticom. Roj međutim, pošto ima svoju maticu, produžit će rad normalno i kako se koja miada pčela izleže, matica će odmah u ispraznjenim čelijama nositi jaja, te će tako roj brzo ojačati.

b) Sa mlađom pčelom i crvićima. Ovo ze rojenje vrši obrnuto od rojenja pod a). Mjesto maticice, prenesu se okvirci sa crvićima i mlađom pčelom, od 10 okviraca — 8 ili 9, a njihovo mjesto popuni se okvircima sa praznim saćem. I ovdje će biti isti slučaj kao i kod a) t. j. roj sa mlađim pčelama proizvesti će mlađu maticu, a prisad sa starom pčelom i maticom, produžiti će rad.

I za jedno i drugo rojenje pod a) i b), ako imate mlađe matice, ili gotove matičnjake, dobro će biti, da ih upotrebite, jer ćete za desetak petnaest dana prije imati maticu, što mnogo znači za napredak roja.

3. Smješani roj. Ovi rojevi mogu bez štete da se rade i u dobrim i u hrđavim godinama. Od 20 košnica n. pr. mogu neosjetno da se oduzmu po 2 okvirca sa zaklopljenim leglom i mlađom pčelom, i da se dobije 40 okviraca, od kojih da se načine 6—7 rojeva. To se radi ovako:

U poludnevnim časovima, iz košnica koje imaju poviše okviraca sa leglom i mlađom pčelom oduzmu se iz neke po 3 okvirca, iz neke po 2, i itd. prema jačini pčelca, te po 6—8 takovih okviraca grupišu se u praznu košnicu i načini roj po istom principu kao i roj pod b).

(Nastaviti će se.)

Pčelarenje i pčelarsko priporavljanje.

Piše J. B., pčelarski šegrt u K.

XXXI.

Sprava za hranjenje i napajanje pčela u košnici,

U kratkotrajnom mom pčelarenju ništa mi nije tako dodijavalo, kako upravo hranjenje i napajanje pčela u košnici. Proučio sam i po slikama i po opisima razne aparate, što ih tvorničari priugotavljaju i velikom reklamom nude. Nijedan nije mi konvenirao, a nisam se znao snaći, kako bih kojega upotrebio, pa nisam ni naručivao. Pa ipak hraniti je trebalo, napajati sam morao.

Bože, kolika packarija! Dodavao sam vodu u spužvi, a pčele ju oblijepile i zalijepile, pa i voda je ostajala u spužvi. Savjetovali me susjadi prostokošničari, da podajem pčelama hrane u raspolovljenim bazgovim cijevčicama. Priredim ih. Hrane stalo tek za lijek i to se proljevalo, curilo, obično prevrnulo. Pokušao sam sa limenim posudicama, a ove u jednoj košnici previsoke, u drugoj preširoke, pa uza svu opreznost zadavi mi se po koja pčela.

Srdio sam se, pa napokon resignirano zaključio: kada im ne mogu pomoći, neka rade što hoće. Tako mi je propalo nekoliko prostokošničarki, što sam ih od seljaka pokupovao.

Džabe i prostokošničarke, ali moj prigoj u amerikanskama moram održati. Bilo još hladno i žao mi bilo dirati u leglo, da im napunim koji okvirac i u njem podam hrane, a hrane trebaju. Nervozno osluškujem kako gladne zuje, pa otvorim ormār, u kojne bijaše još nekoliko cijevčica od bazge i one famozne kutijice od lima. U kutu kup trutovskoga saća. Instinktivno posegnem za njim i eto gotove sprave za hranjenje. Jednu stranu izrežem, skrojim potrebitu duljinu i širinu, napunim medom i turim u košnicu. Pčele navalile ko gladni vuci odnijele sve, a da ni jedna nije propala.

Od onoga časa ja ne trebam druge sprave za hranjenje i pojnenje. Osobito mi je to zgodno za prostokošničarke, jer dok jednu stranu stanica na satu izrežem, ostane tako nizak, da može skoro na svako leto, pa kako su leta uska uzimam uski, ali zato dugački sat i mogu podati blizu pol kilograma hrane.

XXXII.

Jeftini i točni okvirci.

Najjeftinije je ono što si sam načinio, a najtočnije je ono, što si sam izmjerio. Baš s okvircima je trista muka. Ili su premajeni, ili preveliki, nejednaki, neravnici a ma svakojaki, samo ne onaki, kakove bi pčelar trebao.

Kada sam prije dvije godine počeo pčelariti, pozvao

sam vrlo okretnoga radnika, dao mu jedan okvirac, da mi prema njemu izradi okvirce, što su mi manjkali — 11 komada! — za jednu košnicu. Čovjek vrlo spretan, bavi se mnogo rezbarenjem, točan je i pouzdan u mjenju, ali okvirca za košnice nije nikada ni vidio ni radio.

Poslije dulje vremena donio ih je. Kako mi je mnogostrano obvezan, a i voli me, izradio mi naručenih 11 okviraca, ali me upravo sklopjenih ruku molio, da si daljnju potrebu okvira drugdje naručim, jer da je njemu to vrlo teško praviti i da kod toga izgubi previše vremena.

Na zdravlje! Trebatи ћу njekoliko stotina okviraca, pa dok ovaj pravljenjem toliko vremena gubi, nerado ih radi, što će istom drugi reći i kako li debelo računati! Onaj čas moje pčelarsko oduševljenje spalo je barem za 50%.

Međutim pohodio sam jednoga pčelara u susjed. Štajerskoj. Pokazivao mi svoj pčelinjak, košnice i pčel, oruđe.

— A što je ovo?

— To je ler za okvirčke delati.

— Pa tko vam to radi?

— Ja sam si ih delam.

Zinem ja. Ta on je učitelj, dapače nadučitelj, pa si sam pravi okvirce!

— Pa molim vas, kako vi to radite?

On uzme iz ovećega svežnja oko metar dug jelov prutić, koji je već u pilani točno po mjeri gledom na propisanu čirinu i debljinu odpiljen, stavi ga najprije u jedan ler (Lehr-kalup), prepili na označena četiri komada, zatim ona četiri komada složi u drugi ler, zabije čavlićima i nije potrajala ni minuta, dvije i okvirac bijaše gotov.

Naravski da sam ja jedan i drugi kalup točno pregledao, da si ga uzmognem dati kod kuće načiniti.

Prvi kalup jest četverouglasti komad hrastovine dug po prilici 40 cm., visok i širok 5–8 cm. S gornje strane izdubena je uzduž grabica široka i duboka toliko, da se može u nju lahko metnuti daščica za pojedine vrsti okviraca. Od svršetka grabice točno je izmjereno, koju duljinu daščice trebamo i onde je pilom načinjen zarez, pa tako za drugu treću, četvrtu duljinu prema širini ili visini okviraca. Gotova daščica metne se u grabicu i pilom prepili u zarezu prema potrebnoj duljini. Slični kalup rabe i stolari n. pr. kada prave pojedine dijelove za prozore, pa će i ovoga za okvirce znati svaki odmah načiniti, čim mu se kaže, o čemu se radi.

Drugi je kalup za zbijanje okviraca. I njega će načiniti i malo domišljati stolar. Neka uzme točan i

podpuno pravilan gotov okvirac, pa prema njemu načini kalup za zbijanje takovih novih okviraca. Da budu dašćice kod zbijanja čvrste i nepomične, a da se opet gotovi okvirci iz kalupa lahko izvade, treba s unutarnje strane kalupa pričvrstiti željezna pera, a mogu se upotrijebiti i pomične drvene zagvozde, što će držati prostrane dašćice okvircu kod zbijanja, a satonos i dolnja daščica pričvršćuju se samim zbijanjem. Naravski da ovaj kalup mora biti na milimetar točan, čvrst i stalan tako, da se ni jedna daščica ne može ni za milimetar pomaknuti, pa je onda cijeli posao igraria i razbibriga.

Potrebite dašćice naruče se iz koje pouzdane pilane. Ja sam ih naručio od: Richard Bruszkay, Holzleistenfabrik, in Brühl, Post Weitra, Niederösterreich, a radje bi ih naručio iz koje domaće pilane, da znadem koja ih pravi, ali naši ljudi ne anonsiraju! 100 metara stoji K 1:80, a 1000 metara K 15.

Napisao sam ovo, prem sam siguran, da i mnogi naši pčelari rade ovakim kalupima, njima neće škoditi a opet vjerojatno ima ih dosta, koji teško dolaze do pravilnih okviraca, pa dok mogu ja uz svoje kalupe, prem nisam učio sljeda, niti sam ikada imao posla pilom i čekićem, načiniti dnevno uz drugi zvanični posao do 100 okviraca, moći će ih načiniti i svaki naš pčelar.

Čudim se, da se u našim pčelarskim knjigama ne spominju ovi tako jednostavni, a ipak pčelaru potrebnii i nužni kalupi. Ja sam si konstruirao jedan kalup za zbijanje četiri vrsti okviraca, pa da znadem, da bi koga od pčelara zanimalo, donio bi ga sobom na kongres u Karlovac. Međutim može ga i tamo svaki stolar, po natku, za sat, dva načiniti.

Oglas.

Poziv!

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kojemu je zaštitnikom presvj. g. Dr. Svetislav Šumanović kr. odjelni predstojnik u miru, saziva svoje

XII. kongresno zasjedanje

u kr. i sl. grad Karlovac na dan 4. rujna 1913. u 9 sati prije podne u veliku dvoranu gradske vijećnice, kojemu se Vaše p. n. gospodstvo ovim najčitivije poziva.

Gospodarsko društvo kao zadruga u Karlovcu priređuje tom prigodom gospodarsku izložbu i to: izložbu

stoke, kunića, peradi, voća, te pčelarsku izložbu. Izložba se otvara svečanim načinom dana 3. rujna t. g. u 9 sati prije podne te traje uključivo do 8. rujna t. g. Nadalje priređuje skupni izlet u bližnji starinski Ozalj-grad, pregledanje gradske munjare, gradnje željeznice Karlovac—Metlika, pa se potpisani kongresni odbor nuda, da će ovo kongresno zasjedanje biti mnogobrojno posjećeno.

Naročito se ovim naši revni pčelari umoljavaju, da bi na izložbi pčela što više sudjelovali sa svojim izlošcima, kako bi si i ovaj puta osvjetlili lice.

Gg. predavači umoljavaju se, da bi rukopis svoga predavanja poslali kongresnom tajniku u St. Jankovce do 20. kolovoza t. g.

Tko želi imati voznu iskaznicu za pogodnost vožnje na drž. željeznicama neka iste uz priklop marke od 50 filira potraži od predsjednika Dra. Antuna Rojc-a u Zagrebu, Vlaška ul. 2., pa će mu se ista odmah poslati, jer su već stigle.

Članovi kongresa umoljavaju se, da bi zaostalu članarinu izvolili poslati kongresnom blagajniku g. Eug. Kamenaru na Sušaku, a ostali pčelari umoljavaju se, da bi istomu izvolili pristupiti kao članovi, jer će razne pogodnosti uživati samo članovi kongresa pčelara.

Za gg. učitelje je moljeno, da za posjet kongresnog zasjedanja dobiju petodnevni dopust, kao i primjereni putni trošak.

Upozorju se članovi pčelar. kongresa, da za vrijeme obdržavanja našeg pčelarskog kongresa, u Zagrebu traje poznati »zbor«.

Odbor kongresa hrv. i srp. pčelara.

Zagreb, 10. srpnja 1913.

Predsjednik:

Tajnik:

Dr. Antun Rojc.

Franjo Stigelmajer.

Raspisani raspored.

1. Pozdrav predsjednikov.
2. Izvještaj o zastupanim društvima.
3. Čitanje zapisnika XI. kongresnog zasjedanja na Sušaku u g. 1912.
4. Izvještaj tajnikov o radu kongresnog odbora.
5. Izvještaj blagajnikov o zaključnim računima.
6. Izbor dvojice ovjerovatelja zapisnika.
7. Predlozi: a) kongresnog odbora.
b) inih predlagачa.
8. Predavanja.
9. Izbor kongresnog predsjednika i odbora.

IO. Rasprava o nacrtu pravila za savez hrvatskih i srpskih pčelarskih udruženja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

II. Izleti.

Najavljena predavanja.

1. Marko Šaula iz Rume: O saću.
2. Đorđe Kolarović iz Vel. Radinaca: Može li svaki pčelar reći, da je gospodar svojih pčela, ako pčelari sa pokretnim saćem?
3. Eugen Kamenar sa Sušaka: Higijena u pčelarstvu. Nekoliko brojaka iz pčelarstva.
4. Pavao Wittmann iz Zagreba: a) Hranjenje pčela sladom i neoporezovani karakterizirani slad. b) Izvještaj o bečkoj pčelarskoj školi i tečajevima. c) Praktične demonstracije sa hrvatskim košnicama.
5. Josip Burian iz Osijeka: Potrebujemo li organizaciju pčelara.

Na utvrdjivanje.

U društvenim prostorijama (donjogradska niša pučka škola, pri glavnem ulazu prva grada na lijevo, sobe br. 25.) isložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani bagrenovi i lipov med. Med je u staklenkama salvoren pergamens-papirom, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (Sadrži pol kgr.) stoji zajedno sa staklenkom i K, a društveni članovi i pretplatnici »Hrv. Pčele« uživaju 10% popusta. Još tma samo oko 300 staklenaka, sato tko želi imati čistoga sortiranoga meda, neka se pošuri.

Zaključni računi Pčelarske zadruge u Janjini za poslovnu god. 1912.

Gubitak	Račun gubitka i dobitka.	Dobitak
Troškovi oglašivanja	37 44	
Kamate na pasivne zajmove	36 76	
Naknada članovima za prodani med .	580 92	
Amortizacija alata	20 —	
Amortizacija requisita	10 —	
Razni troškovi	130 02	
Čista dobit na podmirbu	55 73	
	870 87	
		870 87

Aktiva	Bilanca.	Pasiva
Bilagajna u gotovu	320 63	
Dugovi družnara	95 26	
Dugovi nedružinara	774 93	
Sprave i alati	237 49	
Posude za med	303 17	
Zaliba meda	837 72	
Poslovni udjeli kod Saveza	200 —	
Zadružne knjige i registri	43 12	
	2812 32	
		2812 32

Na koncu god. 1912. bilo je u zadruzi 28 članova sa 32 poslovna udjela K 320—

Kroz god. 1912. pristupio je u zadrugu 1 član sa 1 poslovnim udjelom K 10—

Kroz god. 1912. istupilo je iz zadruge — članova K ——

Janjina, 30. novembra 1912.

Viđeno, svjedoči se za prepis suglasan izvorniku.

Janjina, 18. jula 1913.

D. Kaslin v. r.

Organ »hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku«, I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bzovcu.

Ovomu je društvu pokroviteljem hrvatski ministar Preuzvišeni gospodin dr. Theodor graf PEJACSEVICH.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fl. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 8. i 9.

U OSIJEKU, za mjesec kolovoza i rujan 1913.

Tečaj XXXIII.

Nikola pl. Skerlecz-Lornnički, kao prijatelj i zaštitnik naprednoga pčelarstva i gospodarstva uopće.

drugojo polovici 18. stoljeća za blage i sretne vlade carice i kraljice Marije Terezije (1740. do 1780.) začelo se pčelarstvo po svim zemljama Austrije dizati i širiti. Mariji Tereziji bijaše sveta briga nastojati i djelovati oko blagostanja svoga cjelokupnoga naroda. U toj svojoj materinskoj brizi uvidi ta uzvišena vladarica, da je i u pčelarstvu skriven krasan izvor narodnoga blagostanja. Ona se je osvijedočila, da je pčelarstvo također od neprocjenive koristi po cijelo čovječanstvo gledom na čudorednost i podaničku vjernost. Malena pčelica, kao simbol čistoće, rada i marljivosti, živim primjerom potiče pčelare na isto. Pravi su pčelari dobri i revni gospodari, koji ljube u svem red i čistoću,

te su kao takovi uzorni državljanji. Sva ova skionuše caricu Mariju Tereziju, da je odlučila učiniti pčelarstvo, taj živi simbol rada, čistoće i marljivosti, reda, sloge i zadovoljstva, općenitim dobrom svojih podanika. Ovim principom, pa osvijedočena, da se pčele bez temeljitoga znanja ne mogu uspješno gojiti, utemelji carica Maria Terezija god. 1770. pčelarsku školu u Beču. Učiteljem ove prve pčelarske škole u Beču bi imenovan vrstni i već tada glasoviti pčelar Antun Janža, seljak iz Kranjske. O istoj pčelarskoj školi čitamo u jednim stručnim bečkim novinama od godine 1771. od prilike ovo: „Pčelarstvo je zaista veličan ogrank gospodarstva. Pošto se med i vosak kupuje, pa se dapače i iz inozemstva često uvaža, to ne može danas nitko ni podvojiti o vrijednosti istih proizvoda. Unatoč tomu ne opazava se u narodu prava volja za pčelarstvom, poljodjelac smatra pčelu kao kakav dar od naravi, pa misli, da su pčele samo zato veoma

marljive, da vjemu prištede svaku brigu i trud. Odatle i potiče njegova skrajna bezbrižnost glede paše i hrane za pčele. K tomu se često pridruži jošte i neznanje, pa je tako svako njegovo dje-lovanje samo štetno, dapače ubitačno po pčele. Vojvodina je Kranjska sve druge naslijedne zemlje pretekla u pogledu pčelarstva. Stoga je i pozvan iz zemlje Kranjske vješti pčelar Janža, te je imenovan ces. kralj, učiteljem na ovdašnjoj pčelarskoj školi. Ista je škola već prošloga ljeta otvorena, ali će sistematicka predavanja o pčelarstvu uopće i gojenju pčela napose otpočeti tek ovoga ljeta i to pod konac travnja, a završiti će se polovicom rujna itd."

Otvorenjem ove pčelarske škole u Beču, zabilje je pčelarstvo častno mjesto u okviru narodnoga gospodarstva. Akoprem je Janža bio posve jednostavni seljak iz gornje Kranjske, koji je vrlo slabo njemački govorio, to je on ipak bio muž izvanrednoga talenta i praktičnoga znanja. Za kratko vrijeme bijaše Janža po svim zemljama Austrije poznat, kao glasoviti strukovnjak u naprednom pčelarstvu. Što više dobar je njegov glas prodro preko austrijske granice u Njemačku, te su se i Nijemci poveli za njegovim tvrdnjama i dogmama.

U isto vrijeme, kada je svečanom sjednicom od 11. listopada 1776. uvedena u život kr. akademija znanosti u Zagrebu, bio je Nikola pl. Skrlecz-Lomnički vrhovni ravnatelj nauka u Hrvatskoj. Iz životopisne studije, što ju je priopćio u «Narodnim Novinama» ove godine naš velezaslužni pedagog Antun pl. Cuvaj od Čarevdara, priopćiti će ovdje i našim pčelarima glavne ideje Nikole pl. Skrleca-Lomničkoga o narodnom gospodarstvu, a te su ove: Temelj države i prvi uvjet svakoga ekonomičkoga razvoja jest pučanstvo, samo zemlja gusto napučena može napredovati i bogatom postati, pak vlada takove samo zemlje može računati na veći dohodak. „Ubi populus, ibi obulus“, ovaj aksiom merkantilističnoga sustava prigrluje i Nikolu pl. Skrlecz-Lomnički, te ga na više mjesta izrazuje. Valja otklanjati zapreke mnogučaju pučanstva; u normalnim okolnostima, t. j. ako ne ima rata, glada i kuge, u zemlji slabo nastanjenoj, broj se žiteljstva podvostručuje za 30 godina, a u zemlji dobro napučenoj može se

kroz više godina držati u ravnoteži, može se kadšto umanjiti, uvijek pako, ako ne nadode kakova vanjska zapreka budi prirodna, budi zakonarska, za 50 godina umnoža se za jednu trećinu, pa to ide dotele, dok pučanstvo tako ne naraste, da se ili iseljuje u kolonije, ili nestankom razmjerja među produkcijom ili konsumcijom, ne počne stradati i padati.

Malen broj žiteljstva nepovoljan je i stoga jer prijeći uspostavu pravoga razmjerja među produkcijom i konsumcijom.

Nerazmjerje među produkcijom i potroškom dade se odstraniti umnoženjem domaćega pučanstva, zatim davajući pogodnosti useljenicima inozemicima kao i onim domaćima, koji se iz dobro napučena kraja presele u slabo ili nikako nastanjene. Pogodnosti te neka dade država i to: oprost od plaćanja poreza, vojničke dužnosti, gospoštinskih tereta, a druge mogla bi dati zemaljska gospoda n. pr. posagraditi kuće naseljenicima itd.

Svaki stanovnik treba da vrši neko zvanje, koje ga može hraniti (status alimentationis), jer „individuum, quod non habet certum alimentationis statum, Reipublicae oneri est“, ako pak cijeli razredi ne imaju takova zvanja, nastaju odatle pogibelji za društvo i državu. A za takove klase pučanstva drži Nikola pl. Skrlecz-Lomnički: Izraeliće, Cigane i donekle Vlahe.

Zadaća je narodnoga gospodarstva (oeconomia publica) raditi oko toga, da se umnožaju, oplemeni i usavrše produkti svih triju carstva prirode; jedan od najvažnijih uvjeta materijalnoga dobrostanja i procvata gospodarstva je »ravnoteža u razmjeru među produkcijom i konsumcijom«.

Velevažna je i posve opravdana tvrdnja Nikole pl. Skrleca-Lomničkoga osobito ova: »Oko gospodarstva imadu svi raditi: pojedinci, oblasti i zakonodavstvo, a prema potrebi mogli bi se imenovati «Curatores oeconomiae publicae», kao što i za neka zanimanja gospodarska, n. pr. pčelarstvo, svilogoštvo, itd. posebni nadzornici, treba ustrojiti gospodarske škole praktični, gospodarstvu vješti ljudi imali bi podučavati puk u gospodarstvu, jer se ovim načinom može doći u najkratcem

vremenu do povoljnijeg a rezultata. Tu zadaću bi mogli preuzeti *svećenici rasnih vjeroispovijesti*, pa i zemaljska gospoda. Ovdje samo opetuje Nikola pl. Skrlecz-Lomnički ono, što je još prije kao savjetnik hrvatskog najmestničkog vijeća predložio bio, da imade naime mladi kler svih zakonom priznatih vjeroispovijesti apsolvirati tečaj praktične ekonomije, a svjedodžba o tom stečena neka služi preporukom za višu službu ili bolji beneficij. Međutim sva ozbiljna nastojanja toga rijetkoga i umnoga rodoljuba oko unapređivanja pojedinih ograna gospodarstva, kao što je pčelarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo itd. moradoše se izjaloviti, jer mu je za onda još manjkao dovoljan broj spremne inteligencije. Preko stotinu godina poslije smrti njegove, kadno je u nas «hrv. slav. pčelarsko društvo» (osnovano g. 1879) otpočelo ozbiljno raditi oko unapređivanja i širenja naprednoga

pčelarstva, podigao je pisac ovih redaka, kao narodni zastupnik, u hrvatskom saboru svoj glas u prilog pčelarstva i gospodarstva uopće*), ali, žaliboze i taj glas ostade samo glas-vapijućega u pustinji. Nesređeni politički odnošaji ne dadoše napred.

Danas je milošcu Njeg. Veličanstva i povjerenjem ugarskoga ministra predsjednika preuzeo plemenitu misiju u Hrvatskoj pranuk nezaboravnoga nam Nikole pl. Skrleca-Lomničkoga.

Kr. povjerenik dr. Ivan barun Skrlecz-Lomnički, koji je na dan rođenja našega Prejasnoga vladara sretnim slučajem izbjegao ubojitom tanetu jednoga zanešenjaka, pozvan je, da hrvatski narod privede sa uzburkanoga mora u luku mira, sreće i blagostanja. Dao Bog!

Bogdan.

Priprava za uzimljivanje pčelaca.

(Praktične upute.)

Sad je vrijeme, da se pčelci točno pregledavaju i za uzimljivanje prirede. Samo dobro uzimljeni pčelci mogu jaki i zdravi dočekati prvu proljetnu pašu. Dobro uzimljivanje pčelaca jest remek-djelo svakoga pčelara.

Prvi je uvjet dobrega prezimljaja kod svakoga pčelca, da ima dobru maticu. Dobra je matica ona, koja pravilno i obilno leže jajašca, a to može samo oplodjena zdrava i mlada matica činiti. Oprezan pčelar mora točno bilježiti starost svojih matica, pa čim je koja matica navršila treće ljetno svoga djelovanja, treba ju prije uzimljenja uništiti i zamijeniti mlađom sposobnjom maticom. Ne nadeš li sada kod pregledavanja u kojem pčelcu nikakvoga legla, to je znak da taj pčelac nema matice. Ovakav će pčelac vrlo rado primiti dodanu mu maticu, ali za veću sigurnost ipak je bolje, ako se matica doda zatvorena u posebnom kavezu, pa tek poslije 24 sata iz kaveza ispusti. Najgore je, kada kod ovog pregledavanja naiđeš na pčelca sa grbastim leglom (Buckelbrut), jer u takova je pčelac obično jedna pčela radilica, koja leže neoplodjena jajašca u radiličke stanice. Iz takovih se jajašaca izlegu

dakako sami kržljavi trutovi i takav pčelac biva svaki dan slabiji, dok napokon posve ne propadne. Ako si to još za vremena opazio, dok je takav pčelac još jak, dok je naime još pun pčela radilica, dodaj mu dobru oplodjenu maticu, ali ako je već znatno oslabio, pa nema dosta pčela radilica, šteta za svaki posao; pčelu treba istjerati, a košnicu odstraniti. Ovakovu se pčelcu može dodati dobra oplodjena matica samo na ovaj način: Sve okvirce zajedno sa pčelom treba izvaditi, pa i onu preostavšu pčelu iz džirzonke sve do jedne izmesti i to na jedno 10 – 20 koračaja pred pčelinjakom. Posve izpražnjenu džirzonku postavi tada opet na svoje mjesto, pa okvirce onim istim redom, kako su i prije bili, poslaži u džirzonku, a dakako bez pčela, jer se sve pčele sa okviraca kamo u travu pomesti moraju. Da budeš još sigurniji ne meći u džirzonku ni one okvirce sa leglom, nego ih zamijeni drugim izgrađenim, pa možda i mednim okvircima. Na ovaj način će se opet sva pčela radilica vratiti na svoje mjesto u džirzonku, samo ona radilica pčela, koja je zaledla trutinu, ne će, nego će se zavući kamo u travu i uginuti. Nakon ove procedure možeš dodati drugi dan tomu pčelcu dobru oplodjenu maticu i on će ju primiti, pa će biti spašen.

Drugi je uvjet za dobro prezimljanje pčelca, da

*) Vidi stenografski zapisnik 56. sjednice sabora kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, držane dne 7. ožujka 1907.

ima dosta meda i dosta cvjetnog praška i to na pravom mjestu. Med je na pravom mjestu, ako je gore u glavi košnice, dakle kod džirzonaka (stublika) u gornjoj etaži okviraca. Ako pčelac ima 8—10 kgr. meda, izduraće tim preko zime i dočekati prvu proljetnu pašu. Ima li pčelac malo meda, pa možda i ispod 6 kgr., treba mu već sada taj manjak nadoknaditi. Najjednostavnije je, kad oduzmeš od onog pčelca, koji ima previše, pa dodaš onomu, koji ima premalo. Ako nemaš otkle oduzimati, moraš sada hraniti. Najbolja je hrana dakako dobar med, a ako nemaš meda, tada hrani rastopljenim bijelim šećerom. U litri vode rastopi 1 kgr. šećera i to ne mora biti kuhanjem, nego je dobro, ako u vrelu vodu staviš šećer, da se rastopi. Pčelce ne valja hraniti preko dana, dok izlijetaju pčele, nego uvek pred večer, kad prestanu izljetati. Hranjenjem preko dana mogla bi se vrlo lako navabiti pčela tudića, pa evo tada neprilike, a možda i grdnje štete.

Treći je uvjet dobra i pravilna gradnja u ulištu. U plodištu ne smije biti mnogo trutovskih stanica, pa ako ih ima, treba to sače odstraniti iz plodišta, pa zamijeniti radiličkim stanicama.

Trutovske stanice u plodištu zadrže pčelca proljećem u razvoju, jer matica ne može ranо s proljeća dovoljno prema potrebi razviti radiličko leglo. Sve neizgrađene okvirce treba također odstraniti iz plodišta i zamijeniti ih potpuno izgrađenim radiličkim stanicama. Ako ima u kojem neizgrađenom okvircu poklopljenog meda, treba taj med otklopiti i okvirac staviti natrag do prozora, pa će ga pčele sakupiti i u plodište prenijeti. Prestaro i crno sače treba također odstraniti i zamijeniti mlađim saćem, jer se svaki pčelac mnogo bolje razvija na mlađem saću.

Osim ova tri glavna uvjeta za dobro prezimljene pčelaca, mora pčelar paziti, da pčelci imadu u svom ulištu dovoljno prostora i dosta zraka, da imadu do uzimljenja puno mlađih pčela i da su pčelci smješteni na mirnom mjestu, gdje ih ništa ne uznemiruje.

Kada je pčelar svim tim svoje pčelce osigurao, tada ih treba tamo pod konac listopada, pa ma i u studenom samo zatrpati i uzimiti.

B. P.

Predavanje iz pčelarstva.

 Vaj put je to poučno i zanimivo predavanje održano u ubavom mjestu Viljevu (udaljeno od Osijeka 2 i pol sata željeznicom). Poslije 9 sati prije podne prispijesmo nas petorica iz Osijeka na Viljevački kolodvor, gdje su namarom tamošnjega ravnajućega učitelja Stjepana Kelrajtera i općinskoga bilježnika i načelnika Josipa Totha dočekala dvoja kola. (Od kolodvora do sela ima se voziti dobar pol sata, a u zimsko doba valjda i pol dana, jer je poljski put od kolodvora do ceste, koja vodi u Viljevo, prava provala. Ne možemo se dosta načuditi barunima Gutmann, koji su vlastnici te željezničke pruge, da oni ne premjeste kolodvor bliže do viljevačke ceste, jer bi to samo odgovaralo prometnim interesima. Op. ur.) Iza pol sata vožnje na kolima dospijesmo u mjesto Viljevo i odsjedosmo, kao gosti ravn. učitelja u njegovom gostoljubivom domu. Samo što smo se malo oprašili i udesili školsku sobu za predavanje, podosmo zajednički k službi božjoj. Sa prodikaonice poslije propovijedi oglasio je župnik sačkupljenom narodu, da će popodne biti u školskim prostorijama poučno predavanje iz pčelarstva i to odmah poslije večernjice, koja će radi

toga otpočeti ranije no obično nedjeljom, t. j. u 2 sata poslije objeda. To isto je poslije mise oglasio po selu i općinski bubenjar. Koliko je naš narod željan zdrave pouke, osvjedočimo se i u Viljevu. Već poslije pol 3 sata popodne napunila se je školska dvorana narodom. Usprkos buri i grmljavini došao je i mjestni župnik veleč. g. Aleksander Gado, općinski načelnik i bilježnik Josip Toth, opć. blagajnik Stjepan Lovošević, odbornici: Živko Zec, Jozo i Fabijan Knežević, Mato Risović i drugi. Pošto je g. Kelrajter pozdravio u ime Viljevčana gg. izaslanike društva »Prosvjete« i »hrv. slav. pčel. društva«, a osječki ravnatelj g. Franjo Sudarević lijepo i svakom jasno protumačio svrhu jednoga i drugoga društva, otpočeo je tajnik »hrv. slav. pčelarskog društva« Bogdan Penjić predavanjem. Popularno ovo predavanje otpočelo je povještu pčelarstva, a zatim je predavač dokazivao veliku prednost naprednoga pčelarenja sa pokretnim saćem prema onomu primitivnom načinu pčelarenja sa nepokretnim saćem. Osobito je isticao prednost umjetnoga saća i vrcala, te veliku korist, što ju je napredni način pčelarenja razumnom pčelaru odbaciti može. Da je pri tom predavanju palo sa strane seljaka i mnogo

raznih upita, na koje je dakako sam predavač odmah točno i posve jasno odgovarao, dokazom je, kako su svi prisutni seljaci to predavanje najvećim zanimanjem pratili. Pošto se je predavač osvijedočio kako u Viljevu (u školskom vrtu) krasno napreduju voćke, osobito jabuke, to je u svom predavanju upozorio slušateljstvo i na veliku korist, što ju pčelarstvo doprinaša pri oplođivanju voćnoga cvijeta. Kao eklatantan dokaz tomu naveo je predavač jednu njemačku naselbinu u Australiji. Ta je naselbića zasadila oveći broj raznih voćnih stabalaca, što ih je sobom ponijela iz Evrope. Te su voćke dobro napredovale i bujno cvjetale, ali plodu ni traga, dok nije u tu naselbinu pridošao jedan Nijemac sa nekoliko košnica pčela. Opazivši to naseljenici, nabavili su si pčelaca i sada se u veliko bave pčelarstvom i voćarstvom.

Predavanje ovo, koje je bilo ne samo zanimivo, nego i vrlo poučno, zasladio je predavač prikazivanjem slika na skioptikonu, kojim je ravnao osječki učitelj Josip Metzing. Sve lijepo i vijerno izvedene slike, 45 na broju, protumačio je predavač, da su se slušatelji upoznali ustrojem, životom i radom pčele medarice;

predočilo im se razno najpotrebnije pčelarsko oruđe za napredno pčelarenje, kao i uporaba istoga; vidjeli su razne sisteme džirzonaka i običnih košnica, kao i čitav niz manjih i većih pčelinjaka po raznim krajevima Evrope, Amerike i Australije.

Po dovršenom predavanju zahvalio se je predavaču toplim riječima u ime svih prisutnih Viljevčana rav. učitelj g. Kelrajter, a osječki učitelj, kao članovi društva „Prosvjete“ porazdijeliše među sakupljeni narod mnoštvo poučnih i dobrih hrvatskih knjiga, kao dar „Prosvjete“. I tako je naš seljački narod u Viljevu, uz lijepu pouku, još i zdravim hrvatskim štivom baš sjajno nagrađen. Svaka hvala za to društvu „Prosvjeti“, hrv. slav. pčel. društvu, osječkom ravnatelju g. Leonardu Fichtneru, koji se je kao agilni tajnik „Prosvjete“ baš svojski zauzeo, da je do toga predavanja došlo, srdačna hvala kr. savjetniku i ravnatelju rafinerije petroleja na Rijeci p. n. g. Baraću, koji je svoje slike predavaču za to predavanje posudio, a napokon bratska hvala viljevačkom rav. učitelju i njegovoj ljubeznoj gospodi, koji su nas osječke izaslanike u svoj gostoljubivi hrvatski dom onako prijazno primili i gospodski počastili. **Bogdan.**

Hranivost meda.

Nema sumnje, da je med bio prva poslastica čovječanstvu. Znademo, da je čovjek već u najstarije doba držao pčele. O tome svjedoče najstariji spomenici Egipćana i starih Indijanaca, pa biblija i književnost starih Grka i Rimljana. Stari su se Slaveni bavili jako mnogo pčelarstvom. U nepreglednim šumama sjeverne Evrope raslo je bezbroj lipa (imade ih i danas još), koje daju puno meda. Od njega su pravili jako i opojno piće inedovinu.

Dok se nije znalo za slador, pčelarstvo je bilo u velike razvijeno, a kad je uspjelo iz sladorne trske i repe praviti slador, počelo je ono jako nazadovati.

Pa ipak je med hrana, koju ne može ni slador potpuno zamijeniti.

U jednom predavanju o medu veli Dr. Bärner: Želimo li znati, koju hranivu vrijednost imade med, moramo najprije upoznati vrijednost njegovoga najvećega konkurenta, a to je slador, koji se gotovo jedini upotrebljava u kavi, čaju, u kuhinji, kod ukuhavanja voća, u slastičarnama i dr. Ne treba ni spominjati, da i djeca troše slador u velikoj količini. Prema tome bi se moglo

predmijevati, da je slador dobro, probavljivo, možda najbolje hranivo.

Ipak nije tako! Slador je kao takav potpuno neprobavljiv. Da bude probavljiv, mora se ponajprije kemički promijeniti, ili kako vele „invertirati“. To biva pomoću raznih želučanih sokova. Kad je slador tako promijenjen, tek tada je sposoban za hranivost.

No ako je želudac preslab, pa ne može prirediti sav slador, da bude probavljiv, ide takav slador iz želuca neprobavljen, pa prouzročuje razne poteškoće, a osobito kod djece razne želučane i crijevne bolesti. Svaki je od nas, kada je jeo slador u većoj množini, iskusio te posljedice. Radi toga se čuje često govoriti, da slador i razni slatkiši nijesu zdravi za čovjeka. Da se slador učini probavljivim, mora se, kako prije spomenusmo, u želucu promijeniti, invertirati, i to u dvije vrste sladora: dextrosu i laevulosu. Istom te dvije vrste može krv nepromijenjene u sebe uzeti i upotrijebiti.

Med je pako već invertirani slador. Onaj proces, što ga čini čovječji želudac sa sladrom, da ga kemički promijeni (invertira), učinila je već pčela u svom želucu,

pa je zato med potpuno probavljiv. Med dobiva još veću vrijednost, ako uzmemu u račun važnost sladora za čovječe tijelo. Većina ljudi ne zna, da čovjek treba mnogo sladora. Čovjek jede mnoga jela, koja sadržaju u sebi mnogo škroba. Pomoći želučanih sokova pretvara se škrob u slador. Pomislimo li pako, da brašno, krumpir, povrće i mnogo drugo jelo imade svoju hranivost pripisati baš škrobu, lako ćemo pojmiti, koliku množinu sladora treba čovječe tijelo za svoj razvitak. Dapače i u mlijeku, koje je isključiva hrana dojenčadi, imade mliječnoga sladora, koji se mora prije promijeniti, da bude probavljiv. Uzmemu li to sve u obzir, dolazimo do prevažnoga zaključka, da od sviju vrsta sladora treba čovjek samo t. zv. invertirani slador ($dextrosa + laevulosa =$ medni slador). Sve ostale vrste sladora mora želudac kemički promijeniti prije, nego li budu sposobne za probavu.

Toga radi valjalo bi med upotrebljavati što više za hranu, osobito kod djece. No hraniva vrijednost svakoga meda nije jednaka. U trgovinu dolazi danas vrani i muljani (prešani) med. Pod imenom vrcanoga meda dolaze u naše trgovine iz inozemstva t. zv. sirupi (pogotovo krumpirov sirup). Taj sirup je krasne jasne boje, a teka poput finoga meda. Takav je med za čovječji želudac pravi otrov. Sirup se ne dade razlikovati od meda okusom, već samo kemičkom analizom. Zato tko želi biti siguran, da uživa med, a ne sirup, neka ga kupuje samo u potpuno solidnim trgovinama.

Druga je vrsta meda muljani med. Taj se dobiva tako, da se pčele u jesen uguše, a onda se prešom istisne med iz saća. U to se doba nalazi u saću i pčelinjega legla u raznom stupnju razvitka. Dok se med ispreša, prođe katkada i po više tjedana (dapače i mjeseci) leglo se u takovom saću rastvara, gnjili, pa takav med nikako ne može da bude zdrav.

O hranivosti meda spominjemo ovdje jošte i izvadak iz časopisa »Gesundheit«: »Što se tiče probavljivosti, hranivosti i teka, teško da imade medu premice. Med prolazi potpuno u krv i time podaje tijelu nužnu toplinu. Kad se turista u Švicarskoj čuti krepčijim poslije zajutarka, komu je redovito dodan med, kada verući se po strminama lakše diše i ne umara se tako lako, nije to nikakvo utvaranje, već zgoljna činjenica, jer je on sa svakom žlicom meda, koju je pojeo, dobio više hranivosti, koja ga jača, nego li bi dobio s najjačim maslacem.«

Navodimo još Denulera, koji u poznatoj svojoj knjizi »Hoćete li biti stari?« piše: »Jedite svaki dan u jutro

najbolju hranu i med. Udrobi u mlijeko kruha, a poslije toga uzmi žlicu čista nepatvorena meda. To je za svakoga najzdraviji, najhraniviji i najtečniji zajutrak.«

Djeca, koja naglo rastu, hlepe za slatkim stvarima. Podajte im meda! To je bolja i zdravija hrana, nego li kakva mu drago poslastica.

U našoj domovini imade dosta meda, koji se može i po teku i po licu takmiti sa svakim inozemnjim. Najglasovitiji je med na svijetu t. zv. grčki med, koji je u svjetskoj trgovini vrlo poznat i skupo se plaća. A koje biljke daju taj med? U proljeće žalfija (kadulja, Salbei, *Salvia officinalis*), a u jesen majčina dušica (timija, *Thymus*). Te iste biljke rastu u našem Hrv. Primorju u silnoj množini. Na stotine i stotine četvornih kilometara prekriva žalfija i dušica kameniti krš našega Primorja. Tisuće i tisuće metričkih centi meda propada godimice s neznanja. U jesen doduše dobiva narod dosta meda od dušice, ali u proljeće od žalfije gotovo ništa, jer u proljeće ne umije izrabiti pčelinju pašu. Međutim je i tamo krenulo na bolje. Naša kr. zemaljska vlada izaslala je prije 4 godine u primorske krajeve pčelarskoga vještaka, koji je podučavao narod u pčelarenju.* Sjeme je palo na plodno tlo. Danas dobivaju naši primorski pčelari med u svibnju od žalfije, a u jeseni od dušice. Taj je u svakom pogledu premac toli glasovitom grčkom medu.

I žalfija i dušica vanredno su ljekovite biljke, pa je zato i med tih biljki isto tako ljekovit. Što se tiče boje, jedan je i drugi svjetlo žute boje. Teka je jedan i drugi vanredna, samo se u mirisu razlikuju: Žalfijin je med nježnoga ljupkoga mirisa, dočim je dušičin jakoga ali vrlo ugodnoga.

Spomenimo, da se u Primorju počelo vrlo lijepo razvijati racionalno pčelarstvo. Šada treba uprijeti sve sile, da se ne sustane na pol puta. Sustati bi se pako moglo, ako pčelari ne bi mogli unovčiti svoj med. Tomu nastoji pomoći Hrv. slav. gospodarsko društvo u Zagrebu (pčelarski pododbor), koje je preuzele iz Primorja (iz mjesta, gdje se, otkada svijet postoji, nije u proljeće dobila ni kaplja žalfijinog meda) više metričkih centi meda,

*) Već pri koncu prošloga stoljeća razasiljalo je „hrv. slav. pčelarsko društvo u Osijeku“ džirzonke u hrv. Primorje a god. 1902. mjeseca kolovoza držao je praktično predavanje iz naprednog pčelarstva urednik »Hrv. Pčele« u Vinodolu (mjesto: Tribal). Vidi »Hrv. Pčele« od god. 1902. br. 9. i 10. strana 76). Tamo je već tada bilo vrcanog meda se ovijeta žalfije. Posredovanjem hrv. slav. pčelarskog društva u Osijeku osnovana je god. 1903. pčelarska udružba u gradu Šibeniku.

(Op. ur.)

koji stavlja u promet. Svaki Hrvat, koji će kupovati med od pčelarskog pododbora:

I. zadužit će se u velike svojoj domovini, jer će poduprijeti kupovanjem meda kod nas naše domaće pčelare i

2. koristit će samomu sebi, jer mu gospodarsko društvo daje jamstvo, da je to čisti, nepatvoren cvjetni med, a ne moguće iz inozemstva pod raznim imenima importirani otrovni krumpirov sirup.

Kvirin Broz.

Sa puta po Rusiji.

[Piše Ivan Hermann, Beč.]

Poslovno moradoh putovati u Rusiju, a tom zgodom sam donekle proučio i tamošnje pčelarstvo, o čem želim izvestiti.

Putujući kroz Galiciju i Bukovinu, video sam već više ovečih pčelinjaka, sve pod vedrim nebom.

U samom Kieve, gdje sam se zadržao nekoliko tjedana, video sam samo pojedine košnice pčela, ali također sve postavljene pod vedrim nebom.

Istom u Feteši na jednoj ekonomiji u Besarabiji imao sam prilike jedan pčelinjak od 120 pčelaca pobliže pregledati. I ti su pčelci svi postavljeni pod vedrim nebom. Tu sam što šta proučio, jer je posjednik toga imanja prilično dobro njemački govorio. Gospodin Mihajlo Kaufmann (tako se taj gospodar i pčelar zove) pozvao me k sebi, da mi pokaže svoje imanje. Vozikali smo se cijeli dan po poljanama, provezli smo se pokraj lijepo uređenog ribnjaka, razgledao sam njegovo svinjogostvo i ovčarstvo, a oko poldana dođosmo do pčelinjaka. Svi su pčelci smješteni u jednom oko 30 jutara velikom voćnjaku, a svaka džirzonka ima svoj posebni krović, pa bi na prvi pogled pomislio, da si među spomenicima na groblju. Tu sam se zadržao dulje vremena i pojedine pčelce pregledavao. Džirzonke su postavljene sve po dva metra jedna od druge, a red od reda 3 metra udaljen. Leta su okrenuta prema istoku. Nutarnje uređenje ovih džirzonaka je posve slično Berleševim stublikama, samo što leto nije na prednjoj strani, nego postrane, tako da su okvirci sječimice prema letu poredani. Ovakove sam džirzonke svuda po južnoj Rusiji nalazio. Kad sam zapitao prisutnog čuvara ovih pčelaca, da li rabi umjetno sače, odgovori mi on, da mu je umjetno sače poznato, ali ga još nikada nije rabio. Isti je Poljak i ono što zna naučio je u Krakovu. Kod samih pčela nisam opazio nikakove razlike od naših pčela, jedino bi rekao, da su dobroćudnije od naših. Ja sam otvorio džirzonke i pregledao pčelce kod više njih, pa akoprem je bio lijep i upravo sparano dan, nije me ma baš ni jedna pčela ubola. Pčelese nisubašni najmanje

uznemirivale, nego su sjedile posve mirno na saču, mada ih nisam ni zadimio. Njihov pčelar ne poznaje pčelarske krinke, nego kada opazi, da su malo uznemirene, on ih zadimi dimom od tinjajućih starih krpeljina. Da su te pčele tako mirne pripisujem jedino tome, što su smještene pod vedrim nebom i dosta razdaleko jedan pčelac od drugoga.

Najglavniju pašu za pčele pružaju tamo poljski usjevi, jer osim voćaka u voćnjaku i nekoliko vrba oko ribnjaka, nisam tamo video drugoga drveća. Korova, kao gorušice, mrtve koprive, čistaca i dr. nisam tamo video. Sije se u veliko grašak za hranu svinjama, vrlo mnogo repice, pa i kukuruz, zob i nješto djeteline, ali esparzete vrlo malo. Pokušali su sijati i faceliju. Najbolju pašu imadu pčele proljećem sa voćnoga cvijeća i sa repicé, a kašnje sa djeteline i graška.

A sada da opišem u kratko gospodarstvo gosp. Kaufmanna. Cijelo imanje zaprema površinu od 1000 desjetina (1 desjetin = 109.25 ara). Najviše se bavi svinjogostvom. Tada je imao 800 komada svinja, za uzgoj, 500 prasadi i 1000 komada za timarenje (Mastschweine) i to sve jorkširske, berksirske i longširske čiste pasmine. Ugojeni se svinji dvaput na godinu šalju u Njemačku. Imao je tada i 600 komada ovaca, karakulske, perzijske i romanske pasmine. Ovci se dvaput na dan pomuzu. Video sam 80 komada krava razne pasmine, a med njima i bivolica, 120 komada koza importiranih direktno iz Švicarske, pa i dugodlakih ruskih koza u velikom broju. Ima 80 teretnih konja i 150 teglečih volova, a video sam i lijepih čistokrvnih ždrijebacu, dobavljenih iz Njemačke i Engleske. U ribnjaku se bavi ribogostvom. Peradarstvo je tamo također lijepo razvijeno; video sam osobito lijepih eksemplara tulouških i emdenskih gusaka, pekingskih, bisamskih i mandarinskih pataka, raznih pasmina kokoša: orpingtona u raznim bojama, favorolske i plymouthske pasmine itd. I golubova ima raznih pasmina, a najviše mi se dopao jedan par »Buchara—Trommler« sa tamno-crnom pericom,

koji bi sigurno na svakoj izložbi dobili prvu nagradu. Napokon našao sam tamo i raznovrsnih kunića, a među njima i novu vrstу »Argentés de Champagne».

Po svemu se vidi, da je to gospodarstvo jedna formalna izložba za sebe.

Pčelinja kuga.

[Gr. Sofronijević].

Pako su mnogi pčelari povodom ove bolesti ostali bez pčela, mnogi pčelinjaci zatvoreni i mnogi pčelar za uvjek napustio svoj pčelinjak i prestao sa gajenjem pčela, zbog ove opake bolesti, ipak je ona u narodu ostala nepoznata. Naš narod, kad mu pčeles na pčelinjaku naglo pomru, pripisuje raznim vračolijama, sudbini ili čemu drugom, a nikako i nikada ovu bolest poznavao nije, niti je poznaje. Izuzetak čine školovani i pismeni pčelari, koji ovu bolest poznaju, čitajući knjige i listove pčelarske. A da ova bolest ipak postoji, dokaz je to, što imamo mnogo pčelinjaka, na kojima su pčeles naglo izumrle i košnica, u kojima se ni jedan pčelinji roj nije htjeo zadržati, niti otpočeti rad u njima.

Ova se bolest javlja u najviše slučajeva s proljeća, ne baš rano, već obično u drugoj polovini ožujka i travnja mjeseca, a uzrok su joj sićušne gljivice, t. zv. bacillus alvei, koje se javljaju u crevima pologa. Ovaj bacil u najvećim razmjerama zarazi košnice, kad rano s proljeća otopli i matica nanese polog, a da zatim nastupe hladni i močarni dani, te se pčeles ponovo povuku u gomilu, a zaleženi polog ostane bez dovoljne topote, njege i hrane. A pri tom i ako pčeles nisu prikupile i u košnicu unele dovoljno cvjetnog praška, koji u sebi zadrži bjelančevinastu hranu, a služi za spravljanje kaše za ishranu pologa. S jeseni i u drugoj polovini ljeta javlja se ova bolest kod onih pčelara, koji sa težnjom, da što više košnica vide na svom pčelinjaku, idu tako daleko, da i najmanji roj smjeste u zasebnu i veliku košnicu, ili čak što više košnice, koje nisu spremne za rojenje, roje ih vještačkim putem, i ako se one možda te godine ni rojile ne bi.

I špekulativno prihranjivanje pčela može dati povoda, da se ova bolest razvije i u pčelinjaku ugnjezdi, ako se pčeles suviše rano s proljeća ovom hranom počnu hraniti. Stoga pčelar treba dobro da poznaje svoje košnice, floru i klimu, pa da samo jake košnice pred glavnou pašu i povoljno vrijeme špekulativno prihranjuje, a nikako u svako doba i sve košnice.

Ako ova zaraza napadne još nepokriven polog,

pčeles ga brzo izbace napolje i saće očiste bez težih posljedica, ako im uz to i pčelar pripomogne. Ali kad oboli pokriven (zatvoren) polog, pčeles u tom slučaju nisu u stanju očistiti ga tako brzo; a naročito, ako je pored toga vrijeme hladno i močarno, te pčeles ne mogu napolje izlijetati, već polog izumre, pređe u trulež i počne razvijati jak smrad. Obole li crvići u saću, mršave — saslušuju se, a zadnji im dio tijela otekne (nabrekne), rezervna hrana u čelijama pretvorila se u mutnu lepljavu masu, a crvići uginu i počnu se raspadati. Kod poklopljenog pologa, poklopci se utuve i pokažu male rupice na sredini, a kad ih rasparamo, polog je uginuo, prešao u raspadanje i pušta jako neprijatan zadar. U takoj košnici prestaje svaki rad, sve se pčeles dadu na čišćenje košnice i saća, ali mrtav polog pčeles ne mogu izbaciti, jer se rezervna hrana kod pologa u čelijama pretvorila u lepljavu masu, pri tom mrtav polog jako zaudara, da ga pčeles ni čistiti ne mogu, a po podu košnice vide se ugasite mrke mrvice, mrtav polog i ostala nečistoća, koja također zaudara.

Dobar pčelar ne će nikada dozvoliti, da mu se ovaj nemio gost pojavi na pčelinjaku, ali kad već primjeti, da mu je koji pčelac obolio, najprobitačnije je takovog pčelca uništiti i zarazu u početku ugušiti. Med iz tako zaražene košnice nije škodljiv za hranu ljudi, ali se nikako takov med ne smije upotrijebiti za hranu drugih pčela, niti istopljeni vosak za umjetno saće. Košnica se također ne smije upotrijebiti za drugi roj, dok se ne rasklopi, orendiše i ponovo sklopi. Bacil ove bolesti tako je čvrst i žilav, da ga ni vrijuća voda za nekoliko sati ne može uništiti. Sve što bi se kod ovako oboljelog pčelca moglo preporučiti, to je: da se pčeles sa maticom i trutovima premjesti u drugu praznu košnicu i da se odnesu na neko udaljeno (10 km od svog pčelinjaka) mjesto i tu ih ostaviti da ponovo naprave saće, kao nov roj i da zaraza isčezne. Ovo samo, ako se bolest pojavila u vremenu, kad pčeles prave saće i kad mogu zimnicu spremiti, inače, ako se bolest pojavila pred jesen i dockan, pčeles ne će do zime izraditi saće, niti sabrati dovoljno meda za zimu.

Bilo je slučajeva, da su same pčele napustile ovako zaraženu košnicu, zajedno sa medom i pologom i potražile sebi drugo i čisto sklonište. A tako isto, nov

roj, uhvaćen u košnicu, u kojoj su pčele od ove bolesti pomrle, napuštao je košnicu, ne počinjući u njoj nikakav rad, i ako je ista stajala prazna godinu dana.

Pčelarske pouke u rojenju.

(Piše: D. B. Nastavak i konac.)

amo pri grupisanju okviraca iz raznih košnica treba poslje dobro nadimiti i još bolje sve u gomilu stresati i omesti stare pčele, koje se na okvircima zateknu, da se biju, jer mlade pčele iz raznih košnica, među sobom se ne tuku. Stare se pčele mogu i tući, ali njih nešta mnogo, pošto su bile na paši, kad su okvirci oduzimani.

Nekoliko napomena za vještačko rojenje.

1. Što se ranije vještački roji, to je bolje. Pri prvoj pojavi mladih trutova može se preuzimati vještačko rojenje.

2. Pri rojenju na mlađoj pčeli, ne smije se upotrebljavati dim, da se mlađe pčele ne bi otjerale sa okviraca.

3. Rojevima sa mlađim pčelama treba u košnici dodavati vode do 2–3 dana, jer ove ne mogu letjeti po vodu.

4. Paziti na oplođenje mlađih matiča, jer ako se ova nije oplođila, ili ako je propala pri izletu za oplođenje, onda se mora preuzeti novo dodavanje matice.

5. Nikako se ne smije preuzimati vještačko rojenje na izmaku ljeta, kad će nestati trutova.

6. Treba uvijek dobro procjenjivati, koliko se od kog prisada može oduzimati okviraca, da sam prisad ne bi sasvim oslabio, i

7. Dobro je imati, radi vještačkog rojenja, u pripravnosti što više okviraca sa praznim ili sa vještačkim saćem.

„Težkar“.

Hranjenje pčela sladrom i neoporezovan karakterizovani slador.

,Gospodarskom Vjesniku“, glasili zemaljskog gospodarskog vijeća kraljevine Dalmacije, koji list izlazi u Zadru, priopćio je o tom višo zanimivu raspravu hrvatski pčelar Pavao Wittmann, asistent ornitološke centrale. Uvjereni, da će to i naše čitatelje zanimati, donašamo tu raspravu doslovce i bez komentara, kako slijedi: »Minulih loših godina bio sam prisiljen hraniti pčele sladrom i uzimati ih na sladornom medu, pa u kratko ovdje navodim o uspješnom hranjenju kristalnim sladrom, a napose surovim manje vrijednim sladrom.

Priređenu čistu rastopinu kristalnog sladora pčele nadjadije uzimaju i najbrže u med pretvaraju. Taj sladorni med ne prouzrokuje gotovo nikakovih izmetina, te pčelci u strogoj zimi 1908/9. kroz 10 tjedana ne mogavši na izlet i u ljetu isprazniti se ipak nijesu oboljeli od griže, dok su oni na prirodnom medu uzimljeni pogibali od griže. U kasnoj jeseni hranjeni pčelci rastopinom kristalnoga sladora gradili su saće, odgajali mnogo radiličkog legla i, što je gotovo nevjerojatno, neki od ovih odgajali su ličinke za mlađe matice, a to je normalnim putem moguće samo ljeti, kad je paša u prirodi najjača. Na izmaku zime nije bilo na „podovima“

košnica kod rečenih pčelaca gotovo ništa mrtvih, a u dalnjem proljetnom razvoju imali su ovi u saću najveće kolobare legla. — Rastopina je bila priređena od 2 dijela sladora i jednoga dijela vode, te je $\frac{1}{4}$ sata provrijana. Na 6 litara rastopine ulio sam sok od 2 veća limuna, da se slador laglje invertira. (Šećerni med od neprokuhanе i nezakiseljene rastopine lako se zimi ponovno kristalizira.)

Na isti način priređivao sam rastopinu jeftinijega surovog sladora (Rohzucker) za jesensko hranjenje u god. 1911. i ovim nahranio oko 60 pčelaca, dodavši pojedinima 5 do 8 kg guste rastopine sladora. Pčele su ovu rastopinu mnogo laganije uzimale, stvarale malo voska u svojim žlijezdama, a također uzbijale malo legla. Kako je na izmaku jeseni bilo lijepo toplo vrijeme s gotovo svagdašnjim pročisnim izletima, a sama glavna zima trajala je jedva 5 tjedana, pčele su iznimno morale dobro prezimeti na ovom sladornom medu. Mrtvih pčela na podu košnice na izmaku zime nije bilo, dok je tu i tamo ipak nađeno mrlja od griže. Zdravlje pčelaca na izmaku blage zime bilo je u glavnom povoljno, dok je razvoj legla u proljeću bio razmjerno sl-

biji, a to se također može pripisati slaboj hranivosti meda iz surovnog sladara. Osim toga opazio sam u jeseni, da kod hranjenja s rečenim sladom biva broj pčela radilica poradi istrošene tjelesne snage manji, a to dovodi do napađnoga oslabljenja društva. Uvelike bi se pogoršalo zdravstveno stanje pčelaca, kad bi zima trajala tri mjeseca i pčele ne bi mogle obavljati pročisnih izleta, i kad bi sladorni med potjecao od vrlo nečistoga karakterizovanog sladara predzimom dohranjenoga.

Minule godine u svesku I. «Gospodarske Smotre», izvijestio sam o denaturiranom sladoru, a ovaj put taj izvještaj nastavljam. Madžarskim pčelarima je od kr. ug. vlade dopušteno 5.000 q karakterizovanog sladara za jesensko hranjenje i zimovanje pčelaca u god. 1912./13. Taj slador bio je surovina (Rohzucker) pomiješana s 4% pjeska i 1%, drvenih piljevin, a 1 q stajao je samo 31 krunu.

Madžarske pčelarske novine još uvijek krivo nazi-vaju na ovaj način pomiješan i onečišćen slador: da je »denaturovan« umjesto karakterizovan; pomiješani pjesak i piljevina ne promijene slador, a ni sladorni med. Dodanu rastopinu ovako karakteriziranoga sladara pčele već na svom rilcu oslobođe od pjeska i drvenih piljevin, dok se preostala nečist procijedi u pčelinjem želucu i oslobođi se tijela kao neprobavni materijal ili izmetina.

Mnogo traženi od austrijskih organizacija u pravom smislu denaturirani kristalni slador (100 kg rafiniranoga sladara pomiješano s 0,5%, paprike i 0,005% metilvioleta) nije ni minule jeseni — opet iz nepoznatih razloga — bio dopušten a prema tome sav rad i nastojanje austrijskih pčelara na žalost ostalo je neuvaženo.

Još ima važnih prigovora, a to je ovogodišnje uvedenje surovnog sladara (Rohzucker) umjesto rafiniranoga kristalnog, zrnatog sladara (Rohrzucker). Iz izvještaja se vidi, da madžarski državni pčelari na svojem observatoriju i pčelarskoj postaji kr. zemalj. pčelarske škole nisu prije privili pokusa s hranjenjem i uzimanjem na sladornom medu surovnog sladara. Po svoj prilici da je ovaj jeftini i manje vrijedni slador s koje strane bio preporučen (radi prištendne) finansijskoj oblasti, umjesto da

se je tražilo i molilo dopuštenje za rafinirani kristalni šećer, koji sadržaje 99,0—99,7% trskinog sladara.

Kristalni je slador (granulated) po i q ovaj put tek za 3 K skupiji od surovnog, pa će svatko uvijek ovu neznatnu svotu rado nadoplatiti, jer kod hranjenja sa ovim nema bojazni, da bi pčele na izmaku dugotrajne zime nastradale od griže. Surovi slador je prvi izrađeni produkut sladara za čovječji užitak — manje vrijedan, često ogavna okusa, (sadržaje 86% trskina sladara) i mora biti u tvornicama rafiniran i oslobođen od sirupa mleke, a tek tada prerađuje se u obične konsumne sladore.

Madžarske pčelarske novine preporučuju stavljati previše vode u rastopinu sladara, tako na jednom mjestu kažu »pola sladara, a polovicu vode«, a na drugom mjestu preporučaju za spekulativno hranjenje, da valja uzeti i dio meda i dva dijela vode! Posve je razumljivo, da ovu slabo zaslađenu šećernu vodu za jesenske hladnoće mogu pčele teško primati. Izvanja toplina mora djelovati da pčele svu nepotrebnu vodu iz tijela mogu ispariti. Prežitki šećerni med može se samo u saču od topline zgasnuti, svu nepotrebnu vodu ispariti i tako konačno sazreti. Za hranjenje s jako nečistim karakteriziranim sladom potrebno je lijepo vrijeme i dnevni jaki izlijeti, da pčele mogu za ljetu izmetine izbaciti, a sav sazreli med oko zimovališta poredati. Svim bi se poteškoćama izbjeglo, kad bi visoko kr. ministarstvo uvažilo u prvom redu iskustva austrijskih pčelara i kad bi dozvolilo denaturirani slador, kakav preporuča kr. gospodarsko kemijsko pokušalište u Beču, naime kristalni slador sa spomenutim postocima paprike i boje. Tada ne bi trebalo vječitoga nadzora pčelinjaka po finansijskim organima, a niti bi trebalo siliti s hranjenjem u doba, kad se pod nikakov uvjet ne smije dirati u košnicu. Nadalje ne bi trebalo određivati strogih rokova, do kojih treba da šećer nestane iz pčelinjaka. Hranjenje je opravданo i korisno samo na taj način, kako to zahtijeva priroda, a ne oblast. Tko bi ljeti za dobre paše hrano pčelce s pravim denaturovanim sladom, tome bi bio na vlastitu štetu prirodni med bojadisan i za produnu nesposoban.

Može li svaki pčelar reći, da je gospodar svojih pčela, ako pčelari sa pokretnim saćem?*

Vesto se među pčelarima čuju riječi, da je onaj pčelar, koji ima košnice sa pokretnim saćem, gospodar svojih pčela, da može njima vladati kako hoće i da ga poslije moraju slušati, riječju da »pčela mora« slušati pčelara. Ove ri-

ječi pčelari potvrđuju time, što kažu: pčelar može uskoriti ili zadržati rojdbu, može pustiti, da mu se košnice roje, a može natjerati pčele, da rade samo na sa-

* Predavanje Đ. Kolarovića paroha, na XII. kongresu hrv. i srpskih pčelara, držanom 4. rujna 1913. u Karlovcu.

biranju meda; može da stane na put pretjeranom širenju legla, a može da izazove jače širenje legla, može da pusti pčele da grade saće, a može i da im ne da, da grade, može da sprijeći množenje trutova, može da košnice vještački roji, može da društva spaja, pojačava itd.

Sve to stoji i niko ne može reći da sve to ne može pčelar uraditi, a pored svega toga, što košnica sa pokretnim saćem daje pčelaru vlast nad pčelama, mnogo se puta događa, do pčele gospodare pčelaru, a ne pčelar pčelama, ili ako nije baš sasvim tako, a one ga ne slušaju, prkose mu.

Da to potvrdim, između primjera, da se vidi, kako nije dosta imati samo košnicu sa pokretnim saćem, nego da pčelaru treba još nešto, ako je rad, da može svojim pčelama zapovijedati i da ga pčele slušaju.

Gospodariti i zapovijedati svojim pčelama, znači: znati pametno njima upravljati. A ko hoće da vlada i upravlja pčelama, mora poznavati prirodu pčelinju i zakone, koji vladaju u košnici; mora znati, gdje i kad se smije, ovom ili onom nagonu na put stati, kad ustavu podići, a kad spustiti. Ko to ne zna, nego pusti pčele, da jedanput rade do mile volje sve po svojim nagonima, a drugi put tima nagonima stane sasvim nogom za vrat, da bi ih ugušio, tome će se pčele ljuto osvetiti, kvariti će mu posao, i mjesto da ima hasne od svojega rada, imati će velike štete.

Nekoliko primjera neka ilustrira ovo što sam rekao.

Ko pretjerano suzbija rojidbu, kad je društvo već sasvim spremno za rojidbu, taj će se manje nabrati meda, nego da je pustio da se je košnica izrojila, da mu je dala jedan roj. Roidba se mora sprečavati izdalje, a ne kad je nagon za rojidbom u najvećem naponu. Nagon za rojidbom mora se za rana slabiti, nagonima za gradnjom saća i za sabiranjem meda. Ne dati pčelama da grade saće, ne dati im mesta gdje da med unašaju, puštati im da se trutovi množe i pčele da se namnože, da ne mogu već da stanu u košnicu, nego da i noći provode izvan košnice, a ne dati takoj košnici da se izroji, znači raditi na svoju štetu. Od take košnice dobit ćemo manje meda, nego da smo je pustili, da nam je dala jedan roj. — Razumije se, da se ni onaj pčelar neće nabrati meda, koji nagonu za rojidbom nikako ne stane na put, nego pušta pčele da se roje u nedogled.

Ko vještački roji suviše rano, kad nagona za rojidbom nema u košnici, tome ne će vještački roj valjati, a matorku će osakatiti. Nagon za rojidbom javlja se postepeno. Prvo počnu graditi pčele trutovsko saće, gdjegod nađu ma i najmanje praznoga mesta u koš-

nici. — Da nagon za rojidbom jača, poznaje se po zaledenom trutovskom saću, po trutovskom leglu i izleženim trutovima. Kad počnu pčele osnivati matčnjak i kad ih matica záleže, tada je već nagon za rojidbom na svojem vrhuncu.

Roidbu ćemo spriječiti, ako neprestano puštamo pčele da grde saće, čim se u proljeće nagon za gradnjom saća pojavi i ako se brinemo, da pčele uvijek imaju mjesta za uneseni med.

Da pčele voljnije i veselije rade, ne smijemo sasvim stati na put leženju trutoya. Pustimo neka i one košnice, koje se neće rojiti, grade po malo, za $\frac{1}{3}$ okvira trutovskog saća i neka se prvi trutovi iz toga saća izlegu. Ali kasnije, čim matica trutovsko saće záleže, treba trutovski sat odsjeći. Pčele će, dok god misle na rojidbu, opet izgrađivati trutovski sat, a matica će ga opet záleći, ali pčelar neće pustiti, ni da se trutovsko leglo razvije, a kamoli da drugo, treće, pa možda i četvrto kolo trutova iz toga saća izide. Tako će pčele prozatanati svoje, zadovoljice svoj nagon i veselije će raditi a pčelar neće zato imati štete, jer se neće mnogo trutova u košnici naleći.

Ko hoće da mu pčele grade lijepo pčelinje saće, mora voditi račun o pčelinjem nagonu za gradnjom saća. Ko o tome ne vodi računa, taj će imati u košnicama više trutovskoga nego pčelinjega saća, pa i samo vještačko saće neće mu pčele lijepo izgraditi, nego će po njemu praviti trutovske čelice i matičnjake.

Nagon za gradnjom saća, probudi se u pčela odmah s proljeća, čim krene bolja paša. To pčele pokažu što počnu saće zanavljati i graditi saće, gdjegod nađu ma i malo prostora u košnici. Ako između zaklopca i okvira ima ma za 1 cm praznoga prostora, pčele će tu odmah praviti saće. U početku pčele grade pčelinje saće, zato im se odmah s proljeća mogu davati i početci. Ali kad se počne u pčela budit nagon za rojidbom, okrenu graditi trutovsko saće. Sada će pčelar davati pčelama čitavo vještačko saće da ga izrađuju. Da ne bi kvarile i nagrdile vještački sat, gradeći po njemu trutovske čelice a docnije i matičnjake, neka im pčelar, kao što sam rekao, ostavi u jednom okviru, na kraju plodišta, za $\frac{1}{8}$ okvira praznoga prostora, gdje će pčele moći graditi trutovsko saće.

Pčele najbrže rade na saću do rojidebe, ali ako je dobra paša, pčele grade i preko cijelog ljeta. Pred jesen se nagon za gradnjom saća ugasi. Pozni rojevi i paroći grade i u jesen, samo ako ima paše. Rojevi grade najbrže, samo ako ima iole paše. Da rojevi ne

prestanu graditi, kad paša presječe ili kad zaokupi hrđavo vrijeme, treba ih prihranjivati. Prihranjivanjem se, na vještački način, budi u pčela nagon za gradnjom saća. Prihranjivanjem izazvat ćemo društvo pčelinje da gradi i onda, kad društva, koja se ne hrane, i ne misle da grade saće.

Nagon za gradnjom saća ne treba sasvim ugušiti. Ma jedan sat treba svako društvo da izgradi. Ne treba se bojati, da ćemo manje dobiti meda, kad pustimo da pčele pomalo grade.

U nevrijeme ne treba davati pčelama vještačko saće, da ga izvedu. Jedan mi se pčelar tužio, kako pčele ne će da izgrade vještačko saće, mislio je da je saće talzificirano. A znate li zašto nisu htjele pčele da grade? Zato, što je taj pčelar, sigurno je bio početnik, u jesen o Krstov danu, davao pčelama vještačko saće.

Ko istresa med, kad se ne smije istresati i koliko se ne smije istresati; ko bezmatiči i mijenja matice, kad tome nije vrijeme; ko spaja i pojačava društva, kad se

to ne radi, i radi te poslove kako ne treba; ko ne vodi računa o redu, koji vlada u košnici, nego radi kako mu je volja, pa saće razmeće i ređa, kako mu ja pamet padne; ko vještačko saće ne umeće na pravo mjesto u košnicu; ko se miješa u pčelin posao, pa pred zimu, razmiješta saće s medom, kako on misli, a ne kako priroda pčelinja zahtijeva; ko na istu ne pazi, kad paša presječe, kad istresa med i kad je slaba paša, itd., tome nikad ne će ispasti posao kako želi. Uvijek će mu pčele kvariti račun i ne će ga slušati, nego će mu pokazati, da nije on njihov gospodar.

Ko hoće da vlada pčelama, mora dobro poznavati njen život i njene nagone, i mora znati kad i koliko će koji nagon smjeti ograničiti, i kad i koliko smije pustiti pčele, da rade po svojim nagonima.

Izgleda mi, da pčele neprestano govore pčelaru: upoznaj nas, pa vladaj!

Gj. Kolarović,
paroh.

Pčelarsko pismo*)

N. 27. kolovoza 1913.

Vrli prijane!

Ti dakle oputova, jer Ti gosp. »financminister« blagoizvolio podijeliti dopust. Ja ne mogu od te nevoljne kiše ni u pčelarska predavanja, dok ne oljepša, a baš imadem želju, da si razgalim srce pred pčelarima, pa da im malakšanje u nadu ovogodišnje pčelarske proizvodnje izbijem iz glave. Strava je, naime svuda. Počesmo iza dobrog proljeća i vrcati, ali udari nevrijeme, poplave, tuče, pa košničari, kojim se pčelci nešto okasno izrojše, nađoše i iste prvence mrtve. Ja, istina, ne stradah, ali o vrcanju sada ni govora. Ne gubim ipak nadu u jesen.

Nu ovdje mi pade na um karlovački kongres. Spremaju se ljudi tamo. Pitam ih što će predložiti u korist pčelarstva. Ništa — vele.

Kad je meni teško uz jadnu plaćicu, a naredba, bolje ponukanje vis. kr. zem. vlade da općina učiteljima pomogne potporom, ne upaljuje, to dajte, ljudi božji, predložite na kongresu ovo: Kao što god se strogo i pod globom zabranjuje prerana berba kukuruza i grožđa, tako bi se imalo zabraniti i kupovanje meda koncem kolovoza i početkom rujna. Pretrglije u to doba pokupuju med i zajedno (u prostim košnicama) i leglo. Sve

zgnjave u bure, a onda je naš med zadnje vrsti — samo za medičare i patvarače meda kao dodatak.

U južnom Tirolu za bolesnike, te u inim alpinskim krajevima za rekonvalescente mnogo se preporuča, propisuje i daje med sa maslacem (smješano). Ali čiji? Onaj iz Ugarske. Zašto i mi da ne zamolimo visoku vladu, e ne bi bar do 1. listopada dozvolila pretrgljama kupovanje meda od prostokopničara na čem oni služe 80% sebi, a u stranom svijetu ruše glas našemu medu.

Lijep bi bio i prijedlog, da se umoli v. kr. z. vlasta, neka se i za tu, »nuzgrednu« tobož-granu gospodarstva šrtvuje, pa da se nađu stalni učitelji za pčelarstvo, a napokon, da se pčelari jednog sela ili okolice ponukaju na uzajamno potpomaganje sjetvom pčelarskog bilja. Već su i seljaci počeli uviđati, da se proljećem od repice pčele lijepo mogu pomoći. Sazrelo smo za proizvodnju ulja može opet i drugu korist dati, a poslije žetve repice neka bi se posijala heljda, pa eto u 1 godini dvije pčelarske paše na istom zemljишtu. Takovim glavnim pčelama bi smo pokrili nedaću na medu u kišovitom ljetu.

I drugo koješta, podeš li onamo treba predložiti, ali s dodatkom, da stvar ne ostane samo na papiru.

Sjedni onda i Ti, ako Ti božja rosica ne da ispod krova pod timurno nebo, pa mi napiši o uspjehu pohoda na kongres, a dotele pčelarsko pozdravlje od Tvoj Jakše.

*) Za kongres je ovo pismo zakasnilo, jer ga ne mogosmo prije uvrstiti, ali ćemo u tom pismu istaknute prijedloge uvažiti pri glavnoj skupštini »hrv. slav. pčel. društva u Osijeku.« Op. ur.

Naši dopisi.

Jasenovac, kolovoz 1913.

Mislim gosp, tajniče, da će Vas zanimati, ako Vam napišem nekoliko redaka, kako napreduju pčele u mojoj kraju, naime u jasenovačkoj okolini. Ovdje ove godine nije bilo toliko rojeva, kako to obično biva u dobrim godinama. Rojevi su znali nasijedati po 14 dana, pače i više, pa sam mislio, da je to samo kod mene, ali su se i drugi na to jako tužili. To silno zatezanje sa rojenjem prouzrokovalo je mnogo štete, jer je za ono vrijeme bilo još dosta paše, pa su mogle pčele nanijeti meda, a onako su badava sjedile. S proljeća se pokazala dobra paša, pa se je vidilo već prilično meda u košnicama, kad najednom nadodoše kiše i ružna vremena, a pčele uz pripomoć trutova pojedоše ono meda, što je bilo. Kašnje je, uslijed silnih kiša, nadоšla velika voda, koja je sve poplavila. Ta voda još i danas stoji, pa ako i opada, to tako slabo, da je grozota. Sada opet počeše kiše, a Sava ko na komandu opet raste i tako neprestano sa zla na gore.

Sada u košnicama nema ništa meda, a po svoj prilici da ga neće biti, kad ga nemaju gdje da nađu; bit će dakle red hraniti ih preko cijele zime. Za proših kiša poginulo je mnogo pčelaca ovdašnjim pčelarima, koji pčelare u košnicama pleštarama, jer nisu pazili, a nisu niti mislili, da je pčelama ponestalo hrane, pa su od glada uginule. Ja sam kod toga bio jako oprezan, pa na sreću nisam ih ni trebao hraniti. Kako već rekoh, meda po svoj prilici neće biti, jer u ovoj okolini pada glavna paša u kolovozu i rujnu, a od toga ne može sada ništa biti, jer je sve vodom poplavljeno. Ako ikada, to bi sada bilo dobro pobrinuti se, da dobijemo što jeftiniji šećer za prihranjivanje pčelaca. Mislim, da će o tom biti govora na kongresu. Mogu Vam još javiti, da ćemo iz Jasenovca poći nas dvojica na kongres u Karlovac, a da li će još tko odavleći, ne znam. Toliko za sada, a drugi put više. Uz pčelarski pozdrav.

Mato Prpić.

U kotaru Nova Gradiška.

Komarnica, kolovoz 1913.

Ova je godina, u ovom kraju barem, veoma loša po pčelarstvo i ne dao mi dragi Bog više ovakove doživjeti. Za sedam godina, otkako pčelarim, nisam lošije godine doživio, zato će mi ova godina ostati dugo i dugo nezaboravljenom.

Zimu su pčelci jako dobro prezimili, pa nisam u

nijednoj košnici našao više od dvije do tri mrtve pčele, a i meda je zateklo proljeće potpuno dosta.

Proljeće je bilo suho, pa su pčele svaku pašu upotrebile, ali užalud, jer se je slabo nalazilo meda u cvijeću. Dan na dan je bilo toplo i upravo vruće, a i pčela u košnicama dosta namnoženo, ali meda slabo. Već u početku proljeća sam opazio, da će malo meda biti. Akoprem kod nas u posavini prija našim zemljama suša i bilo je suho, ali meda nikako.

Rojenje je išlo posve slabo i neuredno. Pčelci su bili duduše vrlo dobro napučeni sa pčelom, ali bez meda nema rojenja. Od mojih 40 pčelaca, nije se 26 nikako rojilo, a i ono što se je rojilo, ostadoše rojevi neizgrađena voska i bez meda.

Ljeto se pokazalo boljim od proljeća. Kad su začele cvjetati livade, počeo sam i ja vrcati. Med je bio jako gust, pa ga je zato bilo vrlo teško vrcati. Med, koji sam danas izvadio, već je treći dan bio stinut kao mast tako, da sam ga mogao nožem rezati. Kad sam zadnje medište izvrcao, imao sam 100 kila meda. Moram primjetiti, da ja imam samo 20 sanduka providjenih sa medištem ozgora. U plodištu su cijeli okvirci, a u mediju nad plodištem poluokvirci, dakle za polak manji od onih u plodištu. Iz plodišta ne vadim medne okvirce ma i oni bili puni meda. Drugi su mi sanduci sa jednim redom okviraca, a imam i košnica pletara, od kojih slaba korist. Nakon 14 dana pogledao sam hoćel još šta biti, ali na žalost ništa. Pčele dosta, puno medište, još punije plodište pčelama, ali meda nema, pa nema. Cvjetnoga praška (peludi) također dosta, pa od toga valjda i žive pčele, da ne poginu od glada. Pčela ljuta, ali ljut sam i ja, kad nemam od nje ni na trošak, a nekmoli kakove zasluge. Još sam imao malo pouzdanja u doneće livade, koje su tek počele cvjetati i u selski pašnjak, po kom znaće biti dosta metvice, ali i ta se nuda izjalovi; okišio srpanj, okišio kolovoz, dan na dan kiša, pa kiša. Razli se Sava iz korita i poplavi pašnjak i bujne livadе. Sad više nemam nade, da bi mogle pčele makar za zimu štogod spremi, pa tako očekujemo svi pčelari u mojoj okolini veliku pogibelj, da će nam pčele još ove jeseni stradati od gladi.

Ova je godina 1913. mislim kazna od Boga, jer se dragi Bog, kao tvorac sve zemlje i što na njoj živi, jako vrijeđa, te mogu reći, da nismo ni ovako zaslužili, ali se ipak ufam u Boga, jer je milosrdan i svima pčelarima želim, da bude god. 1914. sretna, zaslužna i korisna.

Adam Pavković.

Razne vijesti.

Hrv. ministar dr. Teodor grof Pejacsevich u Osijeku. U subotu 2. kolovoza t. g. počastio je svojim posjetom grad Osijek hrvatski ministar Preuzvišeni g. grof Pejacsevich, te je u maloj županijskoj dvorani primao poklonstva svih osječkih korporacija i društava.

I hrv. slav. pčelarsko društvo poklonilo se je Preuzvišenom gospodinu ministru, kao svom pokrovitelju, te ga je tom zgodom zamolilo, da bi svojim moćnim uplivom uznašao, da se ovomu društvu opredijeljena zem. subvencija, koli za godinu 1912., toli i za g. 1913. u tečaj stavi.

Preuzvišeni je gospodin ministar primio društvene izaslanike veoma ljubezno i obećao, da će kao društveni pokrovitelj sav svoj upliv upotrijebiti na boljak i napredak ovoga društva.

Odgovor na čestitku. Kako smo to već u prošlom broju javili, čestitala je centralna uprava hrv. slav. pčelarskoga društva Njegovoj preuzvišenosti dr. Teodoru grofu Pejacsevichu, kao društvenom pokrovitelju na Previšnjem imenovanju za hrvatskog ministra. Na tu brzojavnu čestitku primio je društveni predsjednik ovaj brzojavni odgovor: »Veoma ugodno dirnut ljubeznom čestitkom, primite gospodine predsjedniče najsrećniju hvalu i izvolite ju izručiti i ostalim članovima našega marnoga pčelarskoga društva, kojemu prigodom njegove tridesetipet godišnjice želim najljepši uspjeh. Pejacsevich».

Ovaj nam odgovor može biti sigurnim jamstvom, da se ozbiljan rad ne da denuncijacijama podlih duša osujetiti, zato se držimo i nadalje naše lozinke: »Složno napred, pa Bog pomozi!»

Snimanje rojeva pčela. Pod tim naslovom čitamo u »Gospodarskom Listu« među bilješkama ovo: Jedne pčelarske novine (svakako njemačke, jer se spominje saski pčelar. Op. ur.) donose o tome slijedeće: »Ako se je roj sjeo na visoko stablo, mnogi će se pčelar, osobito stariji, ustručavati, da se penje po visokoj ljestvi i da hvata roj. Radije će ostaviti, da mu roj ode, nego li da se izvrgava pogibli, da padne s ljestava. Pri tome si je neki saski pčelar pomogao na slijedeći način. Uzeo je dosta dugu motku, pričvrstio na nju brezovu metlicu i ovu polako turio u roj, koji se je objesio na visoko stablo. Za kratko vrijeme prešao je velik dio pčela na metlicu. Na to je odmaknuo motku za pol do 1 metra od roja tako, da je metlica bila izvan granja. Zatim je uzeo drugu dugačku motku i snjom stresao granu, na kojoj

je još ostao ostatak roja. Gotovo uvijek su se ovako rastjerane pčele sjele k onima na metlici. Kad se je tako čitav roj sakupio na metlici, spustio je motku i oprezno skinuo s nje metlicu, pa je čitav roj smjestio u košnicu. Nemamo ništa proti tome, ali ovom zgodom želimo samo upozoriti naše pčelare na još jedan bolji i sigurniji način, kako se može svaki roj vrlo lako sklinuti, pa ma se on uhvatio i na vrh crkvenoga tornja. Uzmi komad sača sa leglom, ili, ako pčelariš u džirzonkama, izvadi jedan izgrađeni okvirac sa leglom, pa ga priveži na motku. To leglo prisloni uz roj, a za nekoliko časaka preći će matica na leglo, a s njom dakako i par hiljada pčela. Taj okvirac sa maticom i pčelom možeš staviti u praznu džirzonku, koju si već za roj udesio, pak je postavi u blizinu roja. Kada za kratko vrijeme sav roj u džirzonku siđe, postavi ga odmah na njegovo opredijeljeno mjesto u pčelinjak. Na ovaj se način postizava dvoje: roj se bez ikakve muke smjesti u džirzonku, a što je još važnije, sigurniji smo, da će roj ostati u džirzonci, jer pčele ne će napustiti legla.

Kongres hrv. i srp. pčelara u Karlovcu. Na dan kongresa 4. rujna t. g. pozdravila je kongresiste centralna uprava hrv. slav. pčelarskoga društva u Osijeku, ovom brzojavkom: Samo napred! Dvanaesto kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara srdačno pozdravlja. I naš urednik je otposao predsjedništvu kongresa ovu brzojavku: Složan i jedinstveni rad hrvatskih i srpskih pčelara bratski pozdravlja Bogdan Penjić, urednik »Hrvatske Pčele«. Na ovaj potonji brzojavni pozdrav stigao je ovaj odgovor: Kongres hrvatskih i srpskih pčelara, sakupljen u Karlovcu 4. rujna 1913., zahvaljujući na čestitci, srdačno pozdravlja svoga prvaka na polju pčelarstva. Živio Bogdan! Ovaj odgovor su potpisali: predsjednik kongresa, dr. A. Rojc; potpredsjednik prof. Eugen Kamenar; gradonačelnik G. Modrušan; izaslanik zem. vlade dr. Krištof; izaslanik českoga pčelar. društva Vojtech Novotny; M. Barać; dr. Sašel; M. Martinović; I. Antonioli; Lj. Popović; M. Konjović i mnogi drugi. O radu, kao i o važnijim zaključcima toga kongresa izvjestit ćemo naknadno.

Deset pravila, kojih se valja držati kod vrcanja meda pomoću vrcala.

I. Izaberi iz medišta sače sa medom posve ili veći-

- nom poklopljenim, jer je samo ovaj med zrio i za uživanje najpodesniji.
- II. Skrbi brižljivo oko čistoće; ne stavljaj sače na tlo, gdje je prah ili pjesak, da ti se sače ne zamaže.
- III. Operi posudu za lijevanje meda sa vrelom vodom i posuši na suncu.
- IV. Procijedi med kroz sito, da med curi neposredno u posudu i da time odstraniš razne otpatke.
- V. Napuni posudu do vrhunca, da si kasnijim nadopunjivanjem ne pomiješaš med i da ti on zadrži jednaku gustoću.
- VI. Ostavi med na toplom mjestu, da se valjano ustoji i čisto obojadiše.
- VII. Želiš li med pripraviti za prodaju ili otpremu, skidaj mu najprije pjenu; ako se je već ušećerio, rastopi ga polagano nad parom, da dobije prijašnju boju.
- VIII. Prelij med u staklenku, dok je još tekuć, da ga ne moraš raspuštati, a onda istom prelijevati, jer time bi izgubio pravi aroma (vonj).
- IX. Prodaješ li tekući med, upozori kupca, da se pravi med mora vremenom skrutiti.
- X. Da ti med kroz dulje vremena zadrži svoju pravu kakvoću, stavi ga u suhu prostoriju, zračnu i malo hladnu, nu ne u onakovu, gdje mrzne, jer mraz kvari prvobitni kvalitet meda, a staklenke mogu i popucati.
- (»Česky Včelar« br. VII. ex 1912.) EK-r.

Od uredništva.

Mnogi se na nas obratiše i upitaše, gdje bi mogli med prodati, zato ćemo ovdje navesti neke tvrtke, koje preuzimaju vrcani med :

1. Kranjska čebelarska zadruga Ilirska Bistrica (Kranjska);
2. Mährische Agrar- und Industrie-Bank zu Brünn (Moravska);
3. Petar Vinay 132 Roiano Triest (Istra);
4. Rudolf Richter, Aussig, Schönriesenerstrasse Nr. 83 (Češka);
5. Jakob Glück's Sohn, Wien IX/₁, (Lichtensteinstrasse Nr. 11);
6. Fr. J. Schrottwiener, Honighandlung Lienz, Tirol, (Albineggerstrasse 353).

P. n. g. S. u O. Vaš sastavak, što nam ga poslase, ne možemo uvrstiti u »Hrv. Pčelu«, jer je u njem svega i svačesa, a o pčelarstvu baš ničesa.

Oglaši.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradskia niša pučka škola, pri glavnom ulazu prva vrata na lijevo, sobe broj 25.) islošen je u posebnim staklenkama ovogodišnji sortirani vrcani med. Ima ga proljetnog sa voćnoga cvijeta i bagrena, a ljetnog sa lipe i poljskoga cvijeća. Med je u tim staklenkama hermetički satvoren, pa se može dugo sačuvati. Jedna staklenka meda (sadržaj $\frac{1}{3}$ kg) stoji zajedno sa staklenkom i K, a društveni članovi i preplatnici «Hrv. Pčele» ušivaju 10% popusta. Ako su društvene prostorije satvorene, otvoriti će ih školski podvornik, komu je predana i prodaja meda.

Poziv svim pčelarima u pokrajini!

Pozivlje se Vaše p. n. gospodstvo na

I. Kongres dalmat. pčelara

koji će se držati u foyeru općinskog kazališta u Splitu dne 16. oktobra o. g. u 9 sati u jutro

Na dnevnom je redu:

1. Pozdravni govor sazivača,
2. Izbor predsjednika, zapisničara i dvaju ovjetroviteљa,
3. Pčelarstvo u Dalmaciji i njegova korist u opć.;
4. Organizacija dalmatinskih pčelara,
5. Eventualia.

Mole se gg. predavači, da bi rukopis svojeg predavanja poslali na adresu ove zadruge.

Tko želi imati iskaznicu za pogodnost vožnje na parobrodima parobrodarskog društva »Dalmatia«, nek se obrati g. Dinku Baselli, općinskom tajniku u Janjini.

Pčelarska zadruga

uknjižena na ograničeno jamčenje.

Janjina, (Dalmacija) 10. rujna 1913.

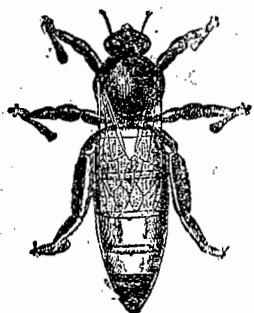
Ravnatelj:

D. Baselli.

Vijećnik:

M. V. Jasprica.

Šek-Konto pošt. šted. br. 119.463.

Uvjjeti odašiljanja!

Narudžbe otpremam onim redom, kako su došle, pak je potrebno za vremena naručivati. Potrebno je, da se svota pošalje zajedno sa narudžbom, jer inozemske pčele pouzećem ne šaljem. Jamčim za dobru dopremu pčela, pak sam spremam, da pošaljem drugu kraljicu ili pčelac, ako mi se ugnula kraljica ili pčelac obratno isplaćeno natrag pošalje. Ne jamčim za štetu, koja je nastala krivnjom željeznice ili pošte (na pr. udarom i sl.) pak se u tom slučaju naknada štete može samo od željeznice ili od pošte tražiti.

VOJTĚCH SÜSS

STRUKOVNI ZAVOD PČELARSKI
PRAHA — KR. VINOHRADY.

Import i export pčela		Cijenik A) za godinu 1913.—1914. Živi pčelci		Prodaja svih pčelarskih potrepština					
Broj	Plemene: Pčele b. 1—4, 7—10 šalju se poštom isplaćeno, pčele br. 5, 6. željeznicom na trošak kupca. Omot je uračunan u cijenama.	ožujek travanj		svibanj iljan		srpanj kolovoz		rujan listopad	
		K	f	K	f	K	f	K	f
Italske:									
1	Oplođena kraljica	7	35	5	85	4	35	4	35
2	Roj 1/2 kg netto	15	—	13	50	12	—	10	—
3	Roj 1 kg netto	19	—	16	50	15	—	13	—
4	Roj 1 1/2 kg netto	22	—	19	50	18	—	15	—
5	Roj za rasplod na 6 okvira sa plodom	24	—	22	—	20	—	18	—
6	Prava izvorna italska seoska koš- nica sa pčelcima, od kojeg se daju očekivati 2—3 roja . . .	26	—	25	—	—	—	22	—
Američke:									
7	Opl. kralj. zlatnožuta Golden Bees	—	—	10	—	10	—	10	—
8	" " Golden all over	—	—	20	—	20	—	20	—
9	" " Kalifornijska	—	—	20	—	20	—	20	—
Kavkaske (vrlo mirne):									
10	Oplođena kraljica	—	—	10	—	10	—	10	—

Pčele drugih plemen na posebnu ponudu.

Prodaja košnica svih priznatih i iskušanih sustava, kao i svih potreba pčel. za cijene tvorničke! Najprobitačnije kupovno vrelo za društva i prekupnike.

Kupuje se zajamčeno pravi pčelinji med i vosak u veliko i izmjenom za pčelarske potrebe svake vrste.

Stručni savjeti pčelarski!

Cijenik pčela, kao i proračuni na pojedine potrebe pčelarske sadržava.